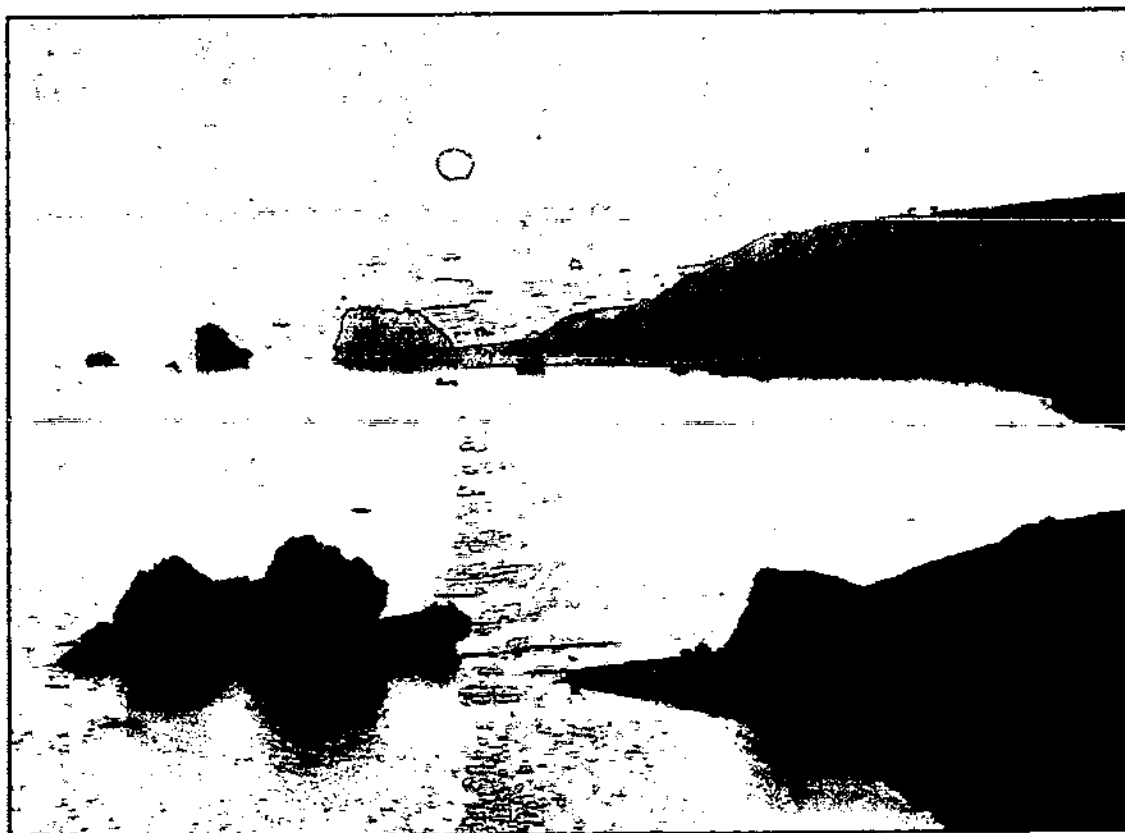

Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων
Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων
Πτυχιακή εργασία
Εισηγητής: κ. Παναγόπουλος

Θέμα: “Η ανάπτυξη του τουρισμού στην Κεντρική Μακεδονία τα τελευταία 5 χρόνια”

Όνομα: Δρακόπουλος Φώτιος- Θωμάς
Α.Μ.: 4121
Εξάμηνο φοίτησης: Η'
Σχολικό έτος : 2005 - 2006
Θεσσαλονίκη, 21.9.2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Παγκόσμιος τουρισμός

A. Ορισμοί – ιστορία	1
B. Ο διεθνής τουρισμός στο παρόν	2
Γ. Σύγχρονες τουριστικές τάσεις	7

2. Ελλάδα και τουρισμός

A. Σύγχρονη οικονομική ιστορία	11
B. Η εξέλιξη του τουρισμού στην Ελλάδα	12
Γ. Τάσεις τουριστικής συμπεριφοράς των Ελλήνων	15
Δ. Παρουσίαση του Ελληνικού ξενοδοχειακού κλάδου	18
E. Γενικά για τον Ελληνικό τουρισμό	21
Z. Ελλάδα και ανταγωνιστές	26
H. Τουρισμός και περιβάλλον	31
Θ. Προβλέψεις για τον Ελληνικό τουρισμό	33
I. Το μέλλον του Ελληνικού τουρισμού	34

Παραπομπές – σχόλια 1 ^{ης} ενότητας	37
--	----

B ΕΝΟΤΗΤΑ

1. Γεωγραφικό διαμέρισμα Μακεδονίας

A. Γενικά χαρακτηριστικά	40
B. Ιστορία	42

2.Ο τουρισμός στην Κεντρική Μακεδονία

A. Γενική παρουσίαση	48
B. Ο ξενοδοχειακός κλάδος της Κεντρικής Μακεδονίας	50
Γ. SWOT analysis για την σύγχρονη εικόνα	53
Δ. Σύγχρονες μορφές τουρισμού στην Κεντρική Μακεδονία	55
Ε. Ανάλυση τουριστικής ζήτησης	59
ΣΤ. Αδυναμίες που εντοπίζονται έως σήμερα	61
Z. Κεντρική Μακεδονία και Α.Μ.Ε.Α.	63
Η. Αεροδρόμια Κεντρικής Μακεδονίας	64
Θ. Μαρίνες Κεντρικής Μακεδονίας	65
- Νομός Πιερίας	66
- Νομός Πέλλας	73
- Νομός Κιλκίς	78
- Νομός Ημαθίας	83
- Νομός Χαλκιδικής	93
- Νομός Θεσσαλονίκης	110
Παραπομπές – σχόλια 2 ^{ης} ενότητας	130
Ερμηνείες βασικών όρων που χρησιμοποιήθηκαν	134
Πηγές – Βιβλιογραφία	137

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1. Ορισμοί και ιστορία

Τουρισμός ορίζεται η πράξη του ταξιδιού με σκοπό την αναψυχή, καθώς και το σύνολο των υπηρεσιών γύρω από την πράξη αυτή. Τουρίστας ονομάζεται κάποιος που ταξιδεύει 80 χλμ., τουλάχιστον, από τον τόπο διαμονής του. ❶

Σύμφωνα με έναν εναλλακτικό ορισμό, ο τουρισμός αποτελεί μια βιομηχανία παροχής υπηρεσιών η οποία περικλείει έναν μεγάλο αριθμό πραγματικών και μη πραγματικών συστατικών. Ως πραγματικά συστατικά εννοούνται τα μέσα μαζικής μεταφοράς, η διαμονή κ.α. Ως μη πραγματικά συστατικά εννοούνται η ξεκούραση, ο πολιτισμός, η περιπέτεια κ.α. ❷

Δεν είναι σίγουρη η προέλευση της λέξης τουρισμός, ωστόσο κατά την επικρατέστερη άποψη προέρχεται από την πρώτη μαζική επίσκεψη της ιστορίας, η οποία έγινε στην Γαλλική περιοχή Tours.

Ο τουρισμός, υπό την έννοια της μετακίνησης, είναι αρχαίος όσο και ο ανθρώπινος πολιτισμός. Σε όλες τις εποχές υπήρχε η τάση για μετακίνηση, απόκτηση γνώσεων και ψυχαγωγία. Οι μετακινήσεις αυτές ήταν κατά τα παλαιότερα χρόνια αποκλειστικό προνόμιο των εύπορων τάξεων. Ένα παράδειγμα αποτελούν οι ιστορικές καταγραφές που μαρτυρούν ότι κατά την περίοδο της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας είχαν αναπτυχθεί θέρετρα, όπως η Βαΐα.

Τον 18^ο αιώνα το *Grand Tour* αποτέλεσε αναγκαία εμπειρία για την μετάβαση των μορφωμένων και εύπορων νεαρών της Βρετανίας σε πολιτισμένους ευγενείς. Η αρχική μορφή του ταξιδιού αυτού περιλάμβανε προορισμούς όπως η Ρώμη, η Τοσκάνη και οι Άλπεις. ❸

Τον 19^ο αιώνα αναπτύχθηκε ο τουρισμός υγείας και αναψυχής, καθώς κάτοικοι της Βρετανίας αποφάσισαν να περνούν σημαντικά χρονικά διαστήματα του έτους σε πόλεις την Νότιας Ευρώπης. Άλλοι επισκέπτονταν ιαματικές πηγές για να γιατρευτούν από ασθένειες. Ο τουρισμός συνέχιζε να είναι προνόμιο των λίγων, καθώς στις ευρείες μάζες του πληθυσμού δεν προσφέρονταν ακόμα η δυνατότητα αυτή.

Η αρχή του μαζικού τουρισμού (**mass tourism**) ήταν αποτέλεσμα δυο παραγόντων. Αρχικά η ανάπτυξη της τεχνολογίας επέτρεψε τις μαζικές, ασφαλείς και γρήγορες μετακινήσεις. Ο δεύτερος σημαντικός ήταν η θέσπιση κάποιων ημερών του έτους κατά τις οποίες ο εργαζόμενος δεν έπρεπε να δουλεύει. Πατέρας του θεωρείται ο Thomas Cook, ο οποίος διοργάνωσε το πρώτο τουριστικό πακέτο της ιστορίας, την μεταφορά μιας ομάδας εργατών από το Leicester στο Loughborough της Μεγάλης Βρετανίας.

Τα διαφαινόμενα οφέλη του τουρισμού έγιναν τότε ευρύτερα αντιληπτά από τον ίδιο και άλλους επιχειρηματίες, οδηγώντας στην πρόωπη ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας. Η συνεχής βελτίωση των σιδηροδρόμων και η απόκτηση περισσότερων εργασιακών δεδομένων για τους εργαζόμενους έδωσαν την τελευταία ώθηση στην ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού.⁴

Η πορεία μέχρι σήμερα είναι γνωστή. Από την στιγμή που υπάρχει έμφυτη η τάση του ανθρώπου για αναζήτηση⁵ και απόκτηση γνώσεων, υπάρχει και το τουριστικό φαινόμενο, το οποίο σήμερα έχει λάβει ανεξέλεγκτες μορφές και αποτελεί την μεγαλύτερη βιομηχανία διεθνώς.

B. Ο διεθνής τουρισμός στο παρόν

Οι αριθμοί λένε πάντα την αλήθεια και γι' αυτό θα παρουσιάσω το σύγχρονο τουριστικό τοπίο μέσω αντιπροσωπευτικών πινάκων και αριθμών.

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται οι 10 πρώτοι παγκόσμιοι τουριστικοί προορισμοί για τα έτη 2002 και 2003, με τις αφίξεις να παρουσιάζονται σε εκατομμύρια τουριστών.

Θέση	Χώρα	2002	2003	Μεταβολή 02-03
1 ^η	Γαλλία	77	75	-2.6%
2 ^η	Ισπανία	52.3	52.5	+0.3%
3 ^η	Η.Π.Α	41.9	40.4	-3.6%
4 ^η	Ιταλία	39.8	39.6	-0.5%
5 ^η	Κίνα	36.8	33.0	-10.3%
6 ^η	Αγγλία	24.2	24.8	+2.6%
7 ^η	Αυστρία	18.6	19.1	+2.6%
8 ^η	Μεξικό	19.7	18.7	-4.9%
9 ^η	Γερμανία	18.0	18.4	+0.4%
10 ^η	Καναδάς	20.1	17.5	-12.7%

ΠΗΓΗ: W.T.O

Η Ελλάδα για τα έτη αυτά κατέχει την 15^η και 13^η θέση αντιστοίχως.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι δέκα πρώτες χώρες σε τουριστικό εισόδημα για τα έτη 2002 και 2003. Η Ελλάδα παρουσιάζεται στην 10^η θέση.

Θέση	Χώρα	Δις δολάρια (2002)	Δις δολάρια (2003)
1 ^η	Η.Π.Α.	66.7	64.5
2 ^η	Ισπανία	33.8	41.8
3 ^η	Γαλλία	32.7	37.0
4 ^η	Ιταλία	26.9	31.2
5 ^η	Γερμανία	19.0	23.0
6 ^η	Κίνα	20.4	17.4
7 ^η	Αγγλία	20.5	22.8
8 ^η	Αυστρία	11.2	14.1
9 ^η	Τουρκία	11.9	13.2
10^η	ΕΛΛΑΔΑ	9.7	10.7

Πηγή: WTO

Η Γη είναι άνισα ανεπτυγμένη τουριστικά, αποτέλεσμα πάρα πολλών παραγόντων. Στις επόμενες σειρές ακολουθεί μια σύντομη περιγραφή ανά γεωγραφικές περιοχές,

Ευρώπη

- ◆ Λόγω του διαρκώς αυξανόμενου ανταγωνισμού μεταξύ των προορισμών, οι National Tourism Administrations (NTA) ⁶ εντείνουν την προωθητική τους δραστηριότητα. Η έρευνα έδειξε ότι έως τα τρίτα τέταρτα των Ευρωπαϊκών ΝΤΑ σκοπεύουν να αυξήσουν τις προωθητικές δαπάνες τους, ιδιαίτερα στο εξωτερικό, και ότι η στρατηγική μάρκετινγκ απαιτείται να είναι περισσότερο επιθετική. Προς το παρόν η προωθητική δραστηριότητα φαίνεται να επικεντρώνεται στις βασικής παραγωγής αγορές, όπως η Γερμανία, οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ωστόσο, οι προορισμοί διαφοροποιούν το μάρκετινγκ τους ώστε να περιλαμβάνει ανερχόμενες αγορές όπως η Ρωσία, Νότια Αφρική και οι πρόσφατα

βιομηχανοποιημένες χώρες στην Ανατολική Ασία και την Βόρεια Αμερική.

- ◆ Υπάρχει μια σημαντική αύξηση στην κοινοπρακτική προώθηση εντός του ιδιωτικού τομέα. Περισσότερα από 3/4 των ΝΤΑ αναζητούν τρόπους σύνδεσης με τον τοπικό ιδιωτικό τομέα τους, ενώ οι μισοί δήλωσαν ότι αναζητούν τρόπους να συνεργαστούν με τον αλλοδαπό ιδιωτικό τομέα. Παρόλο που ο προϋπολογισμός μάρκετινγκ και προώθησης της Ισπανίας παραμένει πλήρως απορρέων από το δημόσια κεφάλαια, άλλες Ευρωπαϊκές χώρες ελκύουν μια μεγαλύτερη συνεισφορά από τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. στην Ιρλανδία είναι 79% από το δημόσιο και 21% από τον ιδιωτικό). Το γραφείο μάρκετινγκ της Γαλλίας, La Maison de la France, έχει προχωρήσει την ιδέα της κοινοπραξίας ακόμα περαιτέρω. Η εκστρατεία του 1997 περιείχε αρκετές μεμονωμένες περιφερειακές, θεματικές ή ειδικού προϊόντος προωθήσεις, μερικές από τις οποίες ήταν μεμονωμένα ή σε μεγάλο βαθμό χρηματοδοτούμενες από τον ιδιωτικό τομέα.
- ◆ Η πλειοψηφία των τουριστικών προορισμών διαφοροποιεί το τουριστικό προϊόν τους για να ενθαρρύνουν την δημιουργία νέων αγορών, να εξαπλώσουν την ζήτηση πέραν των παραδοσιακών περιοχών όπως οι πόλεις και παράκτιες περιοχές. Υπάρχει επίσης η τάση ανάμεσα στους Ευρωπαϊκούς ΝΤΑ να αναπτύσσουν αγροτικό και πολιτιστικό τουρισμό, με πολλούς να δίνουν έμφαση στην διαχείριση περιβάλλοντος ώστε να ενθαρρύνεται η αειφορία. Ο τουρισμός δράσης είναι επίσης ένας αναπτυσσόμενος τομέας σε πολλούς Ευρωπαϊκούς προορισμούς, συμπεριλαμβάνοντας θαλάσσια αθλήματα, περίπατους και ποδηλασία βουνού, όλα τα οποία προωθούνται ως μέσα για την αύξηση των επισκεπτών και διεύρυνση της ελκυστικότητας των χωρών τους. Η προώθηση ειδικών γεγονότων γίνεται επίσης μια αυξανόμενα δημοφιλής μέθοδος για την παραγωγή γνωριμίας του προορισμού.
- ◆ Υπάρχει μια τάση στην Ευρώπη για τους επισκέπτες να έχουν πολλαπλές μικρής διάρκειας διακοπές απ' ό,τι εκείνες των παραδοσιακών και μακρύτερων διακοπών, και κατά προσέγγιση οι μισοί ΝΤΑ που εξετάστηκαν, αναπτύσσουν τα τουριστικά τους προϊόντα και υπηρεσίες μέσα στα επόμενα 5 έως 10 χρόνια για να αναζητήσουν και προσελκύσουν τουρίστες με μικρότερη διάρκεια παραμονής αλλά με υψηλότερη κατανάλωση.

- ◆ Παρόλο που η Ευρώπη μένει πίσω από τους Αμερικανικούς ρυθμούς σε σχέση με την τεχνολογία και την χρήση του διαδικτύου, υπάρχει ένα αυξανόμενος αριθμός ΝΤΑ που αναπτύσσουν και χρησιμοποιούν ιστοτόπους (websites) ως μέσα για προώθηση. Από μια έρευνα που διεξήχθη το 1998, ο δικτυακός τόπος με τις περισσότερες επισκέψεις ανάμεσα στις Ευρωπαϊκές χώρες είναι του Ισραήλ. Η χρήση του διαδικτύου στους Ευρωπαίους επεκτείνεται γρήγορα, η οποία έχει σημαντικές επιπτώσεις για την τουριστική βιομηχανία. Ταξιδιωτικοί ιστότοποι γίνονται αυξανόμενα δημοφιλείς, συχνά παρέχοντας στον χρήστη ταξιδιωτικές πληροφορίες, εκθέσεις για τους προορισμούς, και on-line ευκαιρίες για διακοπές, ξενοδοχειακές και αεροπορικές κρατήσεις.
- ◆ Οι περισσότεροι προορισμοί προσδοκούν συνεχόμενη αλλά σταθερή ανάπτυξη ανταποκρινόμενη στην σχετική ωρίμανση τους ως τουριστικοί προορισμοί. Υψηλότερη ανάπτυξη προσδοκάται για την υποπεριοχή της Ανατολικής Μεσογείου, με την Κύπρο, την Τουρκία και το Ισραήλ που όλοι αναμένουν υπερδιπλάσιους ρυθμούς ανάπτυξης από τον γενικό μέσο της Ευρωπαϊκής περιοχής. Οι χώρες της περιοχής της Κεντρικής/ Ανατολικής Ευρώπης επίσης προσδοκούν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, και μια διαφοροποίηση του τουριστικού τους προϊόντος εκτός πόλεων, να περιλαμβάνει αγροτικές διακοπές, διακοπές δράσης, καθώς και ιαματικό και τουρισμό υγείας.

Μέση Ανατολή

- ◆ Για την ενθάρρυνση του τουριστικού τομέα στην Μέση Ανατολή, οι ΝΤΑ επικεντρώνονται στην ανάπτυξη υποδομών. Καλής ποιότητας υποδομές και τουριστικές υπηρεσίες εκλείπουν σε πολλά έθνη όμως οι χώρες που εξετάστηκαν, σκόπευαν να κάνουν άμεσες βελτιώσεις.
- ◆ Λόγω του αυξανόμενου ανταγωνισμού εξίσου εντός και εκτός της περιοχής, όλοι οι ΝΤΑ που εξετάστηκαν, αυξάνουν την δραστηριότητα προώθησης τους. Η έρευνα έδειξε ότι όλοι οι ΝΤΑ σκοπεύουν να αυξήσουν τις δαπάνες προώθησης στο εξωτερικό, και 2 στους 3 σκοπεύουν να ανοίξουν περισσότερα τουριστικά γραφεία στο εξωτερικό. Το ηλεκτρονικό μάρκετινγκ που χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο είναι επίσης σε αύξηση, π.χ. το αρχικό site του Λιβάνου έχει 175 σελίδες το 1998 και επεκτείνεται.
- ◆ Όλες οι χώρες της Μέσης Ανατολής επίσης αυξάνουν την προώθηση εσωτερικά και περιφερειακά.
- ◆ Υπάρχει μια σημαντική αύξηση στην κοινοπρακτική προώθηση και συνδέσεις με άλλους τομείς, με τα δύο τρίτα εκείνων που εξετάστηκαν να σκοπεύουν να βελτιώσουν τις συνδέσεις με τον

τοπικό ιδιωτικό τομέα και τον ιδιωτικό τομέα αλλοδαπού τουρισμού για προωθητικούς και αναπτυξιακούς σκοπούς. Συνεργατικό Δημόσιο/ Ιδιωτικό μάρκετινγκ επισημοποιείται στην Ιορδανία με την ίδρυση , το 1997, του Συμβουλίου Τουρισμού Ιορδανίας αρμόδιο για το υπερπόντιο μάρκετινγκ.

- ◆ Η αυξανόμενη δύναμη και φήμη των εθνικών αερογραμμών της Μέσης Ανατολής είναι ένα σημαντικό μέσο για την περιοχή, ώστε να επιτύχει μεγαλύτερη ενημερότητα στις δημιουργούμενες αγορές. Διάφορες χώρες στην περιοχή διατηρούν πλέον ταξιδιωτικές εκθέσεις στις οποίες λαμβάνει χώρα η συνεργασία προορισμού και operator (π.χ. Arabian Travel Market, Gulf International Travel & Tourism Exhibition).

Νότια Ασία

- Εστίαση στην ανάπτυξη για την Νότια Ασία είναι: εκμετάλλευση της τμηματοποίησης της αγοράς (75%), υποδομές/ βελτιώσεις μεταφορών (50%), ανάπτυξη πολιτιστικού τουρισμού, και ανάπτυξη τουρισμού περιβάλλοντος/ άγριας ζωής (25% εξίσου). Όλα αυτά τα ποσοστά είναι υψηλότερα από τα αποτελέσματα του συνόλου της έρευνας παγκοσμίως.

Ανατολική Ασία & Ειρηνικός

- Πολιτικές αναταραχές μπορεί να επιβραδύνουν πολλά έθνη στην επίτευξη της πλήρους τουριστικής τους δυναμικότητας παρά το καλό value for money που πολλές Ασιατικές χώρες προσφέρουν. Μέτρα λήφθηκαν για να βελτιώσουν ασφάλεια των τουριστών και να εξασφαλίσουν ότι επισκέπτες και operators στις τουριστικές επιχειρήσεις είναι αποτελεσματικά και νομικά προστατευμένοι. Για παράδειγμα, η Μαλαισία έθεσε μια ομάδα διαχείρισης κρίσεων να αντιμετωπίζει κρίσιμα θέματα σχετικά με την γενική ευημερία της τουριστικής βιομηχανίας.

Αμερική

- Οι ΝΤΑ στην Αμερική είναι περισσότερο προδιατεθειμένοι απέναντι στην χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας για να αναπτυχθούν τουριστικές ανωδομές και υπηρεσίες, και να παρέχουν τουριστικές πληροφορίες, εξίσου τοπικά και διεθνώς. Αναγνωρίζουν την ευκαιρία που παρέχεται από την τεχνολογία για να προσεγγίσει περισσότερο πιθανούς τουρίστες σε περισσότερες αγορές με μια βάση αποτελεσματικού κόστους.

Αφρική

- Η Αφρική διαθέτει φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους εν αφθονία σε όλες τις υποπεριοχές της όμως πολιτικός αναβρασμός και διακρινόμενος προσωπικός κίνδυνος μπορεί να εμποδίσει πολλά έθνη να προσεγγίσουν τις τουριστικές του δυνατότητες. Καλής ποιότητας υποδομές και τουριστικές ανωδομές είναι σε έλλειψη σε πολλές χώρες. Ωστόσο, υπάρχουν εξαιρέσεις, όπως στην Νότια Αφρική όπου από το τέλος του Apartheid έχουν γίνει μεγάλες αυξήσεις στις τουριστικές ροές καθώς οι τουρίστες το βλέπουν εξίσου ως πολιτικά αποδεκτό. Έμφαση στις υποδομές, ανάπτυξη και επέκταση προϊόντος, και αντιστάθμιση της εικόνας μάρκετινγκ είναι οι προτεραιότητες.

Γ. Σύγχρονες τουριστικές τάσεις

Ας δούμε στη συνέχεια του παράγοντες που καθορίζουν την ζήτηση στον παγκόσμιο τουρισμό και πως επηρεάζουν ή θα επηρεάσουν αυτοί το μέλλον του τουρισμού.

1. Συνέργιες

Η ολοένα αυξανόμενη ένταση του ανταγωνισμού οδηγεί στην ανάπτυξη συνεργασιών σε πολλά επίπεδα. Μετά τις συνέργιες του ιδιωτικού τομέα, η τάση γίνεται εμφανής στο επίπεδο δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και προεκτείνεται στις συνεργασίες μεταξύ δημόσιου και δημόσιου σε υπερεθνικό επίπεδο.

Η διαφήμιση και προβολή είναι η δράση η οποία συσπειρώνει τις περισσότερες δυνάμεις. Η συνεργασία δημόσιων και ιδιωτικών φορέων σε εθνικό επίπεδο, διευρύνεται συνεχώς, με το ιδιωτικό τομέα να αυξάνει την λειτουργική και οικονομική συνεισφορά του. Αυτό όμως που ξεχωρίζει τα τελευταία χρόνια, είναι οι προσπάθειες κοινής προβολής υπερεθνικών προορισμών.⁷ Στη Νότια Ασία, το SAARC (South Asia Association for regional Cooperation) προχώρησε στη δημιουργία του South Asian Travel & Tourism Exchange (SATTE) για να προωθήσει ολόκληρη τη περιοχή σαν ένα προορισμό. Τέλος, στην Αμερική, 28 κρατίδια της Καραϊβικής δημιούργησαν το Caribbean Coalition for Tourism, το δε Μεξικό και η Κούβα, εκτός από τη σημαντική βελτίωση των μεταξύ τους συγκοινωνιών, προβάλλονται από κοινού σε multideestination programs.

2. Ασφάλεια – Συνθήκες Υγιεινής

Την προφανή σπουδαιότητα αυτών των παραγόντων δεν χρειάζεται να την αναλύσει κανείς. Πρέπει όμως να σημειωθεί, σε ότι αφορά στην ασφάλεια, ότι τόσο τα προβλήματα που προκύπτουν ξαφνικά (π.χ. μεμονωμένες τρομοκρατικές ενέργειες, φυσικές καταστροφές), όσο και τα προβλήματα διαρκείας (κατάσταση στην Μέση Ανατολή) πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο τουριστικό σχεδιασμό μιας χώρας σαν προβλήματα καθημερινότητας. Αντίστοιχα, η πιθανή μελλοντική εξομάλυνση του προβλήματος θα αναδιανείμει τα μερίδια αγοράς. (Βλ. Πίνακα 9 του Β' Μέρους) Σε κάθε περίπτωση, οι τουριστικοί προορισμοί και οι φορείς τους -δημόσιοι και ιδιωτικοί- θα πρέπει να είναι έτοιμοι να αντιμετωπίζουν κάθε είδους κρίση, είτε μεγιστοποιώντας οφέλη, είτε ελαχιστοποιώντας αρνητικές επιπτώσεις

3. Τεχνολογία

Ήδη αντιλαμβανόμαστε τις επιπτώσεις της τεχνολογίας στο τουρισμό, με ιδιαίτερη έμφαση στα κανάλια διανομής και το μάρκετινγκ γενικά. Η παγκοσμιοποίηση –από πλευράς δυνατοτήτων προσέγγισης του πελάτη- είναι πλέον πραγματικότητα και οι δυνατότητες τμηματοποίησης της αγοράς τεράστιες. Αντίστοιχα, η τεχνολογία αλλάζει πλέον την οργάνωση της παραγωγής και δημιουργεί διαφορετικές ανάγκες εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού. Οι σημαντικές επενδύσεις στη τεχνολογία είναι αναγκαίες για τις επιχειρήσεις που επιθυμούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές.

4. Πολιτικές, Κοινωνικές και Οικονομικές συνθήκες (με έμφαση στην Ευρώπη)

Διευκόλυνση των μετακινήσεων και κοινό νόμισμα αναμένεται μακροπρόθεσμα να επιδράσουν θετικά στις ενδοευρωπαϊκές μετακινήσεις. Δημογραφικά, η Ευρώπη θα έχει ολοένα και περισσότερους πολίτες τρίτης ηλικίας. Ο ρυθμός των διαζυγίων αυξάνεται, γάμοι και οικογένειες γίνονται σε μεγαλύτερες ηλικίες. Η περιβαλλοντική ευαισθησία μεγαλώνει και ταυτόχρονα είναι προσφιλές θέμα των ΜΜΕ. Οι Ευρωπαίοι σε μεγάλο βαθμό κατοικούν σε περιοχές με υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, γεγονός που θα ευνοεί ολοένα και περισσότερο τις φυσιολατρικές διαφυγές, τις μικρής διάρκειας διακοπές, τις διακοπές δραστηριότητας και όλα αυτά βέβαια με υψηλό VALUE FOR MONEY.

5. Παγκοσμιοποίηση

Η παγκοσμιοποίηση στη ζήτηση είναι ήδη αισθητή εντείνοντας τον έτσι και αλλιώς πολυεπίπεδο ανταγωνισμό. Από την άλλη πλευρά, οι τουριστικοί προορισμοί και οι τουριστικές επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμόσουν τις στρατηγικές προσέλκυσης πελατείας στους παγκοσμιοποιημένους όρους του ανταγωνισμού, δίδοντας έμφαση στο localization.⁹

Στον πίνακα που ακολουθεί βλέπουμε το διεθνές τουριστικό μερίδιο αγοράς ανά γεωγραφική περιοχή:

ΣΥΝΟΛΟ	%	%	%	%	%	%
ΑΦΡΙΚΗ	3.0	3.3	3.6	4.1	4.7	5.0
ΑΜΕΡΙΚΗ	19.7	20.3	19.3	19.5	18.9	18.1
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ	9.5	11.9	14.4	13.9	19.4	25.4
ΕΥΡΩΠΗ	64.8	61.8	59.8	58.9	52.4	45.9
ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	2.3	2.0	2.2	2.7	3.6	4.4
ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ	0.8	0.7	0.7	0.8	1.1	1.2

Πηγή: WTO, Tourism 2020 Vision, vol 4, Europe, σελ 35

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τις διεθνείς τουριστικές αφίξεις στην Ευρώπη κατά περιοχή υποδοχής. Παρατηρούνται πτωτικές προβλέψεις για την υποπεριοχή όπου ανήκει η Ελλάδα.

	1985	1990	1995	2000	2010	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	212.0	282.7	338.4	393.4	527.3	717.0
ΒΟΡΕΙΑ	24.2	29.1	37.6	44.8	65.1	96.6
ΔΥΤΙΚΗ	85.2	113.8	116.7	126.1	152.1	185.2
ΚΕΝΤΡΙΚΗ	26.8	43.8	78.9	90.2	141.8	223.3
ΝΟΤΙΑ	71.5	88.6	93.7	117.5	145.2	177.0

ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ

	1985	1990	1995	2000	2010	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΗΣ	100	100	100	100	100	100
ΒΟΡΕΙΑ	11.4	10.3	11.1	11.4	12.3	13.5
ΔΥΤΙΚΗ	40.2	40.3	34.5	32.1	28.8	25.8
ΚΕΝΤΡΙΚΗ	12.6	15.5	23.3	22.9	26.9	31.1
ΝΟΤΙΑ	33.7	31.3	27.7	29.9	27.5	24.7

Πηγή: WTO, Tourism 2020 Vision, vol 4, Europe, σελ 37

Κλείνοντας, αξίζει να γίνει μια αναφορά στα κυριότερα χαρακτηριστικά που θα έχει ο διεθνής τουρισμός τα επόμενα έτη, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού(WTO).

1. Σημαντικές αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον, αλλαγή κλίματος και διάθεση για τουρισμό από ξένους επισκέπτες, ανάδειξη νέων προορισμών.
2. Επιτάχυνση του ετήσιου ρυθμού ανόδου του διεθνούς τουρισμού το 2004, με αύξηση 3 έως 4%.
3. Αύξηση του εξερχόμενου τουρισμού από τις ΗΠΑ κατά 4% το 2003 και κατά 6% το 2004.
4. Ανάκαμψη του εξερχόμενου τουρισμού της Ιαπωνίας (στο τέλος του 2003 θα επιτευχθούν τα επίπεδα του 2000).
5. Ανοδικός ρυθμός και διεύρυνση της κοινωνικής βάσης του τουρισμού με προέλευση την Κίνα.
6. Συνεχιζόμενες και πιθανώς ενισχυμένες απαιτήσεις ασφαλείας.
7. Ενίσχυση των ένδο-περιφερειακών ταξιδίων για διακοπές σε σύγκριση με τους μακρινούς προορισμούς.
8. Συντομότερες και συχνότερες παραδοσιακές διακοπές.
9. Συνεχιζόμενη μεταστροφή από τις παραδοσιακές τακτικές αερογραμμές και τις εταιρείες charter σε ραγδαία αναπτυσσόμενους αερομεταφορείς χαμηλού κόστους.
10. Συνέχιση της τάσης για κρατήσεις «τελευταίας στιγμής».
11. Αυξημένη χρήση του διαδικτύου για σχεδιασμό και κρατήσεις διακοπών, καθώς και άνοδος των τμηματικά «πακετοποιημένων» και εξατομικευμένων διακοπών.
12. Αυξημένη ζήτηση για αυθεντικές εμπειρίες, γνωριμία με τη φύση και τον πολιτισμό των προορισμών.
13. Εξακολούθηση της αυξητικής τάσης του αριθμού των ερχομένων τουριστών ηλικίας 45+ από τις δυτικές χώρες και την Ιαπωνία.
14. Διεύρυνση του χάσματος που διαπιστώνεται ανάμεσα στην ολοένα απαιτητικότερη διεθνή ζήτηση και την προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών σε αρκετούς προορισμούς.
15. Ισχυρός ανταγωνισμός από άλλους προορισμούς της Μεσογείου. Ενδυνάμωση των ανταγωνιστικών χωρών σε ειδικές μορφές τουρισμού και υποδομές.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Α. Σύγχρονη οικονομική ιστορία

Η ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας κατά την σύγχρονη ιστορική περίοδο ξεκίνησε στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής νέων κοινωνικών και βιομηχανικών περιορισμών, οι οποίοι σε συνδυασμό με τους προστατευτικούς δασμούς οδήγησαν στην δημιουργία των πρώτων βιομηχανικών επιχειρήσεων. Κύριοι τομείς δραστηριότητας της Ελληνικής οικονομίας κατά το πρώιμο στάδιο ύπαρξης της αποτέλεσαν η επεξεργασία τροφίμων, η κατασκευή πλοίων και η κατεργασία υφασμάτων. Η οικονομική ανάπτυξη της χώρας δεν ακολούθησε σε καμία περίπτωση τα αντίθετα μεγέθη άλλων Ευρωπαϊκών χωρών. Κύριοι λόγοι αυτού η εξάρτηση από τον εξωτερικό δανεισμό και το ανάστατο πολιτικό κλίμα που επικρατούσε.

Μια δεύτερη περίοδος ανάπτυξης παρουσιάστηκε το διάστημα 1923-1939, αλλά ανακόπηκε απότομα από τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Χρειάστηκε να περάσει μια δεκαετία από την λήξη του ώσπου να αρχίσει μια περίοδος ανάκαμψης. Από το 1960 μπαίνουν σε εφαρμογή μελετημένα σχέδια και προγράμματα ανάπτυξης και ξεκινά η ουσιαστική οικονομική ανάπτυξη της χώρας, η οποία βασίστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στις ξένες επενδύσεις που έλαβαν χώρα. Το έντονο φαινόμενο της μετανάστευσης αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα καθώς οδήγησε στην έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού και, μιλώντας γενικότερα, εργατικού δυναμικού. 10

Το 1961 υπογράφηκε η Συμφωνία των Αθηνών, όπου προβλέπονταν η πλήρης ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, ύστερα από μια περίοδο προσαρμογής σκοπός της οποίας αποτελούσε η σύγκλιση της Ελληνικής Οικονομίας με τα τότε κράτη μέλη, μέσω της σταδιακής ανάπτυξης. Το 1974 η χώρα μας ζήτησε να γίνει πλήρες μέλος, γεγονός το οποίο έγινε πραγματικότητα το 1980, οπότε και η χώρα έγινε δεκτή συμβουλευτικά ως 10^ο κράτος-μέλος. Από τον Ιανουάριο του 1981 η χώρα μας αποτελεί πλήρες μέλος και ως εκ τούτου έπαψαν να ισχύουν οι περιορισμοί που αφορούσαν το μέγεθος εξαγωγών των Ελληνικών προϊόντων.

Β. Η εξέλιξη του τουρισμού στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έχει το προνόμιο να διαθέτει τον πρώτο περιηγητή, τον Πausανία, που με τα ταξίδια του άφησε σημαντικές μαρτυρίες για την Αρχαία Ελλάδα. Ο Ηρόδοτος άφησε μεταξύ άλλων ενδιαφέρουσες ταξιδιωτικές περιγραφές από τα ταξίδια του στον Αρχαίο Κόσμο. Η ιστορική παράδοση της χώρας και η ταυτότητα της στην Δύση, ως λίκνο του Πολιτισμού οδήγησαν αρκετούς εύπορους Ευρωπαίους περιηγητές να την επισκεπτούν κατά τα τέλη του 18^{ου} αιώνα. Αυτό ήταν το έναυσμα και αποτέλεσε την απαρχή για το ξετύλιγμα του τουριστικού φαινομένου στην Ελλάδα.

Πρώτος σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη μαζικού τουριστικού ρεύματος ήταν το γεγονός ότι η Ελλάδα εντάχθηκε στο δρομολόγιο του *Grand Tour* κατά την διάρκεια των Ναπολεόντειων πολέμων. Ως εκ τούτου περισσότεροι ταξιδιώτες άρχισαν να επισκέπτονται την χώρα μας γύρω στα 1850.

The Grand Tour

Δεύτερος ουσιαστικός παράγοντας ήταν η εμφάνιση των ταξιδιωτικών κειμένων και των ταξιδιωτικών οδηγών σχετικά με την χώρα. Διαβάζοντας αυτά και ακολουθώντας τις οδηγίες των τουριστικών γραφείων που οργάνωναν τα ταξίδια αυτά, οι ταξιδιώτες της εποχής είχαν γνώση του τι έπρεπε να δούνε και του τι έπρεπε να περιμένουν στην Ελλάδα. Είχαν αρχίσει να αποκτούν την ταυτότητα του τουρίστα. Καινοτομίες της εποχής αποτέλεσαν οι εκδότες, οι οποίοι κυκλοφόρησαν τους πρώτους συστηματικούς οδηγούς ταξιδιών, με πληροφορίες πρακτικού χαρακτήρα και περιγραφές που αφορούσαν τα γεωγραφικά, ιστορικά, εθνογραφικά και καλλιτεχνικά αξιοθέατα κάθε προορισμού. Από το 1840 έως το 1909 είχαν κυκλοφορήσει για την Ελλάδα αρκετά τέτοια έντυπα, ανάμεσα τους οι περίφημοι Οδηγοί Baedeker και αυτοί των εκδοτικών οργανισμών Murray και Guide Blue. Αρκετά χρόνια αργότερα εμφανίστηκαν στην Ελλάδα αντίστοιχοι οδηγοί, όπως αυτός του Ελευθερουδάκη ο οποίος τυπώθηκε το 1926.

Τρίτος και καθοριστικότερος παράγοντας ήταν το γεγονός ότι ο οίκος ταξιδιών Thomas Cook εγκατέστησε γραφείο στην Αθήνα το έτος 1880. Ο Cook αναλάμβανε να οργανώσει την μεταφορά κυρίως Άγγλων

αριστοκρατών και αστών προς την Αίγυπτο, σταματώντας για μικρό χρονικό διάστημα στην Ελλάδα. Συντόνιζε ακόμη τις πολλές μετεπιβάσεις των ταξιδιωτών μέχρι να φτάσουν στον προορισμό τους, προσλάμβανε ξεναγούς και διερμηνείς, αναλάμβανε τη διεκπεραίωση γραφειοκρατικών θεμάτων, όπως διαβατήρια και τελωνεία και οργάνωνε την διαμονή τους στα ξενοδοχεία της περιοχής. Ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη ο Cook χρησιμοποιούσε σιδηροδρόμους, στην Ελλάδα προτιμούσε τις κρουαζιέρες με πλοία, παραλείποντας έτσι τις αδυναμίες της εποχής, οι οποίες αφορούσαν το οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, όπως επίσης και την έλλειψη μεγάλων ξενοδοχείων.

Στον Μεσοπόλεμο δόθηκε από το Κράτος μεγάλη ώθηση στον τουρισμό με τη λειτουργία από το 1914 του *“Γραφείου Ξένων και Εκθέσεων”*. Το 1936 ιδρύθηκε το Υφυπουργείο Τύπου και Τουρισμού. Την ίδια εποχή εμφανίστηκαν και τα πρώτα οργανωμένα ταξίδια, όπου οι ξένοι επισκέπτες της χώρας μας έφταναν με πλοία στον Πειραιά και το Παλαιό Φάληρο και επισκέπτονταν με πολυτελή αγοραία αυτοκίνητα της περιοχής την Ακρόπολη και τα μουσεία. Αν τα πλοία έμεναν περισσότερο προβλέπονταν επίσκεψη στην Ελευσίνα, στο Σούνιο, τους Δελφούς και τις Μυκήνες. Ώθηση στον εσωτερικό τουρισμό έδωσαν τέσσερα εκδρομικά σωματεία: η Περιηγητική Λέσχη, ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος, η Υπαίθριος Ζωή και η Ελληνική Λέσχη Περιηγήσεων και Αυτοκινήτων (ΕΛΠΑ).

Το 1950 ιδρύθηκε ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Μεγάλη ώθηση στον Ελληνικό τουρισμό έδωσε η κατασκευή από τον Ε.Ο.Τ. των ξενοδοχείων ΞΕΝΙΑ σε ειδικά επιλεγμένες τοποθεσίες που αναδείκνυαν την ομορφιά της χώρας. Από πλευράς διεθνούς προβολής, συνέβαλαν πολύ οι δραστηριότητες των γραφείων του Ε.Ο.Τ. στο εξωτερικό, οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις των φεστιβάλ Αθηνών και Επιδάυρου και οι προσκλήσεις διεθνών προσωπικοτήτων της εποχής στα Ελληνικά νησιά. Οι ενέργειες αυτές έκαναν γνωστότερη την Ελλάδα στο εξωτερικό.

Οι Έλληνες και ξένοι επιχειρηματίες ήταν αρχικά επιφυλακτικοί. Στην συνέχεια αποφάσισαν να επενδύσουν και η ιδιωτική πρωτοβουλία αυτή οδήγησε στην κατασκευή ιδιωτικών ξενοδοχείων υψηλής ποιότητας στο κέντρο της Αθήνας και σε άλλες περιοχές όπου παραδοσιακά επιβιβάζονταν ξένοι επισκέπτες, π.χ. στο Ναύπλιο και την Κέρκυρα. Την περίοδο εκείνη ξεκινά η χρησιμοποίηση τουριστικών λεωφορείων στην χώρα, ενώ γίνονται και οι πρώτες κρουαζιέρες. Η συνεχιζόμενη ανάπτυξη στις μεταφορές οδήγησε σταδιακά τους μεγάλους αριθμούς επισκεπτών στην χώρα μας, για τη γνωριμία τους με την Αρχαία Ελλάδα αλλά και για διακοπές. Από πλευράς δημοσίου τομέα, ενισχύθηκε σημαντικά η ιδιωτική πρωτοβουλία με ευνοϊκά δάνεια και άλλα κίνητρα για την κατασκευή ξενοδοχείων την δεκαετία του 1970. Προς το τέλος

της δεκαετίας αυτής ακολούθησε η εκπόνηση από τον Ε.Ο.Τ. προγράμματος συντήρησης των παραδοσιακών οικισμών και της μετατροπής παραδοσιακών οικημάτων σε μικρές ξενοδοχειακές μονάδες.

Πραγματοποιώντας μια ιστορική αναδρομή προκύπτουν αρκετά ενδιαφέροντα στοιχεία: ¹²

- το 1939 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 55 ξενοδοχεία με 4.297 κρεβάτια.

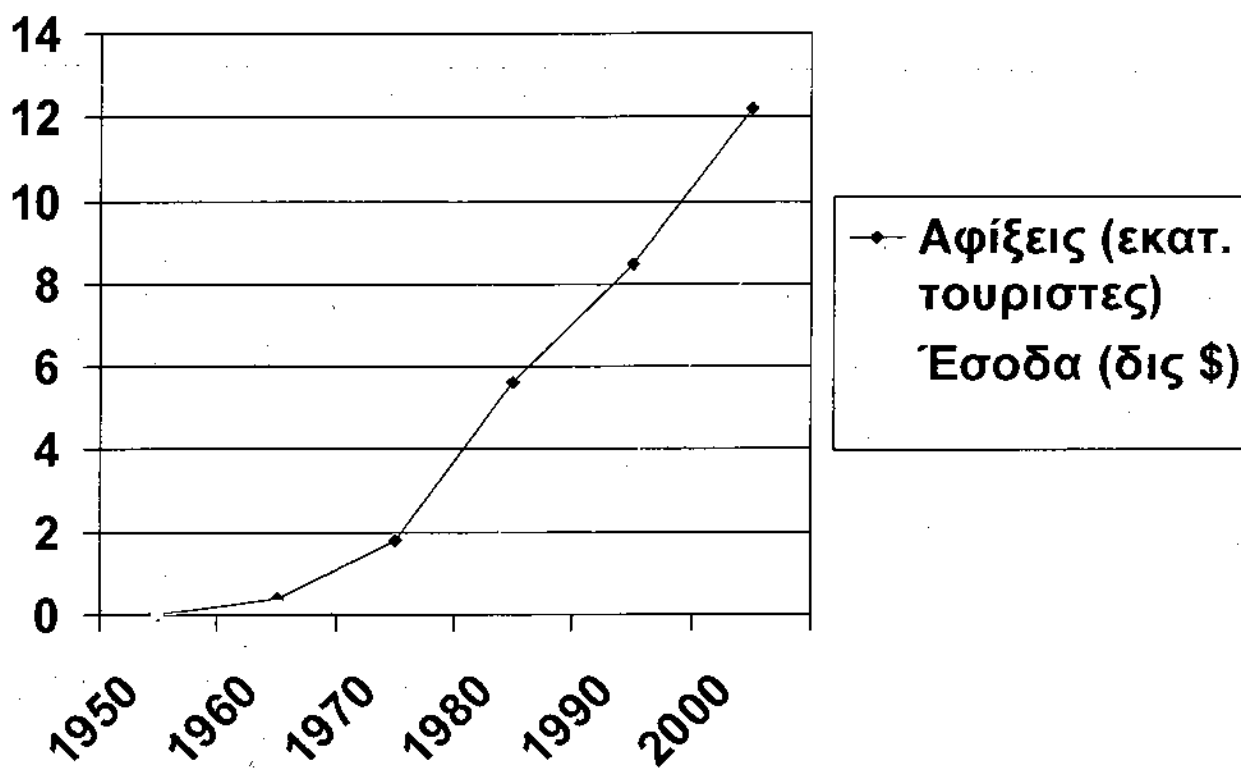
- οι αφίξεις ομογενών και αλλοδαπών στην χώρα ήταν:

ΕΤΟΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ
1920	7.665
1926	37.550
1931	73.887
1933	93.255

- Η κατανομή των ξένων υπηκόων που κατέλυσαν στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» το 1933 ήταν:

ΑΙΤΑΛΟΙ	2.523
ΓΑΛΛΟΙ	857
ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ	815
ΙΤΑΛΟΙ	615
ΓΕΡΜΑΝΟΙ	359
ΟΛΛΑΝΔΟΙ	334
ΕΛΒΕΤΟΙ	128
ΒΕΛΓΟΙ	175

Το διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζει την κατανομή των αφίξεων και των εσόδων από αυτές, ανά δεκαετία στην Ελλάδα.

Πηγή: W.T.O

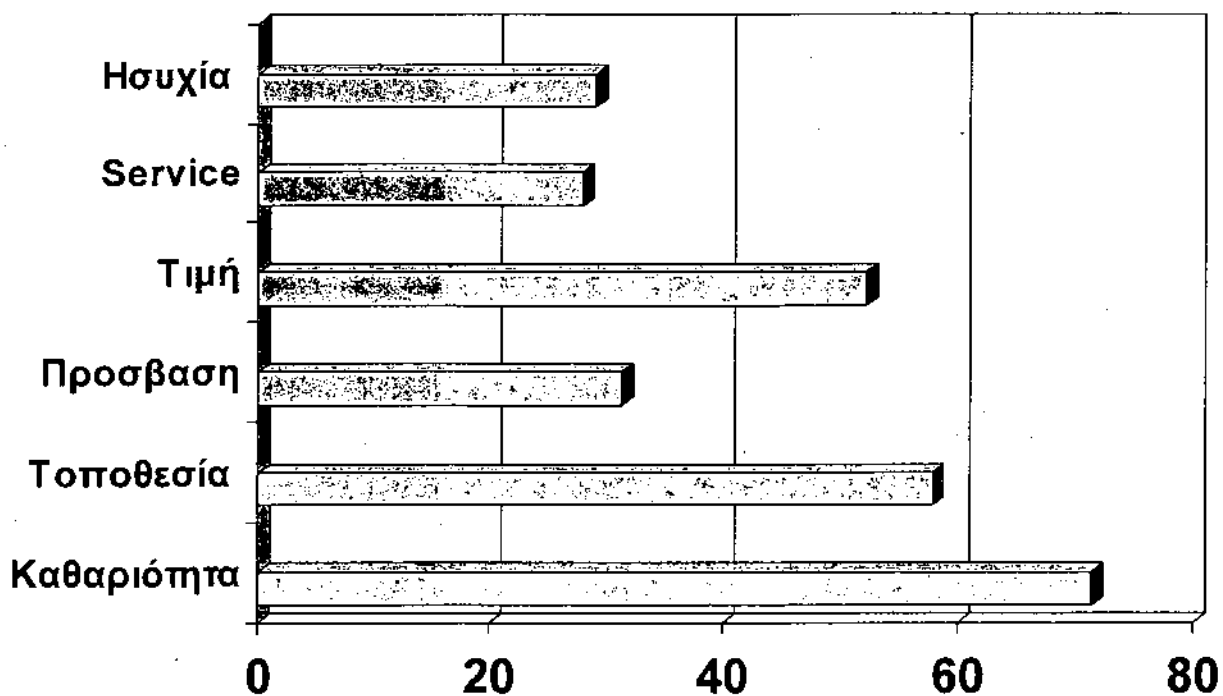
Γ. Τάσεις τουριστικής συμπεριφοράς των Ελλήνων

1. Μέσος όρος διάρκειας καλοκαιρινών διακοπών είναι 2 εβδομάδες. Ο αριθμός των ημερών για διακοπές εμφανίζει σεις.
2. Μέσος όρος εξόδων στις διακοπές είναι το ποσό των 1300€ με την καθημερινή αναλογία να είναι 105€. Οι διακοπές κοστίζουν κάθε χρόνο και περισσότερο.
3. Εμφανίζουν την τάση διάμονής σε ιδιόκτητες εξοχικές κατοικίες.
4. Σταθερός μήνας διακοπών είναι ο Αύγουστος.
5. Σταθερή αύξηση των ταξιδίων στο εξωτερικό.
6. Διαρκώς μεγαλύτερη χρησιμοποίηση του Internet. Αποτελεί πλέον την δεύτερη πηγή ενημέρωσης για την επιλογή προορισμού και

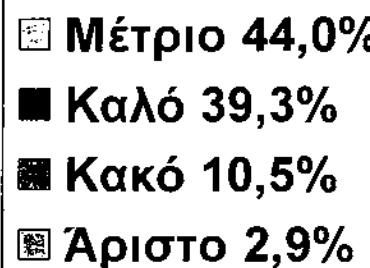
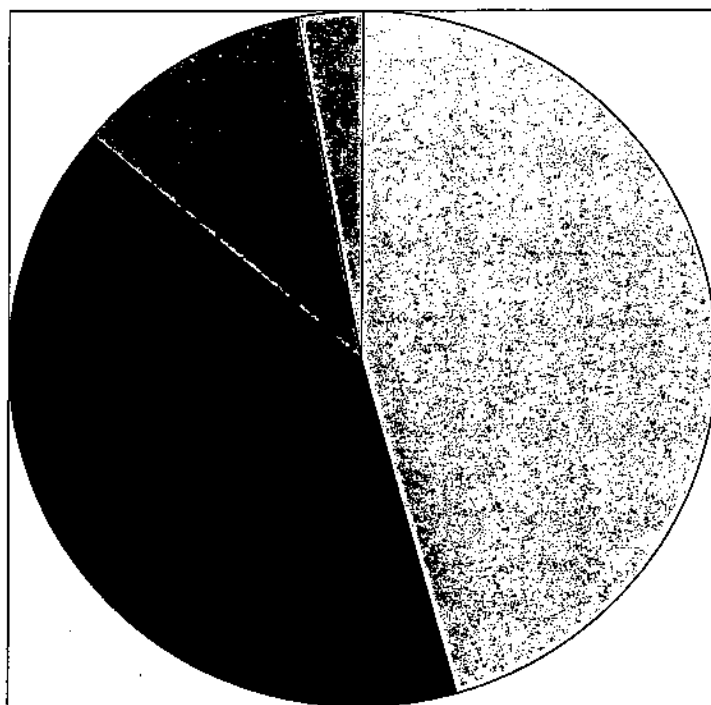
καταλύματος. Πρώτη πηγή ενημέρωσης αποτελεί η προφορική διάδοση (mouth too mouth advertisement), ακολουθεί το Διαδίκτυο και οι ταξιδιωτικοί οδηγοί, ενώ ακολουθούν οι συστάσεις του ταξιδιωτικού γραφείου και η τυχαία επιλογή. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι η διαφήμιση καταλαμβάνει την έκτη θέση.

7. Οι περισσότεροι Έλληνες θεωρούν ότι στην χώρα μας προσέχουν τους ξένους επισκέπτες περισσότερο από τους Έλληνες. Το 42,9% παρουσιάζει την αντίληψη αυτή, το 33,1% πιστεύει ότι όλοι χρήζουν της ίδιας αντιμετώπισης, ενώ ένα 20,2% θεωρεί ότι οι επιχειρηματίες της χώρας μας προσέχουν περισσότερο τους Έλληνες.
8. Σε ότι αφορά τα κριτήρια επιλογής ξενοδοχειακού καταλύματος από τους Έλληνες, αυτά είναι:

9. Σε ότι αφορά την αντίληψη των για το επίπεδο των τουριστικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, οι Έλληνες θεωρούν το παρεχόμενο επίπεδο:

10. Εντύπωση προκαλεί η σχέση των Ελλήνων με τα ταξίδια στο εξωτερικό. Σύμφωνα με τα δεδομένα που προέκυψαν, το 61,3% των Ελλήνων δεν ταξιδεύει προς προορισμούς εκτός Ελλάδας, ενώ το 25,8% ταξιδεύει μόνο μια φορά στο εξωτερικό. Το υπόλοιπο κομμάτι του δείγματος ταξιδεύει συχνά ή συχνότερα στο εξωτερικό.

Δ. Παρουσίαση του Ελληνικού ξενοδοχειακού κλάδου

Μιλώντας συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι ο αριθμός των ξενοδοχείων παρουσιάζει αυξητική πορεία. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει την εξέλιξη των ξενοδοχειακών κλινών μεταξύ των ετών 1990 και 2000 στην Ελλάδα.

1990	ΜΟΝΑΔΕΣ	%	ΔΩΜΑΤΙΑ	%	ΚΛΙΝΕΣ	%
ΑΑ	45	0,70%	10.718	4,77%	20.231	4,78%
Α	470	7,32%	50.163	22,31%	94.293	22,26%
Β	1.571	24,46%	64.591	28,72%	122.269	28,86%
Γ	2.722	42,38%	75.511	33,58%	140.662	33,20%
Δ	948	14,76%	15.742	7,00%	29.998	7,08%
Ε	667	10,38%	8.157	3,63%	16.207	3,83%
ΣΥΝΟΛΟ	6.423	100,00%	224.882	100,00%	423.660	100,00%

2000	ΜΟΝΑΔΕΣ	%	ΔΩΜΑΤΙΑ	%	ΚΛΙΝΕΣ	%
ΑΑ	83	1,03%	18.686	5,97%	36.117	6,08%
Α	792	9,81%	78.816	25,18%	149.782	25,22%
Β	1.499	18,57%	76.207	24,35%	145.097	24,43%
Γ	4.027	49,88%	111.501	35,62%	209.414	35,26%
Δ	1.080	13,38%	19.386	6,19%	36.882	6,21%
Ε	592	7,33%	8.397	2,68%	16.698	2,81%
ΣΥΝΟΛΟ	8.073	100,00%	312.993	100,00%	593.990	100,00%

Πηγή: Ε.Ε.Ε 15

Σημαντικότερο χαρακτηριστικού του Ελληνικού ξενοδοχειακού κλάδου αποτελεί η έντονη συγκέντρωση τους στις τουριστικές περιοχές και τις πόλεις. Μεταξύ των επιμέρους περιφερειών της χώρας, υπάρχουν κοινά προβλήματα αλλά και πλεονεκτήματα. Τα βασικότερα προβλήματα που μοιράζονται οι περισσότερες ελληνικές περιφέρειες αφορούν, μεταξύ άλλων, την ποιότητα των υπαρχουσών υποδομών, το φαινόμενο της εποχικότητας, την προσκόλληση στο πρότυπο του παραθεριστικού τουρισμού, την προσέλκυση τουριστών χαμηλού, κυρίως, εισοδήματος, την περιορισμένη επιχειρηματική δράση στον τομέα του «εναλλακτικού» τουρισμού, τη σχετικά χαμηλή πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, τις ιδιαίτερα χαμηλές τιμές, την ανεπαρκή εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, κ.λπ.

Παράλληλα, παρατηρείται και μία σειρά κοινών πλεονεκτημάτων, όπως η ιδιαίτερη φυσική ομορφιά, η γεωμορφολογική ποικιλότητα

(πλήθος νησιών και ορεινών όγκων, αρκετές πεδινές εκτάσεις, πλήθος παράκτιων περιοχών, λίμνες, ποτάμια, σπήλαια, ηφαίστεια και ιαματικές πηγές) που προσφέρεται για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και το πλήθος των ιστορικών μνημείων, το μεσογειακό κλίμα, οι παραδοσιακοί οικισμοί και οι καθαρές θάλασσες.

Από την άλλη πλευρά, παρά τα κοινά χαρακτηριστικά των περιφερειών, το μέγεθος της τουριστικής τους ανάπτυξης (π.χ. αριθμός αφίξεων και διανυκτερεύσεων, διαθέσιμη ξενοδοχειακή υποδομή, κ.λπ.) διαφέρει σημαντικά. Η τουριστική ανάπτυξη, σε πολλές περιπτώσεις, διαφέρει σημαντικά ακόμη και μέσα στα γεωγραφικά όρια της ίδιας περιφέρειας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην περίπτωση αυτή αποτελεί η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας. Η παράκτια ζώνη της περιφέρειας, κατά κύριο λόγο, η Χαλκιδική, και σε μικρότερο βαθμό η Πιερία και οι ακτές της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλονίκης, είναι οι βασικοί χώροι υποδοχής αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών.

Στον πίνακα που ακολουθεί αναλύονται τα ξενοδοχεία κατά επιμέρους περιοχές.

Χωρική Κατανομή Ξενοδοχειακής Προσφοράς, Ελλάδα, 1990-2000						
Περιοχή	1990		2000		1990-2000	
	Κλίνες	%	Κλίνες	%	Διαφορά	%
Στερεά Ελλάδα	95.509	22,54%	93.325	15,71%	-2.184	-2,29%
Πελοπόννησος	36.335	8,58%	41.524	6,99%	5.189	14,28%
Ιόνια Νησιά	40.403	9,54%	66.488	11,19%	26.085	64,56%
Ηπειρος	6.818	1,61%	9.643	1,62%	2.825	41,43%
Νησιά Αιγαίου	12.679	2,99%	20.948	3,53%	8.269	65,22%
Κρήτη	76.095	17,96%	116.513	19,62%	40.418	53,12%
Δωδεκάνησα	69.829	16,48%	105.036	17,68%	35.207	50,42%
Κυκλάδες	21.845	5,16%	36.397	6,13%	14.552	66,61%
Θεσσαλία -	17.700	4,18%	23.730	4,00%	6.030	34,07%
Μακεδονία	42596	10,05%	75.637	12,73%	33.041	77,57%
Θράκη	3.851	0,91%	4.749	0,80%	898	23,32%
ΣΥΝΟΛΟ	423.660	100,00%	593.990	100,00%	170.330	40,20%
Πηγή: ΞΕΕ						

Κλείνοντας, αξίζει να γίνει αναφορά στο συσχετισμό της Ελλάδας με τους επώνυμους ομίλους ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Όλο και πιο συχνά ακούγεται από επίσημα χείλη η προτροπή να αναπτύξουμε στην Ελλάδα «επώνυμα» ξενοδοχεία ενταγμένα σε διεθνή δίκτυα. Ωστόσο, πολλοί Έλληνες ξενοδόχοι γνωρίζουν λίγα πράγματα για τα πλεονεκτήματα αλλά και τους όρους μιας ενδεχόμενης συμμετοχής τους σε πολυεθνικές αλυσίδες.

Οι ισχυρές εμπορικές επωνυμίες αποτέλεσαν το όχημα για τη γιγάντωση των ξενοδοχειακών αλυσίδων τα τελευταία χρόνια. Χιλιάδες ξενοδοχεία εντάσσονται σε αυτές τις αλυσίδες προκειμένου να αποκτήσουν ένα **brand name** που θα τους εξασφαλίσει αναγνωρισιμότητα στη διεθνή τουριστική αγορά και υψηλή ζήτηση για τις υπηρεσίες τους. Μια επωνυμία με κύρος — όπως λ.χ. Four Seasons, Hilton ή Hyatt — επιτρέπει στον ξενοδόχο να χρεώνει υψηλότερες τιμές από ένα «ανώνυμο» ξενοδοχείο, ενώ του δίνει πρόσβαση στο δίκτυο κρατήσεων και πωλήσεων εκάστοτε αλυσίδας.

Η ραγδαία διάδοση των ξενοδοχειακών επωνυμιών οδήγησε στη μεγέθυνση των επιχειρήσεων που τις κατέχουν, μέσα από εξαγορές, συγχωνεύσεις και τη δημιουργία νέων «brands». Οι πιο διαδεδομένοι τρόποι συνεργασίας μεταξύ ιδιοκτητών ξενοδοχείων και αλυσίδων είναι στο πλαίσιο συμφωνιών διαχείρισης (management contract) ή franchising. **16** Πάνω από το 70% των αμερικανικών ξενοδοχείων φέρουν εμπορικές επωνυμίες γνωστών αλυσίδων. Αντιθέτως, στην Ευρώπη είναι μικρότερο το ποσοστό των ξενοδοχείων που έχουν συμβληθεί με τις αλυσίδες.

Στη χώρα μας δραστηριοποιήθηκε ένας σχετικά μικρός αριθμός πολυεθνικών τις δεκαετίες του '60, του '70 και του '80, όπως λ.χ. η Hilton, η Holiday Inn, η InterContinental, η Marriott και η Club Mediterranee. Επίσης συστάθηκαν ελληνικές επιχειρήσεις διαχείρισης ξενοδοχείων, με την Grecotel να εδραιώνεται ως η μεγαλύτερη αλυσίδα της χώρας. Αργότερα ακολούθησαν και άλλες πολυεθνικές όπως η Hyatt, η Starwood και η Kempinski. Η ένταξη σε αλυσίδα αποτελεί μια επιλογή για τον Έλληνα ξενοδόχο που θέλει να μειώσει την εξάρτησή του από τους tour operators και να ακολουθήσει μια διαφοροποιημένη πολιτική τιμών και διανομής. Μια τέτοια ένταξη συμφέρει μόνο εάν πράγματι επιτευχθεί μια υψηλότερη μέση τιμή και πληρότητα και εφόσον αντληθεί περισσότερη πελατεία από αγορές όπως τα συνέδρια ή τα ανεξάρτητα ταξίδια διακοπών. Προϋπόθεση για να επιτύχει ο ξενοδόχος τα επιθυμητά οφέλη από τη συμμετοχή του σε αλυσίδα είναι αφενός να επιλέξει την κατάλληλη για τη μονάδα του εμπορική επωνυμία και αφετέρου να επιμείνει να συμπεριληφθούν εγγυημένες αποδόσεις και ρήτρες στη σύμβαση, ώστε να διασφαλιστούν τα συμφέροντά του.

Ε. Γενικά για τον Ελληνικό τουρισμό

Η σημερινή εικόνα της οικονομικής φύσης του ελληνικού τουρισμού και της οργανικής του σχέσης με τη δομή και λειτουργία της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή η εικόνα της παραγωγής και διάθεσης μιας ετησίως ιδιαίτερα διαμορφούμενης ιδιωτικής κατανάλωσης για τη διαβίωση των περίπου, 13 εκατ. εισερχομένων τουριστών έχει σήμερα την ακόλουθη μορφή και διαστάσεις:

- Οι σημερινές δυναμικότητες της κλασσικής ξενοδοχείας που ξεπερνούν τις 8.000 μονάδες με πάνω από 312.000 δωμάτια και περισσότερες από 600.000 κλίνες συγκροτούν το πιο θεμελιώδες στοιχείο της τουριστικής ανωδομής επί του οποίου στηρίζεται η διάθεση της ετήσιας τουριστικής κατανάλωσης στη χώρα.

- Η παραξενοδοχία έχοντας την τελευταία 15ετία ξεφύγει από το αρχικό πρότυπο των απλών ενοικιαζομένων δωματίων αριθμεί σήμερα περί τις 30.000 επιχειρήσεις με περισσότερες από 500.000 κλίνες και συγκροτείται σε μεγάλο βαθμό από καταλύματα αυτόνομων κατοικιών αυτοεξυπηρετούμενου χαρακτήρα.

Η διαμονή, διακίνηση και κυρίως η κατανάλωση των ετησίως 13 εκατ. τουριστών με τις περισσότερες από 100 εκατ. διανυκτερεύσεις στα πάσης φύσεως καταλύματα υποστηρίζεται από ένα κύκλωμα υποτομέων αποκλειστικής παραγωγής και διάθεσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών με τα ακόλουθα μεγέθη (προσεγγίσεις):

4.850 Τουριστικά γραφεία

750 Τουριστικές επιχειρήσεις οδικών μεταφορών.

1.500 Γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων Ι.Χ. χωρίς οδηγό

200 Ναυλομεσιτικά γραφεία με 4.500 σκάφη αναψυχής

30.000 Επιχειρήσεις εστίασης – καφετέριες- διασκέδασης

10.500 Εμπορικές επιχειρήσεις αναμνηστικών πάσης φύσεως

2.000 Διπλωματούχοι ξεναγοί ως ατομικοί επαγγελματίες

350 Κάμπινγκ με περίπου 34.000 θέσεις κατασκήνωσης

Εκτός των αναφερομένων, την ετήσια τουριστική κατανάλωση υποστηρίζει η παραγωγή από μια πληθώρα εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής-ανωδομής όπως Συνεδριακά Κέντρα, αίθουσες συνεδριών μικρότερων μεγεθών, γήπεδα γκολφ, κέντρα θαλασσοθεραπείας, Καζίνο και ένας σημαντικός αριθμός από Μαρίνες, χιονοδρομικά κέντρα, Ιαματικές Πηγές και τόπους τουριστικής επίσκεψης που συμπληρώνουν την εικόνα της τουριστικής προσφοράς στην Ελλάδα.

Στο αναφερόμενο κύκλωμα τουριστικής παραγωγής θα πρέπει να συνοπλογίσει κανείς τα εποχικά προσφερόμενα αγαθά και υπηρεσίες από ένα πλήθος επιχειρήσεων σε διάφορους τομείς, μη αποκλειστικής

τουριστικής παραγωγής, όπως, Τράπεζες, Οδικές, Θαλάσσιες και Αεροπορικές Μεταφορές, Ταχυδρομικές και Ιατρικές Υπηρεσίες, Πρατήρια Καυσίμων, Καταστήματα Τροφίμων και λοιπών καταναλωτικών αγαθών, Υπηρεσίες Αεροδρομίων, Λιμένων και Σταθμών και πίσω από αυτές το σύνολο σχεδόν των κλάδων μεταποιητικής παραγωγής καταναλωτικών αγαθών καθώς και ένα σημαντικό μέρος των κλάδων παραγωγής κεφαλαιουχικών προϊόντων.

Μιλώντας για την γενική εικόνα του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος διαπιστώνουμε αρχικά ότι η σύνθεση του παραμένει η ίδια. Το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών επισκέπτεται την Ελλάδα για τον ήλιο, τη θάλασσα, την ιστορία, το περιβάλλον και την φιλοξενία των κατοίκων. Η οργανωμένη διακίνηση έχει σκοπό τον παραθερισμό σε παραλιακές περιοχές και νησιά. Η ζήτηση του προϊόντος «ήλιος – θάλασσα» κυριαρχεί. Οι υπόλοιπες μορφές τουρισμού στην Ελλάδα παρουσιάζουν μικρή κίνηση. Ως εκ τούτου, το μεγαλύτερο τμήμα της Ελληνικής προσφοράς είναι στραμμένο στην εξυπηρέτηση αυτής της μορφής ζήτησης.

Το Ελληνικό κράτος συνειδητοποίησε, έστω και καθυστερημένα, την σημασία της παρεχόμενης ποιότητας στον τουρισμό. Από τότε συντελούνται προσπάθειες για την μετάβαση της χώρας σε προορισμό που παρέχει υψηλότερο επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών. Η μετάβαση αυτή γίνεται με αργούς ρυθμούς. Οι έντονες διαφοροποιήσεις συνεχίζονται να υφίστανται, καθώς η άνοδος του επιπέδου παρεχόμενων υπηρεσιών προϋποθέτει πλήθος ενεργειών.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Ελλάδας αποτελεί η υψηλή γεωγραφική συγκέντρωση της τουριστικής υποδομής, η οποία περιορίζεται στις παραθαλάσσιες περιοχές και τα 2 αστικά κέντρα της χώρας. Για την αναίρεση του δεδομένου αυτού απαιτείται η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις περιοχές της ενδοχώρας. Το προϊόν που παρέχουν αυτές κινείται γύρω από την ομορφιά της φύσης και την πολιτιστική κληρονομιά. Προς την κατεύθυνση υπάρχει αρκετή κινητοποίηση τα τελευταία έτη και τα αποτελέσματα είναι ενθαρρυντικά. Το όλο εγχείρημα έμεινε πίσω από άποψη προώθησης και ως εκ τούτου απευθύνεται έως σήμερα σχεδόν αποκλειστικά σε Έλληνες και ενδυναμώνει τον εσωτερικό τουρισμό της χώρας. Η νέα διαφημιστική περίοδος που εγκαινιάστηκε το έτος 2005 παρουσιάζει την Ελλάδα ως ενιαίο προορισμό, συνδυασμό θάλασσας, βουνού και πολιτισμού. Στην προωθητική εκστρατεία συμπεριλήφθησαν προορισμοί έως σήμερα άγνωστοι στο εξωτερικό. Η τουριστική εισερχόμενη κίνηση της επόμενης 5ετίας θα κρίνουν την επιτυχία του όλου εγχειρήματος.

Ένα δυστυχές γεγονός αποτελεί η μείωση του μεριδίου αμερικάνων τουριστών που επισκέπτονται την χώρα μας. Το μέλλον δεν

μπορούμε να το προβλέψουμε, μπορούμε όμως να το δημιουργήσουμε. Με δεδομένο το πλήθος τουριστικών και λοιπών υποδομών ανοδομών που άφησαν στην χώρα μας οι Αγώνες, η βασικότερη κίνηση που μπορούσε να γίνει ήταν η περαιτέρω και σωστότερη προώθηση του Ελληνικού προϊόντος. Μιλώντας για προώθηση, πρέπει παρουσιάζει κάτι ίδιο και αναγνωρίσιμο, να στοχεύσει συγκεκριμένα, να είναι δυναμική και το πλάνο της να προβλέπει διάρκεια πολλών ετών.

Μιλώντας γενικά, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει έντονη κινητοποίηση τα τελευταία χρόνια γύρω από τον τουρισμό. Το ενδιαφέρον γύρω απ το ζήτημα αυτό άρχισε να θερμαίνεται από την στιγμή ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων. Ταυτόχρονα, η πορεία της οικονομία της χώρας έκανε όλους, και ιδιαίτερα το Κράτος, να αντιληφθεί ότι η μόνη διαφαινόμενη σωτηρία είναι η ανάπτυξη και ενίσχυση του τουρισμού. Ανασταλτικό παράγοντα της τουριστικής προόδου αποτέλεσε το γεγονός ότι μέχρι το 2004 η τουριστική πολιτική δεν είχε βρει συγκεκριμένο άξονα και αμφιταλαντεύονταν μεταξύ μεμονωμένων δεών και πράξεων. Από το έτος αυτό και μετά, ο ορίζοντας προώθησης έγινε πιο συγκεκριμένος και οι στόχοι περισσότεροι δεδομένοι και σαφείς. Τα πρώτα μηνύματα είναι θετικά.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προβλέψεις των διεθνών τουριστικών αφίξεων στην Ελλάδα και σε ανταγωνιστικούς προορισμούς.

	Προβλέψεις			Ετήσιοι ρυθμοί ανάπτυξης (%)		
	1995	2010	2020	1995-2020	2000-2010	2010-2020
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	2,872	8,693	17,100	7.4	7.0	7.0
ΓΑΛΛΙΑ	60,033	88,237	106,093	2.3	2.1	1.9
ΕΛΛΑΔΑ	10,130	14,315	17,111	2.1	2.0	1.8
ΙΣΠΑΝΙΑ	38,803	61,798	73,867	2.6	2.2	1.8
ΙΣΡΑΗΛ	2,215	3,055	3,910	2.3	2.5	2.5
ΙΤΑΛΙΑ	31,052	43,881	52,451	2.1	2.0	1.8
ΚΡΟΑΤΙΑ	1,324	7,454	10,017	8.4	4.3	3.0
ΚΥΠΡΟΣ	2,100	3,041	3,893	2.5	2.5	2.5
ΜΑΛΤΑ	1,116	1,502	1,831	2.0	2.0	2.0
ΜΑΡΟΚΟ	2,602	5,465	8,692	4.9	4.9	4.8
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	732	1,920	3,128	6.0	5.0	5.0
ΤΟΥΡΚΙΑ	7,083	17,068	27,017	5.5	5.3	4.7
ΤΥΝΗΣΙΑ	4,120	6,305	8,916	3.1	3.4	3.5

Πηγή: WTO, Tourism Vision 2020, vol 4, Europe, σελ 61

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι προβλέψεις τουριστικών αφίξεων στην Ελλάδα από κύριες τουριστικές Αγορές, σε χιλιάδες άτομα.

ΧΩΡΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΠΡΟΒΛΕΨΗ			ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΑΥΞΗΣΗΣ (%)		
	1995	2010	2020	1995-2020	2000-2010	2010-2020
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,273	3,212	4,112	2.4	2.5	2.5
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	2,225	2,458	2,996	1.2	1.0	2.0
ΙΤΑΛΙΑ	643	1,271	1,627	3.8	3.0	2.5
ΓΑΛΛΙΑ	552	326	360	-1.7	0.0	1.0
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	506	559	617	0.8	1.0	1.0
ΣΟΥΗΔΙΑ	459	618	717	1.8	2.0	1.5
ΑΥΣΤΡΙΑ	347	595	725	3.0	2.5	2.0
ΔΑΝΙΑ	324	505	615	2.6	2.0	2.0
ΓΙΟΥ/ΣΛΑΒΙΑ (ΠΡΩΗΝ)	270	585	666	3.7	3.0	1.3
ΕΛΒΕΤΙΑ	259	444	541	3.0	2.5	2.0
ΑΛΛΕΣ	2,271	3,743	4,135	2.4	2.0	1.0
ΣΥΝΟΛΟ	10.130	14.315	17.111	2.1	2.0	1.8

Πηγή: WTO, Tourism 2020 Vision , vol 4, Europe, σελ. 74

ΣΤ. Ελλάδα και ανταγωνιστές

Όλο και περισσότερο τελευταία ακούμε σε όλα τα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης για τον ανταγωνισμό. Προσπαθώντας οι περισσότεροι να ερμηνεύσουν την πορεία του Ελληνικού τουρισμού, καταλήγουν στην άνοδο πολλών προορισμών. Η γενικότερη εικόνα των ανταγωνιστριών χωρών αναλύεται στην ενότητα αυτή.

Αίγυπτος

Η Αίγυπτος ανέπτυξε πακέτο μέτρων για την προώθηση του τουρισμού, με αποτέλεσμα ταχεία ανάκαμψη στις τουριστικές αφίξεις. Τα μέτρα περιελάμβαναν:

- είσοδο χωρίς visa,
- κατάργηση landing fees για τα αεροσκάφη charter
- κατάργηση λιμενικών τελών για κρουαζιερόπλοια,
- μείωση 50% των τιμών εσωτερικών Αιγυπτιακών αερογραμμών
- βελτιωμένα μέτρα ασφαλείας.

Το Αιγυπτιακό Συμβούλιο Τουρισμού προώθησε περιοχές θέρετρων (Sharm el Sheik, Hurghada), ως ξεχωριστές τουριστικές οντότητες, τονίζοντας την ποικιλότητα. Η Αιγυπτιακή Κυβέρνηση πρόκειται να ιδρύσει νέα μουσεία μειώνοντας τον συνωστισμό στο Μουσείο του Καΐρου. Επιπροσθέτως, το Luxor και το Numbia παρουσιάζουν δημιουργίες τέχνης που πρωτότερα δεν υπήρχαν.

Πορτογαλία

Οι τουριστικές αρχές της Πορτογαλίας παρακολουθούν τον τουρισμό στα νότια της χώρας και, παράλληλα, διανέμουν τα θετικά οφέλη που προκύπτουν από τον τουρισμό σε άλλα μέρη της χώρας.

Η Expo '98 της Λισσαβόνας, ήταν μια μεγάλη ώθηση για τον τουρισμό (στις νότιες περιοχές) με πολλές υποδομές που κατασκευάστηκαν ειδικά για αυτό το γεγονός. Η ισορροπία αυτή αποκαθίσταται με την προώθηση των βόρειων περιοχών.

Οι περιοχές αυτές (όπου υπάρχουν πολλοί πύργοι και πολιτιστικά θέλγητρα) εντάσσονται σε μια μείζονα προωθητική εκστρατεία τονίζοντας χαρακτηριστικά (περιοχές καλλιέργειας κρασιού) που είναι ιδιαίτερα ελκυστικά σε συγκεκριμένα τμήματα της τουριστικής αγοράς.

Οι διακοπές γκολφ συνδέονται επίσης με την περιοχή και νέα γήπεδα δημιουργούνται. Προς το παρόν λειτουργούν περισσότερα από 30. Παράλληλα, συνεχίζεται αμείωτη η κατασκευή ξενοδοχείων στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Τουρκία

Ο τουρισμός στην Τουρκία βασίζεται σε ένα μίγμα από αρχαίες τοποθεσίες και πόλεις, παραθαλάσσια θέρετρα και διαφορετικά τοπία. Το τουριστικό ενδιαφέρον διατηρείται όλο τον χρόνο στην Κωνσταντινούπολη, όμως απαιτούνται περισσότερα και υψηλότερης τάξης ξενοδοχεία, και καλύτερη υποδομή για να αντιμετωπίσει επιτυχώς την συρροή των τουριστών.

Οι τουρκικές ακτές παρέχουν στους ταξιδιώτες καλές παραλίες, ιστορικά και αρχαιολογικά ενδιαφέροντα, (Ναός της Αρτέμιδος στην Έφεσο-ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου).

Κάποια από τα μεγάλα παράκτια θέρετρα έχουν αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό, ειδικότερα το Bodrum και η Μαρμαρίδα. Λιγότερο ανεπτυγμένα παράκτια θέρετρα υπόκεινται σε μεγαλύτερο έλεγχο ανάπτυξης και δίνεται έμφαση από τις αρχές στην ηρεμία και τα χαρακτηριστικά που παρέχονται.

Παράκτια θέρετρα τα οποία προωθούνται με έναν ελεγχόμενο τρόπο περιλαμβάνουν το Patara, το Kale, το Gocek, το Orhaniye, το Gumusluk, το Kalham και την Akyaka.

Κύπρος

Για την Κύπρο το 1999 ήταν το έτος έναρξης ενός νέου 10ετούς τουριστικού σχεδίου, το οποίο είναι σχεδιασμένο να δίνει έμφαση στην Κύπρο με χαρακτηριστικά: ιστορία, πολιτισμό, τοπίο και υψηλής ποιότητας τουριστικό προϊόν.

Παρουσιάζεται μια ενεργή βελτίωση των υποδομών για να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των τουριστών, ειδικότερα από τις αγορές των ΗΠΑ και των Ιαπώνων.

Στόχος είναι να αυξηθεί ο αριθμός των τουριστών από 2 σε 3 εκατομμύρια κατ' έτος έως το 2003, ενώ επιπρόσθετα θέλγητρα

αναπτύσσονται. Υψηλής προσόδου δράσεις αξιοποιούνται όπως γήπεδα γκολφ, καζίνο και θεματικά πάρκα.

Η Λεμεσός υφίσταται μια σημαντική βελτίωση και ένα μεγάλο θεματικό υδάτινο πάρκο πρόκειται να ανοίξει σύντομα εκεί, ενώ η δυνατότητα κρουαζιέρας από την Λεμεσό στο Ισραήλ και την Αίγυπτο θα δώσει στην πόλη μια τουριστική ώθηση.

Σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος αποτελούν:

- προώθηση των αρχαιολογικών χώρων,
- αυξανόμενη ανάπτυξη των διακοπών all inclusive.
- ανάπτυξη του αγροτουρισμού (στόχος πενταετίας 700 χώροι από 294)

Επέκταση της ελκυστικότητάς, όλο το χρόνο, επιχειρείται με δράσεις:

- μονοπάτια για περπάτημα- αύξηση από 10 σε 50 τα τελευταία τρία χρόνια.
- birdwatching και το ποδήλατο βουνού εντάσσονται σε εκστρατεία μάρκετινγκ.
- ένα φυσικό πάρκο και ένα πολιτιστικό πάρκο πρόκειται να ανοίξουν το 2001,
- σχεδιάζονται 5 επιπρόσθετα θεματικά πάρκα (με ιστορικά και μυθολογικά θέματα),
- 6 νέες μαρίνες (με χωρητικότητα 4000 σκαφών),
- 4 νέα γήπεδα γκολφ, και
- ένα καζίνο.

Ισπανία

Τα τελευταία χρόνια η Ισπανία έχει μια ανάπτυξη των διεθνών τουριστικών αφίξεων σημαντικά πάνω από το περιφερειακό μέσο όρο, η οποία αποδίδεται σε:

- ένα φιλόδοξο δημόσιο-ιδιωτικό πρόγραμμα για την δημιουργία, ανανέωση και εκσυγχρονισμού της προσφοράς, τον εμπλουτισμό της ποιότητας, κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού, διεθνοποίηση της τουριστικής επιχείρησης και τουριστική προώθηση και marketing.
- ευνοϊκό κλίμα (οικονομικό και νομισματικό) για την ανάπτυξη και διαφοροποίηση του τουρισμού στην χώρα.
- διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς προσθέτοντας στο κλασσικό προϊόν στοιχεία πολιτισμού, φύσης και αθλητισμού

Για το βόρειο τμήμα της Ισπανίας, που δεν έχει ακόμα τουριστικά αξιοποιηθεί, παρουσιάζεται αυξανόμενο ενδιαφέρον. Πόλεις όπως η

Βαρκελώνη, το Bilbao, η Σεβίλη και η Γρανάδα πήγαν καλά. Το Bilbao είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα μιας πόλης που έζησε μια πραγματική αναγέννηση χάρη στο Μουσείο σύγχρονης τέχνης Guggenheim που λειτουργεί.

Επίσης σημαντικό στοιχείο είναι η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού.

Παρουσιάζεται αύξηση του τουρισμού αναψυχής αλλά και άνοδος στον επαγγελματικό τουρισμό. Υπάρχει τάση ανάπτυξης της χώρας ως προορισμός συνεδρίων, διασκέψεων και εκθέσεων (ήδη κατατάσσεται 5η στην παγκόσμια ζήτηση)

Τυνησία

Η Τυνησιακή Τουριστική Αρχή έλαβε έναν προϋπολογισμό διαφήμισης 2 εκατομμυρίων και χρησιμοποίησε τηλεοπτική διαφήμιση για πρώτη φορά το 1998.

Εμφανίστηκε μια σημαντική ώθηση του εισερχόμενου τουριστικού ρεύματος με:

- απευθείας τακτικές πτήσεις από το Ηνωμένο Βασίλειο στην Djerba,
- ετήσιας λειτουργίας charter από τον Βρετανό tour operator Panorama, Ενθάρρυνση του τουριστικού ενδιαφέροντος από ταινίες που γυρίστηκαν στην χώρα:
- "Ο Άγγλος Ασθενής"
- "Πόλεμος των Άστρων (1999)"

Αξιοσημείωτες δραστηριότητες των αρχών:

- τουριστικά γραφεία που άνοιξαν σε πολλές νέες αγορές όπως οι πρώην Ανατολικές Ευρωπαϊκές χώρες και
- νέα δρομολόγια που άρχισε η Tunisair, π.χ. απευθείας πτήσεις Μαδρίτη - Tozeur (Νότια Τυνησία)

Μαρόκο

Το Μαροκινό Εθνικό Τουριστικό Γραφείο προωθεί την ποικιλία των θέλγητρων της χώρας:

- μοναδικό πολιτισμό,
- όμορφες παραλίες και
- την έρημο Σαχάρα.

Επίσης προωθούν:

- την αγορά συνεδρίων και κινήτρων, και
- μια σειρά από αθλητικές ευκολίες που παρέχονται όπως το γκολφ, την ιππασία και τα θαλάσσια αθλήματα.

Ενεργοποιήθηκαν ξανά πτήσεις charter από το Ηνωμένο Βασίλειο και συμπεριλαμβάνεται ξανά στα φυλλάδια καλοκαιρινών διακοπών, ενώ σχεδιάστηκε τηλεοπτική εκστρατεία για τον χειμώνα 1998/1999 με έμφαση στις παραλίες και τα πολιτιστικά θέλγητρα. Αναμενόμενη αύξηση κατά 20% των στοιχείων λόγω διαφήμισης. Αυξανόμενα σημαντικά προϊόντα είναι οι διακοπές γκολφ. Προβλέπεται αύξηση κλινών κατά 60.000 κλίνες μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια.

Κλείνοντας την ενότητα αυτή αξίζει να παρουσιαστεί ο παρακάτω πίνακας, ο οποίος κατά την άποψη μου λέει όλη την αλήθεια σχετικά με το ποιες από τις χώρες που ανταγωνίζονται στην Μεσόγειο ακολουθούν τις διεθνείς τάσεις, χαράζοντας πολιτικές μέλλοντος.

Ειδικές τουριστικές υποδομές, 2000, Ελλάδα & Ανταγωνιστές

	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
Γήπεδα Γκολφ	254	10	2	55	12	4
Συνεδριακά κέντρα (αποκλειστικά συνεδριακοί χώροι)	46	6	2	44	1	9
Κέντρα Θαλασσοθεραπείας	89	31	5	42	2	5
Μαρίνες	260	15	2	17	2	15

Πηγή: Andersen

Ζ. Τουρισμός και περιβάλλον

Τουρισμός και περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις

Ο τουρισμός βρίσκεται σε στενή εξάρτηση από το φυσικό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι το φυσικό περιβάλλον αποτελεί βασική παράμετρο της τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής, ή, διαφορετικά, το «κεφάλαιό» της, το οποίο ο τουρισμός καλείται να αναδείξει και να αξιοποιήσει, με σκοπό να παραχθούν οικονομικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Κατά συνέπεια, αν αποσκοπούμε στην αιεφορία των ωφελειών που προέρχονται από τον τουρισμό, τότε θα πρέπει πρωτίστως να εκμεταλλευτούμε αιεφορικά το διαθέσιμο φυσικό «κεφάλαιο», έτσι ώστε να είναι σε θέση να προσφέρει και στο μέλλον τις ίδιες τουλάχιστον υπηρεσίες. Η αιεφορικότητα στις ανωτέρω περιπτώσεις επιτυγχάνεται όταν οι σχέσεις τουρισμού και φυσικού περιβάλλοντος είναι αρμονικές και έχει επιτευχθεί μεταξύ τους ισορροπία.

Στη χώρα μας, η επιθυμητή ισορροπία δεν επιτεύχθηκε μέχρι σήμερα, ίσως και να μην επιδιώχθηκε. Είναι χαρακτηριστική η υπερσυγκέντρωση τουριστών και η σημαντική περιβαλλοντική επιβάρυνση ορισμένων περιοχών, οι οποίες αναπτύχθηκαν επιλεκτικά και μονομερώς, σε αντίθεση με άλλες περιοχές εξίσου αξιόλογες που παρέμειναν αναξιοποίητες και περιβαλλοντικά «άθικτες». Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η Ρόδος το 1999 δέχτηκε δπλάσια τουριστική ένταση σε σχέση με την αντίστοιχη μέση ένταση της χώρας. Η εικόνα, με κάποιες αποκλίσεις, είναι παρόμοια και στις λοιπές παραθαλάσσιες περιοχές, αν λάβουμε υπόψη ότι το 90% του τουρισμού στη χώρα μας έχει σαν κύριους προορισμούς τα νησιά και τον παράκτιο χώρο. Η υπερσυγκέντρωση τουριστών σε ορισμένες περιοχές και η κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών της ζήτησης συνοδεύτηκε με αύξηση των επεμβάσεων στο φυσικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα την εμφάνιση σοβαρών περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων και απωλειών. Ενδεικτικά αναφέρουμε τον κατατεμαχισμό δασικών εκτάσεων, την καταστροφή βιοτόπων, τη μείωση της βιοποικιλότητας, τη ρύπανση των υδάτων και γενικά την απαξίωση του φυσικού περιβάλλοντος, η οποία, σε τελική ανάλυση, υποβαθμίζει με τη σειρά της. Τις φυσικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας. Την κρισιμότητα της κατάστασης μπορούμε να τη συνειδητοποιήσουμε αν λάβουμε υπόψη ότι σε επίπεδο χώρας υφίσταται ήδη ένα υψηλό ανταγωνιστικό δυναμικό μεταξύ τουρισμού και φυσικού περιβάλλοντος, πολύ περισσότερο δε στον παράκτιο χώρο, όπου ο τουρισμός παρουσιάζει πολλαπλάσια επιβάρυνση σε αυτό.

Χώρα	Βιοποικιλότητα	Πίεση τουρισμού	Ανταγωνιστικό δυναμικό
Βέλγιο	μέση	μέση	μεσαίο
Δανία	μέση	μέση	χαμηλό
Γερμανία	μέση	μέση	μεσαίο
Φινλανδία	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
Γαλλία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Ελλάδα	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Ιρλανδία	χαμηλή	χαμηλή	χαμηλό
Ιταλία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Μάλτα	υψηλή	πολύ υψηλή	υψηλό
Ολλανδία	μέση	μέση	μεσαίο
Πορτογαλία	μέση	υψηλή	μεσαίο
Ισπανία	υψηλή	υψηλή	υψηλό
Μεγάλη Βρετανία	μέση	υψηλή	μεσαίο

Πηγή: World Conservation Monitoring Centre, 1994.

Οι περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις επέδρασαν αρνητικά στον τουρισμό, καθόσον επηρέασαν την ποσότητα και ποιότητα του τουριστικού «κεφαλαίου», το οποίο άρχισε να μην ανταποκρίνεται πλέον στα συνεχώς ανερχόμενα standards των τουριστών. Αποτέλεσμα αυτής της διάστασης μεταξύ «πραγματικού» και «επιθυμητού» ήταν η σταδιακή «εγκατάλειψη» παραδοσιακών τουριστικών κέντρων και αναζήτηση άλλων περιοχών με «περισσότερο» φυσικό περιβάλλον, για να επαληθευθούν όλοι αυτοί που τα προηγούμενα χρόνια υποστήριζαν ότι η επιστροφή στο φυσικό και άθικτο περιβάλλον θα είναι πρωταρχικός παράγοντας στις τάσεις και τις επιθυμίες των τουριστών στο εγγύς μέλλον. Η τάση αυτή εξελίσσεται αυξητικά μέχρι τις μέρες μας.

Η συνειδητοποίηση της κατάστασης αυτής και η ανάγκη προσαρμογής στις απαιτήσεις της ζήτησης συνέβαλαν στην εμφάνιση νέων όρων στην τουριστική ορολογία: ήπιος, εναλλακτικός, πράσινος, αειφορικός τουρισμός, οικοτουρισμός, κ.λπ. Όροι, που χρησιμοποιούνται κατά κόρον τα τελευταία χρόνια για να υποδηλώσουν την εναλλακτική πρόταση τουρισμού, σε αντιδιαστολή προς τον μαζικό τουρισμό, η οποία θεωρείται «πανάκεια» για την επίλυση των δημιουργηθέντων προβλημάτων, χωρίς πολλές φορές να συνειδητοποιούνται ούτε το περιεχόμενο ούτε τα πλαίσια δράσης που υπαγορεύονται από τις νέες αυτές μορφές. Η άγνοια αυτή, εκούσια ή ακούσια, οδηγεί πολλές φορές στην ανάληψη πρωτοβουλιών, οι οποίες στην ουσία δεν είναι νέες, αλλά παλιές, γνωστές πρακτικές που περιβλήθηκαν με περιβαλλοντικό «μανδύα».

Η. Προβλέψεις για τον Ελληνικό τουρισμό

Όπως περιγράφεται στο σχέδιο του Υπουργείου Ανάπτυξης για την Ανταγωνιστικότητα και την Ανάπτυξη, «κεντρικός στόχος για το 2008 είναι η εδραίωση των συνθηκών βιώσιμης ανάπτυξης για την διασφάλιση της διαρκούς, μετρούμενης με ποσοτικούς και ποιοτικούς στόχους, βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου – αύξησης του πραγματικού εισοδήματος, ενίσχυσης των δικαιωμάτων και των ευκαιριών – όλων των Ελλήνων Πολιτών, και σύγκλισης με το αντίστοιχο επίπεδο που απολαμβάνουν οι πολίτες της Ε.Ε.

Ο τουρισμός είναι ο πλέον ανταγωνιστικός κλάδος της Ελληνικής οικονομίας σε διεθνές επίπεδο. Ταυτόχρονα είναι και ο δυναμικότερος, εννοώντας τις προοπτικές εξέλιξης του. Το στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης του προβλέπει την ανάδειξη του τουρισμού σε βασική προτεραιότητα και κινητήριο μοχλό της αναπτυξιακής διαδικασίας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της άμεσης και έμμεσης συνεισφοράς του στο προϊόν, το εισόδημα και την απασχόληση.

Το προτεινόμενο σχέδιο προβλέπει τους εξής έξι άξονες δράσης:

- την αναβάθμιση της παρεχόμενης ποιότητας
- τον εμπλουτισμό και την διαφοροποίησης του
- την καλύτερη εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού
- την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας
- την προώθηση και προβολή της χώρας
- τον εκσυγχρονισμό των δομών της δημόσιας διοίκησης

Οι ποσοτικοί στόχοι για το έτος 2010, όπως αναφέρονται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, είναι:

1. Αύξηση των αφίξεων σε 20 εκ.
2. Αύξηση των εισπράξεων από τον Τουρισμό σε 20 δις.€
3. Αύξηση της Μέσης κατά κεφαλήν δαπάνης σε 1020 € (ποιοτικός τουρισμός).
4. Αύξηση της συμμετοχής του Τουρισμού στο Α.Ε.Π κατά 3 τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες.
5. Αύξηση του απασχολούμενου στον Τουρισμό εργατικού δυναμικού τουλάχιστον κατά 16%.
6. Αύξηση των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία σε 87 εκ.
7. Αύξηση των πληροτήτων των ξενοδοχείων των ανεπτυγμένων περιοχών κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η τουριστική πολιτική της Ελλάδας οφείλει, και έχει, σαφείς ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους. Αναδεικνύει τη σημασία του τουρισμού για την απασχόληση και την περιφερειακή ανάπτυξη. Προσελκύει επενδύσεις, βοηθάει και ενισχύει την επιχειρηματικότητα. Προβάλλει την ιστορία και τον πολιτισμό μας και συμβάλλει στη σύγχρονη και ομοιόμορφη ανάπτυξη, προστατεύοντας, παράλληλα, το περιβάλλον και τον φυσικό πλούτο της χώρας μας. Για το σκοπό αυτόν, ο Ε.Ο.Τ. προχώρησε στη θέσπιση μιας σειράς υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών και κανόνων, βάσει των οποίων θα δοθούν κίνητρα για η βελτίωση του επενδυτικού κλίματος, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων αιχμής, την αναβάθμιση του ποιοτικού κέντρου βάρους του ξενοδοχειακού τομέα, την άμεση και ουσιαστική ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η Ελλάδα, κρατάει ζωντανές και νωπές τις εικόνες κύρους που συνόδευσαν την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, όπου κυρίαρχα ήσαν τα στοιχεία της ασφάλειας και της φιλοξενίας ότι στο σύνολο όλων εκείνων που παρακολούθησαν τους αγώνες από τηλεοράσεως και που αγγίζουν τα 4,2 δισεκατομμύρια τηλεθεατές, σύμφωνα με εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το 70% εκφράζει την επιθυμία, σε κάποια στιγμή της ζωής του να επισκεφθεί τη χώρα μας. Καθίσταται λοιπόν αντιληπτή η μεγάλη σημασία του τουρισμού για το μέλλον της οικονομίας και της κοινωνίας μας.

Στόχος, η συνεισφορά του τουρισμού στο Α.Ε.Π. να ανέλθει στο 25%. Ο στρατηγικός αυτός στόχος «επιβάλλει» τον τουρισμό ως έναν εκ των αναπτυξιακών μοχλών της εθνικής οικονομίας. Προϋπόθεση για την εκπλήρωση αυτού του στόχου, η κατάρτιση μακροχρόνιου σχεδίου δράσης, με σαφείς ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους για την τουριστική οικονομία. Ο τουρισμός, σε αντίθεση με αυτό που γνωρίσαμε στο παρελθόν δεν ισχύει πλέον κάτω από τα νέα δεδομένα που έχουν διαμορφωθεί. Υπερβαίνει τα όρια μιας μεσοπρόθεσμης στόχευσης οικονομικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Δεν έχει να κάνει μονάχα με οικονομικά μεγέθη. Στις μέρες μας καθίσταται και ιδεολογία, άρρηκτα δεμένη με το παγκόσμιο τοπίο, αφού συμβάλλει στο να ανοίγουν δρόμοι συνάντησης, γνωριμίας, συνεργασίας και κατανόησης ανάμεσα στους λαούς της γης. Η νέα παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα, με υποστηρικτικά εργαλεία τις νέες τεχνολογίες, τις

μεταφορές, τις επικοινωνίες, άλλαξαν επαναστατικά τον κόσμο, τον μίκρυναν, τον έκαναν πιο προσιτό. Τα σύνορα χαλάρωσαν, οι πολίτες του κόσμου ταξιδεύουν και το φάσμα των προορισμών διευρύνθηκε.

Με την αποσαφήνιση ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου για τον τουρισμό, πυλώνες του οποίου είναι ο πολιτισμός, το περιβάλλον, η ανάπτυξη, η χώρα μας πλέον είναι στην πρώτη σειρά προτίμησης, τόσο για να την επισκεφθούν πολίτες του κόσμου όσο και για μεγάλους και ισχυρούς επενδυτές, οι οποίοι ήδη μας χτυπούν την πόρτα. **Οι κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις της εποχής επιβάλλουν την ανάγκη για βαθιές και τολμηρές τομές, που θα επιτρέψουν στον τουρισμό να καθιερωθεί ως ένας από τους βασικούς πυλώνες ανάπτυξης της πατρίδας μας, ως ο κινητήριος μοχλός της εθνικής μας οικονομίας.**

Κλείνοντας, παραθέτω δυο πίνακες ενδεικτικότητας για τον Ελληνικό τουρισμό. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει το παρόν και το μέλλον του Ελληνικού τουρισμού, όπως το προβλέπουν οι μεγαλύτεροι τουριστικοί οργανισμοί.

	WTTC 2001	WTTC 2002	WTO	ΣΤΑΘΕΡΟ*	ΣΤΟΧΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ	ΣΤΟΧΟΣ ΕΣΟΔΩΝ (σε εκ. USD)
Ετήσια Μεταβολή	2,30%	4,70%	2%	3,50%	4,50%	5,00%
2000	12.500.000	12.500.000	12.500.000	12.500.000	12.500.000	9.221
2001	12.787.500	13.087.500	12.750.000	12.937.500	13.062.500	9.682
2002	13.081.613	13.702.613	13.005.000	13.390.313	13.650.313	10.166
2003	13.382.490	14.346.635	13.265.100	13.858.973	14.264.577	10.674
2004	13.690.287	15.020.927	13.530.402	14.344.038	14.906.483	11.208
2005	14.005.163	15.726.911	13.801.010	14.846.079	15.577.274	11.769
2006	14.327.282	16.466.076	14.077.030	15.365.692	16.278.252	12.357
2007	14.656.810	17.239.981	14.358.571	15.903.491	17.010.773	12.975
2008	14.993.916	18.050.260	14.645.742	16.460.113	17.776.258	13.624
2009	15.338.776	18.898.622	14.938.657	17.036.217	18.576.189	14.305
2010	15.691.568	19.786.858	15.237.430	17.632.485	19.412.118	15.020

Σχετικά με το πρόβλημα της εποχικότητας, το οποίο αποτελεί και το κυριότερο χαρακτηριστικό του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος οι πιο αισιόδοξες προβλέψεις υποστηρίζουν την εναλλαγή των μεγεθών όπως παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Μοντέλο Εποχικότητας		
	1999	2010
Ιανουάριος - Μάρτιος	5,8%	13%
Απρίλιος - Ιούνιος	30,0%	27%
Ιούλιος - Σεπτέμβριος	51,5%	40%
Οκτώβριος - Δεκέμβριος	12,6%	20%

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ – ΣΧΟΛΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

1. Ορισμός του World Tourism Organization (WTO)
2. Ορισμός του Wikipedia
3. Κατά τις μετακινήσεις τους, οι Βρετανοί συνήθιζαν να αγοράζουν σημαντικά πολιτιστικά ευρήματα, γεγονός το οποίο εξηγεί το πλήθος των Βρετανικών μουσείων και συλλογών τέχνης.
4. Υπολογίζεται ότι 500.000 άτομα διέσχισαν το Στενό τα Μάγχης το έτος 1901.

5. Το "τουριστικό σύμπλεγμα του Ανταίου"

Η τάση του ανθρώπου να επαναπροσδιορίσει τη σχέση του με τη φύση, όταν εκδηλώνεται με τη μορφή τουριστικής δραστηριότητας, ονομάζεται στην ψυχολογία "τουριστικό σύμπλεγμα του Ανταίου". Ο μύθος αναφέρει ότι ο Ανταίος ήταν γίγαντας, γιος του Ποσειδώνα και της Γαίας. Νικούσε κάθε αντίπαλο του στην πάλη, αντλώντας δύναμη από την επαφή του με τη γη. Ηττήθηκε και σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια πάλης του με τον Ηρακλή. Ο Ανταίος έχασε τη δύναμή του, όταν ο Ηρακλής τον κράτησε ψηλά, έτσι ώστε να μην ακουμπά στη γη. Ο μύθος αυτός συμβολίζει την άρρηκτη σχέση της ύπαρξης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και την "αναγέννηση" που του προσφέρει η επαφή του με αυτό.

6. Εναλλακτική ονομασία των tour operators

7. Στην World Travel Market του 2004, το Hong-Kong, η Σιγκαπούρη και η Ταϊλάνδη εμφανίσθηκαν μαζί στο ίδιο περίπτερο με τίτλο "Together in Asia". Στην Αφρική, η Μοζαμβίκη, η Ζανζιβάρη και η Ουγκάντα εμφανίζονται μαζί στις μπροσούρες των tour operators.
8. Ο πόλεμος της Γιουγκοσλαβίας έστειλε 8 περίπου εκ. τουρίστες σε άλλες χώρες, μερικές από τις οποίες επωφελήθηκαν παθητικά ενώ μερικές προσπάθησαν να μεγιστοποιήσουν αυτό το όφελος.
9. Με τον όρο localisation εννοούμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε προορισμού και επιχείρησης, τα οποία πρέπει να

διατηρήσουν την ταυτότητα τους , αν θέλουν να ξεχωρίζουν, δηλαδή να διαφοροποιούνται.

10.Ενδεικτικά αναφέρω ότι για το έτος 1965. τα ποσοστά συμμετοχής στο Α.Ε.Π ήταν 24,3% για την γεωργία – κτηνοτροφία και 25,7% για την βιομηχανία.

11.Η πρώτη κρουαζιέρα πραγματοποιήθηκε στο Αιγαίο με το πλοίο «Σεμίραμις» της Ηπειρωτικής Ατμοπλοΐας του Ποταμιάνου.

12.Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται εδώ προέρχονται από το Υπουργείο Οικονομικών.

13.Στην προσπάθεια σκιαγράφησης του σύγχρονου Έλληνα ταξιδιώτη, θα παραθέσω ένα σύνολο παρατηρήσεων το οποίο προέκυψε από έρευνα της Κάπα research. Η ερευνητική διαδικασία πραγματοποιήθηκε το έτος 2004 και τα αποτελέσματα της παρουσιάστηκαν το στο Τουριστικό Πανόραμα του 2005.

14.Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας

15.Οι όροι της συνεργασίας διαμορφώνονται ανάλογα με τον τύπο της σύμβασης:

Management Contract: Η αλυσίδα αναλαμβάνει πλήρως τη διαχείριση του ξενοδοχείου για λογαριασμό του ιδιοκτήτη του. Επιλέγει το προσωπικό και διοικεί το ξενοδοχείο σύμφωνα με τα δικά της στάνταρ. Ως αμοιβή για τις υπηρεσίες της η αλυσίδα εισπράττει το «management fee», συνήθως ένα ποσοστό επί των εισπράξεων. Εάν μετά την πληρωμή όλων των λειτουργικών εξόδων του ξενοδοχείου υπάρξει πλεόνασμα, αυτό αποδίδεται στον ιδιοκτήτη ως κέρδος.

Franchising: Η διαχείριση του ξενοδοχείου παραμένει στον ιδιοκτήτη, αυτός όμως καταβάλλει μια αμοιβή στην αλυσίδα. Αυτή η αμοιβή καλύπτει τη χρήση της εμπορικής επωνυμίας, το Μάρκετινγκ και την εκπαίδευση του προσωπικού. Επιπλέον χρεώνεται μια προμήθεια επί των κρατήσεων που γίνονται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος της αλυσίδας. Ο ξενοδόχος υποχρεούται επίσης να ακολουθεί τις εκάστοτε ισχύουσες ποιοτικές και λειτουργικές προδιαγραφές.

16.Εννοείται ότι από το έτος 2004 και μετά παρουσιάζονται προβλέψεις.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Α. Γενικά χαρακτηριστικά

Αποτελεί το πρώτο σε έκταση και δεύτερο σε πληθυσμό γεωγραφικό συγκρότημα της Ελλάδας. Έχει συνολική έκταση 34.177 τετ. χλμ. , καταλαμβάνοντας το 25,9% της συνολικής Ελληνικής έκτασης.

Η Μακεδονία εκτείνεται από τον Νέστο Ανατολικά (φυσικό σύνορο Μακεδονίας – Θράκης), μέχρι τα Ελληνοαλβανικά σύνορα και τα όρη Γράμμος και Σμόλικας δυτικά , τα οποία την χωρίζουν από την Ήπειρο. Στα βόρεια συνορεύει με την Βουλγαρία και την Π.Γ.Δ.Μ. και τα νότια όρια είναι ο Όλυμπος και τα Πιέρια, τα οποία και χωρίζουν την Μακεδονία από τη Θεσσαλία.

Εικόνα 1- Η Μακεδονία και οι νομοί της

Το ανάγλυφο της περιλαμβάνει μεγάλες και εύφορες πεδιάδες, εκτεταμένη όρη, πολλές λίμνες σε συνδυασμό με ποταμούς και αναρίθμητα ποτάμια ρεύματα διαφόρων μηκών.

Όταν αναφερόμαστε στην Κεντρική Μακεδονία, τότε αναφερόμαστε στο τμήμα της Μακεδονίας το οποίο σχηματίζεται από τους νομούς Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας, Χαλκιδικής, Κιλκίς και Θεσσαλονίκης. Το σύνολο των νομών αυτών καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της πεδιάδας της Μακεδονίας, τους ορεινούς όγκους που την περιβάλλει καθώς και την χερσόνησο της Χαλκιδικής. Η πεδιάδα

αποστραγγίζεται από τους ποταμούς Αλιάκμονα, Αξιό, Γαλλικό και Λουδία, όλοι εκ των οποίων εκβάλλουν στον κόλπο της Θεσσαλονίκης.

Στο βόρειο άκρο της πεδιάδας βρίσκεται η πανέμορφη λίμνη Δοϊράνη. Κύρια όρη της Κεντρικής Μακεδονίας είναι το Βέρμιο (2052 μ.), τα Πιέρια (2190 μ.) και ο Όλυμπος (2917 μ.). Από τα όρη αυτά πηγάζουν αναρίθμητα μικρά και μεγάλα υδάτινα ρεύματα, πλουσιότατα σε νερό. Στο νότιο τμήμα της Κεντρικής Μακεδονίας διαμορφώνεται ο Θερμαϊκός Κόλπος, βορειοδυτικό άκρο του Αιγαίου.

Ανατολικό άκρο της πεδιάδας αποτελούν τα όρη Βερτίσκοι και Χορτιάτη. Ανάμεσα στα όρη αυτά και το όρος Χολομώντα βρίσκονται οι λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, οι οποίες συγκαταλέγονται στις 5 μεγαλύτερες λίμνες της χώρας.

Εικόνα 2 - Φωτογραφία από την Βόλβη

Η ποικιλία αυτή που παρουσιάζεται στο τοπίο της Μακεδονίας γενικά και της Κεντρικής Μακεδονίας ειδικότερα, είναι αυτή που καθόρισε την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού, οι οποίες θα παρουσιαστούν στη συνέχεια. Εκπονώντας μια εργασία με αντικείμενο μελέτης την Μακεδονία, θα ήταν μέγιστη παράλειψη να μην γίνει αναφορά στην ιστορία της. Δυστυχώς λόγω του αντικειμένου της εργασίας αναγκάστηκα να περιορίσω σημαντικά το μέγεθος της ιστορικής Μακεδονικής αναδρομής, η οποία και ακολουθεί. Ελπίζω έτσι να μην αδικήσα κάποια ιστορική εποχή, καθώς όλες άφησαν τα σημάδια τους στην σημερινή προσωπικότητα της γης αυτής, άλλοτε κέντρο του κόσμου.

B. Ιστορία

- Η Μακεδονία κατά την προϊστορική εποχή

Το αρχαιότερο εύρημα που βρέθηκε στην Μακεδονία και αποτελεί ένδειξη κατοίκησης στον χώρο αυτό είναι ένας λίθινος χειροπέλεκυς, απομεινάρι της Παλαιολιθικής εποχής. Σε ότι αφορά ανθρωπολογικά ευρήματα, το κρανίο του Νεότερνταλ, το οποίο ανακαλύφθηκε στο σπήλαιο Πετραλώνων χρονολογείται στο 75000-50000 π.Χ.

Κατά την Νεολιθική εποχή κατοικούσαν ανατολικά και νότια γεωργοί και κτηνοτρόφοι. Αυτό μαρτυρούν κάποια ευρήματα, ωστόσο έρευνα για την κατοίκηση της Μακεδονίας εκείνη την περιοχή παραμένει ατελής.

Την 3η χιλιετηρίδα π.Χ. αναπτύσσονται στην Μακεδονία στοιχεία του Τρωικού πολιτισμού. Στο τέλος της εποχής αυτής και μεταξύ των ετών 2200 – 1900 π.Χ. εγκαθίσταται στην περιοχή ο βασικός όγκος των πρώτων Ελληνικών φυλών στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Στα φύλα αυτά έχει αποδοθεί το όνομα «Μακεδνοί». Από αυτούς προήλθαν οι Δωριείς και οι Μαγνήτες.

Κατά καιρούς έχουν γίνει πολλές συζητήσεις για την Ελληνικότητα των Μακεδόνων. Επιχειρήματα εναντία στην Ελληνικότητα τους έχουν αντληθεί από αρχαία κείμενα όπου και γίνεται διάκριση μεταξύ Μακεδόνων – Ελλήνων και της γλώσσας τους . Χαρακτηριστικότερο κείμενο που χρησιμοποιήθηκε για την δημιουργία τέτοιων εντυπώσεων αποτελεί ο λόγος του Δημοσθένη κατά του Φιλίππου, στον οποίο χαρακτηρίζει τους Μακεδόνες βάρβαρους. Δεν θα μπω καν στον κόπο να σχολιάσω κάτι επάνω σε αυτό, καθώς δεν είναι αυτό το θέμα της εργασίας. Απλώς θα αναφέρω ότι αρχαιότετες μαρτυρίες υπέρ της Ελληνικότητας των Μακεδόνων είναι η συμμετοχή τους στους Αρχαίους Ολυμπιακούς Αγώνες και η τα αποτελέσματα της γλωσσικής έρευνας τα οποία πιστοποίησαν ότι η Μακεδονική διάλεκτος είναι Ελληνική, με μικρές επιδράσεις από την διάλεκτο των γειτονικών Θρακών και Ίλλυριών.

- Η Μακεδονία κατά την αρχαία εποχή.

Στο τέλος του 8ου αιώνα π.Χ. οι Μακεδόνες βρίσκονταν εγκατεστημένοι στην περιοχή της Ορεστιάδας, μαζί με τους Ορέστες. Από εκεί ξεκινάει σύμφωνα με την παράδοση η βασιλική δυναστεία των Μακεδόνων, οι Αργεάδες ή Τημενίδες.

Ιδρυτής του Μακεδονικού κράτους ήταν ο Περδίκκας ο Α΄. Βασίλευσε στο πρώτο μισό του 7ου αιώνα π.Χ. και αφού κατέλαβε κάποια εδάφη ίδρυσε στις Αιγές την πρώτη πρωτεύουσα του Μακεδονικού κράτους. Οι επιδρομές των Ιλλυρίων αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία από τους διαδόχους του, τον Φίλιππο Α΄ και τον Αέροπο. Οι σχέσεις με την πόλη της Αθήνας, η οποία κυβερνάται εκείνο το διάστημα από τους Πεισιστράτηδες, είναι φιλικές.

Στα χρόνια του Αλέξανδρου του Α΄ (498 – 454 π.Χ.) το κράτος καταλαμβάνει ακόμα μεγαλύτερη έκταση. Κατά τις Περσικές επιδρομές, ο βασιλιάς αυτός αναγκάστηκε να ακολουθήσει τον Ξέρξη στην εκστρατεία κατά της Ελλάδας, φανέρωσε όμως τα σχέδια των Περσών, συμβάλλοντας έτσι στην νίκη των Ελλήνων στις Πλαταιές. Μετά την λήξη των Περσικών Πολέμων στήθηκε προς τομή του ανδριάντας στους Δελφούς για τον λόγο αυτό.

Εικόνα 3 - Επιγραφή που καθόριζε τα όρια μεταξύ περιοχών

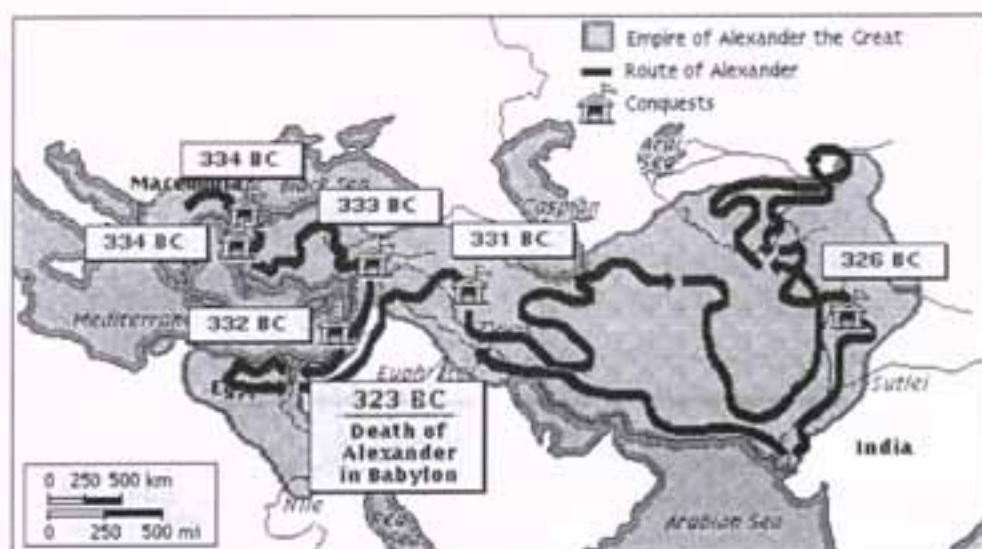
Τα επόμενα χρόνια βασίλευσαν ο Περδίκκας (438 – 413 π.Χ.) και ο Αρχέλαος (413 – 399 π.Χ.). Κατά την βασιλεία τους δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην στρατιωτική οργάνωση, εννοώντας την ενίσχυση του στρατού και την οχύρωση του κράτους. Ταυτόχρονα κάλεσαν στην Μακεδονική αυλή ποιητές, μουσικούς, ζωγράφους και άλλους σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων και της τέχνης. Γνωστότεροι αυτών οι Ζεύξης και Τιμόθεος.

Σημαντική ημερομηνία για την ιστορία της Μακεδονίας αποτελεί η άνοδος του Φιλίππου του Β΄ στο θρόνο, το έτος 357 π.Χ. Ο Φίλιππος Β΄ κατάφερε να διπλασιάσει τα εδάφη της Μακεδονίας βασιζόμενος στον ισχυρό του στρατό και στις στρατηγικές του αρετές. Αναδιοργανώνοντας ταυτόχρονα την οικονομία του κράτους, κατάφερε να μετατρέψει την Μακεδονία στην πρώτη δύναμη της Ελλάδας. Υπολογίζεται ότι κατά την βασιλεία του η Μακεδονία είχε 700.0000 κατοίκους, 45.0000 στρατιώτες, ενώ το κράτος εκτεινόταν σε μια έκταση 40.000 τ. χλμ. Το εσωτερικό καθεστώς που επικρατούσε την εποχή εκείνη θύμιζε σε πολλά αυτό του Ομήρου. Επόμενο στόχο αποτελούσε η συνένωση όλων των Ελληνικών πόλεων κάτω από το Μακεδονικό κράτος για μια πανελλήνια εκστρατεία των Ελλήνων κατά των Περσών. Τις πετυχημένες εκστρατείες του 338 π.Χ. ακολούθησε το συνέδριο της Κορίνθου, στις αρχές του 337 π.Χ. Εκεί όλα τα κράτη, εκτός της Σπάρτης, αναγνώρισαν την συμμαχία των Ελλήνων κάτω από την ηγεμονία του Φιλίππου. Τα σχέδια του ανακόπηκαν απότομα, καθώς δολοφονήθηκε το 336 π.Χ. κατά τον γάμο της κόρης του.

Το έτος εκείνο αναλαμβάνει την εξουσία ο υιός του Αλέξανδρος ο Γ΄, ο οποίος έμεινε και θα μείνει για πάντα γνωστός με το όνομα Μέγας Αλέξανδρος. Αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια από τις μεγαλύτερες μορφές της ιστορίας. Έχοντας λάβει από μικρός την παιδεία του Αριστοτέλη και το όραμα του για εκστρατεία προς την Ανατολή, δεν άργησε να εκστρατεύσει κατά των Περσών και να φτάσει νικητής έως και τα βάθη της Ασίας.

Κατά την βασιλεία του η Μακεδονία έφτασε την μέγιστη ακμή της από όποια πλευρά και αν το δει κανείς, εδαφικής, οικονομικής ή και πολιτιστικής.

Τον θάνατο του ακολούθησαν διαμάχες και αντιμαχίες. Η Μακεδονία έγινε ένα από τα ανεξάρτητα τμήματα που μοιράστηκε μεταξύ των διαδόχων. Η όλη αυτοκρατορία αποδυναμώθηκε σταδιακά εξαιτίας εσωτερικών προστριβών. Ως επακόλουθο έχασε όλες τις κτήσεις της στην εποχή του Δώσωνα (230 – 221 π.Χ.)

Εικόνα 4 - Η αυτοκρατορία της Μακεδονίας επί Μεγάλου Αλεξάνδρου

- Η Μακεδονία κατά την Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή

Ακολούθησε ιστορικά η διαίρεση της Μακεδονίας σε 4 ανεξάρτητες επαρχίες, εμπορικά αποκλεισμένες μεταξύ τους. Η Μακεδονία αποτέλεσε το ορμητήριο των Ρωμαίων. Ανοίχτηκαν δρόμοι που οδηγούσαν από την Ιλλυρία και την Ήπειρο ως την Θράκη και την Προποντίδα, με σημαντικότερη όλων την Εγνατία Οδό η οποία ξεκινούσε από την Ρώμη και κατέληγε στο Δυρράχιο. Οι περισσότερες εκτάσεις δημεύτηκαν από τους κατακτητές και παραδόθηκαν σε βαρβαρικές φυλές, οι οποίες εγκαταστάθηκαν από τους Ρωμαίους εκεί με σκοπό να τις καλλιεργήσουν.

Την Ρωμαϊκή εποχή ακολούθησε η Βυζαντινή. Κατά την εποχή αυτή τα όρια της Μακεδονίας δεν έπαψαν να διαφοροποιούνται. Πολλές φυλές και πολυάριθμοι κατακτητές προσπάθησαν να την λεηλατήσουν, ώστε να εγκατασταθούν στα πλούσια εδάφη τους. Με το πέρασμα των χρόνων η περιοχή κατοικήθηκε από Οστρογότθους και ορισμένα Σλαβικά φύλα. Τον μεγαλύτερο αριθμό επιδρομών δέχτηκε την περίοδο 370 – 680 μ.Χ. η πόλη της Θεσσαλονίκης και η ευρύτερη περιοχή. Στην περιοχή αυτή υπήρχαν πλούσια ορυχεία χαλκού, σιδήρου, μόλυβδου και κασσίτερου.

Τραγική εποχή ξεκίνησε από το έτος 890 όταν και ξεκίνησαν οι λεηλασίες της περιοχής. Την Μακεδονία λεηλάτησαν διαδοχικά Άραβες, Βούλγαροι, Πατινάκες, Κουμάνοι, Ούζοι, Νορμανδοί, Σέρβοι και τελικά Τούρκοι, φτάνοντας το 1453 μ.Χ., έτος που ξεκινά η Οθωμανική περίοδος.

-Η Μακεδονία κατά την Οθωμανική και νεότερη εποχή

Τα πρώτα χρόνια της περιόδου αυτής ήταν δύσκολα για την Μακεδονία, όπως άλλωστε και για όλη την Ελλάδα, με πολλές εξοντώσεις και διώξεις. Τα πράγματα άρχισαν να πηγαίνουν καλύτερα από τα μέσα του 15ου αιώνα, όταν και άρχισαν να αναδιοργανώνονται οικονομικά και κοινωνικά τα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την εγκατάσταση πολλών καταδιωκόμενων Εβραίων στην περιοχή έδωσε στην περιοχή μέρος την παλαιάς της αίγλης. Οι κάτοικοι άρχισαν να οργανώνονται σταδιακά σε στρατιωτικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο τοπικών κοινωνιών. Διαρκείς επαναστάσεις οδήγησαν στην επίτευξη σχετικής αυτονομίας σε ορισμένες περιοχές. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε έως και το 1822 οπότε και ξεκίνησε η επανάσταση στην Μακεδονία. Με το τέλος της και την οριστική απελευθέρωση παρουσιάστηκαν στην περιοχή σημαντικότερης πληθυσμιακές ανακατατάξεις, έπειτα από την εγκατάσταση πολλών Τούρκων προσφύγων.

Από το 1900 και μετά άρχισε να υφίσταται το λεγόμενο «Μακεδονικό ζήτημα». Την εποχή εκείνη κατοικούσαν στην περιοχή Έλληνες, Τούρκοι, Σέρβοι, Μαυροβούνιοι και Βούλγαροι. Η κατάσταση ήταν έκρυθμη και όπως έχει δείξει η ιστορία αυτές οι καταστάσεις δεν οδηγούν παρά στον πόλεμο. Η έκβαση των Βαλκανικών πολέμων σε συνδυασμό με το πλήθος συνθηκών το οποίο υπογράφηκε μεταξύ 1913 και 1923 οδήγησε στην ολοκληρωτική απελευθέρωση της Μακεδονίας.

Η Συνθήκη της Λοζάννης το 1923 έφερε στην περιοχή 800.000 Έλληνες του Πόντου και της Μικράς Ασίας. Με την εγκατάσταση των προσφύγων η κοινωνία της Μακεδονίας διαποτίστηκε εντονότατα από τα πλούσια σε πολιτισμό στοιχεία της Μικρασιατικής κληρονομιάς, ενώ άρχισε να λαμβάνει την μορφή και τα χαρακτηριστικά τα οποία την αντιπροσωπεύουν έως και σήμερα.

Το διάστημα 1941 – 1944 η Μακεδονία δοκίμασε τριπλή κατοχή από Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους. Τα εδάφη της και οι κάτοικοι της έγιναν μάρτυρες πολλών καταστροφών. Από την οριστική

απελευθέρωση και μετά η Μακεδονία ακολουθεί την πορεία της ευρύτερης Ελλάδας.

Ολοκληρώνοντας την σύντομη αυτή παρουσίαση της ιστορίας και της μορφολογίας της Μακεδονίας, προχωράμε σταδιακά στο θέμα μας, τον τουρισμό της Κεντρικής Μακεδονίας, τον χαρακτήρα του και την εξέλιξη του τα τελευταία χρόνια.

Ξεκινώντας θέλω να σχολιάσω ότι ο τουρισμός της Μακεδονίας παρουσιάζει δυο όψεις. Αλλού υπάρχει το απαιτούμενο μέγεθος σωστής αντίληψης, το οποίο σε συνδυασμό με τις υποδομές παρέχει συνολικά άρτια εξυπηρέτηση και δημιουργεί θετικές εντυπώσεις. Σε άλλες περιοχές συμβαίνει το αντίθετο. Το τραγελαφικό της υπόθεσης είναι ότι κάποιες φορές τα δυο αυτά άκρα απέχουν λίγα μόνο μέτρα. Είναι γεγονός το ότι καθημερινά γίνονται σωστά οργανωμένες προσπάθειες σε περιοχές που κανείς δεν το περίμενε και δεν μπορούσε να προβλέψει. Άτομα μεγαλωμένα στις περιοχές αυτές κατέχουν το μέγεθος της αγάπης και της υπομονής που απαιτείται ώστε να ξεκινήσει και να ολοκληρωθεί η ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων οποιουδήποτε μεγέθους, κυρίως ξενώνων στις ορεινές και αυτόνομων κατοικιών στις παραθαλάσσιες περιοχές.

Είναι δικαιολογημένοι όσοι δυσκολεύονται να εμπιστευθούν τους νέους αυτούς επιχειρηματίες, όταν σαν επισκέπτης έχουν ζήσει την κόλαση της καλοκαιρινής Χαλκιδικής και Πιερίας. Από την άλλη οι τάσεις αλλάζουν και αποτελεί προσωπική μου εκτίμηση ότι το τουριστικό κοινό στρέφεται προς φθηνές διακοπές άρρηκτα συνδεδεμένες με την φύση.

Στο συγκεκριμένο τμήμα της εργασίας θα γίνει αναφορά στον σύγχρονο τουρισμό της Κεντρικής Μακεδονίας, τις υποδομές, τις αξιόλογες προσπάθειες, τις αδυναμίες και σε όλα αυτά τα οποία περιλαμβάνονται στο μαγικό αυτό φαινόμενο του τουρισμού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από δω και στο εξής η εργασία προσανατολίζεται σχεδόν αποκλειστικά στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

Ο τουρισμός στην Κεντρική Μακεδονία

Α. Γενική παρουσίαση

Το 2003 εκπονήθηκε από τον Ε.Ο.Τ. και το υπουργείο Ανάπτυξης μια σειρά από μελέτες οι οποίες αφορούσαν την τουριστική ανάπτυξη των περιφερειών της Ελλάδας, ανάμεσα τους και της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Αναλύοντας την μελέτη αυτή και αντιπαραθέτοντας την με πλήθος άρθρων και λοιπών κειμένων σκοπεύω να δώσω μια γενική εικόνα της παρούσας τουριστικής δυναμικής της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Μπορούμε να πούμε ότι η Κεντρική Μακεδονία διαθέτει πλήθος φυσικώς και πολιτιστικών πόρων οι οποίοι μπορούν να αξιοποιηθούν ή αξιοποιούνται, ήδη, τουριστικά. Αυτοί είναι:

- Το μεγάλο ανάπτυγμα υψηλής ποιότητας ακτών σε Χαλκιδική και Κατερίνη
- Οι «Οικουμενικοί μαγνήτες» του Ολύμπου και του Αγίου Όρους, οι οποίοι αποτελούν προορισμούς διεθνώς γνωστούς
- Η πόλη της Θεσσαλονίκης με το τεράστιο πολιτιστικό και ιστορικό της απόθεμα
- Τα οικοσυστήματα λιμνών και ποταμών σε συνδυασμό με τα όρη και τις ημιορεινές περιοχές
- Το τρίγωνο Δίου - Πέλλας - Βεργίνας, όπου και έζησε την ακμή της η Μακεδονία κατά το παρελθόν.

Αξιολογώντας την έως τώρα τουριστική ανάπτυξη μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι έχει επέλθει υπέρμετρη ανάπτυξη στις παραθαλάσσιες και παράκτιες περιοχές, ενώ έχουν μείνει πίσω σε όθηση ανάπτυξης οι ημιορεινές και ορεινές περιοχές.

Χωρίζοντας την Κεντρική Μακεδονία σε ζώνες, συναντούμε:

- **Τις «ανεπτυγμένες» παραθαλάσσιες ζώνες**
 - Χερσόνησος Κασσάνδρας
 - Στρυμωνικός Κόλπος – Κόλπος Ιερισσού
 - Παράλια Πιερίας
 - Χερσόνησος Σιθωνίας

- Την πόλη της Θεσσαλονίκης

Αποτελεί σταθερό προορισμό

- Τις αναδυόμενες ζώνες τουρισμού

Όρος Βέρμιο, και η ευρύτερη περιοχή Βέροιας – Νάουσας

Όρος Βόρας

Λίμνες Δοϊράνης, Κερκίνης και η ευρύτερη περιοχή

Λίμνη του Λαγκαδά

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής είναι άνιση. Κάποιες ζώνες της περιφέρειας είναι σχεδόν κορεσμένες, άλλες συνεχίζουν να παρουσιάζουν ανάπτυξη, ενώ σε άλλες παρουσιάζεται ελάχιστη ή καθόλου ανάπτυξη. Αυτό καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι οι παράκτιες ζώνες της Μακεδονίας μαζί με την πόλη της Θεσσαλονίκης συγκεντρώνουν το 90% της ξενοδοχειακής ανωδομής της περιφέρειας.¹

Τα στοιχεία δείχνουν ότι η τουριστικά δυναμική Κεντρική Μακεδονία περιλαμβάνει το 10% του συνολικού δυναμικού της χώρας σε όρους ξενοδοχειακής και συναφούς ανωδομής

Εικόνα 5 - Οι κήποι του Hyatt Regency Θεσσαλονίκης

Β. Ο ξενοδοχειακός κλάδος της Κ.Μακεδονίας

Αναλύοντας τον ξενοδοχειακό κλάδο, μπορούμε να κάνουμε τις εξής παρατηρήσεις:

- Παρουσιάζει στο μεγαλύτερο μέρος του βιώσιμη οικονομική κατάσταση μόνο σε ότι αφορά τις μεγάλες και μικρές μονάδες. Αντιθέτως προβλήματα επιβίωσης αντιμετωπίζουν οι μονάδες μεσαίου μεγέθους (14 έως 40 δωμάτια).

- Ο βαθμός συγκέντρωσης παραμένει χαμηλός.²

- Ο βαθμός διασύνδεσης με διεθνείς τουριστικούς ομίλους – αλυσίδες επιχειρήσεων παραμένει μικρός

- Είναι και αυτός άνισα ανεπτυγμένος. Εντοπίζονται διαφοροποιήσεις μεταξύ ξενοδοχείων τα οποία βρίσκονται σε διαφορετικές περιοχές της περιφέρειας.

- 100% πληρότητα επιτυγχάνεται κατά την περίοδο της Δ.Ε.Θ., των διαφόρων συνεδρίων που διοργανώνονται και σε ειδικές περιστάσεις. Οι μέρες αυτές δεν ξεπερνούν τις 15 σε ετήσια βάση, ανάλογα πάντα και με το πόσο καλά κάνει την δουλειά του το τμήμα πωλήσεων κάθε ξενοδοχείου.

Ας δούμε όμως με αριθμούς τα ξενοδοχεία όλων των κατηγοριών που παρέχει η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας σε σύγκριση με τον συνολικό Ελληνικό χώρο τα 5 τελευταία χρόνια.

	Σύνολο Μακεδονίας			Σύνολο Ελλάδας		
	Αριθμός	Δωμάτια	Κλίνες	Αριθμός	Δωμάτια	Κλίνες
2000	1196	39857	75637	8073	312993	593990
2001	1263	41390	78584	8285	320467	608104
2002	1328	43639	83010	8527	330348	626914
2003	1369	45465	86494	8689	339540	644898
2004	1439	48157	91797	8899	351891	668271

Πηγή: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδας

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται τα ξενοδοχεία της Μακεδονίας ανά κατηγορία.

	5 αστέρων		4 αστέρων		3 αστέρων		2 αστέρων	
	Αριθμός	Κλίνες	Αριθμός	Κλίνες	Αριθμός	Κλίνες	Αριθμός	Κλίνες
2000	6	2046	58	13961	176	19328	520	24696
2001	8	2487	65	15668	183	18803	555	25526
2002	8	2487	70	16300	192	19756	588	27331
2003	12	3794	70	16903	198	20455	603	28181
2004	18	4376	75	17884	216	22076	602	28381

Πηγή: Ξ.Ε.Ε

Συγκρίνοντας το 2000 με το έτος 2004 καταλήγουμε στις εξής διαπιστώσεις:

- Σημαντική αύξηση στα ξενοδοχεία 5*. Ο τριπλασιασμός των ξενοδοχειακών μονάδων πολυτελείας συνοδεύτηκε από διπλασιασμό, περίπου, των προσφερόμενων κλινών.

- Αύξηση αριθμού μονάδων και κλινών σε όλες τις άλλες κατηγορίες ξενοδοχείων.

Δεν πρέπει βεβαίως να λησμονούμε ότι το 2004 αποτέλεσε Ολυμπιακό έτος. Είναι λογικό να υπάρξει τέτοια ανάπτυξη και αύξηση του αριθμού των ξενοδοχείων ενόψει της προετοιμασίας για την υποδοχή των Αγώνων και του συνοδευτικού τουριστικού ρεύματος.. Αυτό που μένει ανοιχτό είναι το εάν η ανάπτυξη αυτή έφτασε την κορύφωση της κατά το έτος αυτό.

Με λίγα λόγια, τι θα συμβεί από το έτος αυτό και μετά; Αυτό δεν μπορούμε να το γνωρίσουμε καθώς δεν υπάρχουν ακόμα τα στατιστικά και ως εκ τούτου μόνο προβλέψεις μπορούν να γίνουν. Υπάρχουν

αναγγελίες για ανέγερση ξενοδοχείων, αλλά τα περισσότερα θα εξαρτηθούν από τις τουριστικές αφίξεις που θα πραγματοποιηθούν κατά τα έτη 2005 και 2006. Αυτά θα δώσουν τον παλμό για την μελλοντική κίνηση και τα μεγέθη του Τουρισμού στην Ελλάδα. Τα δεδομένα αυτά θα αποτελέσουν την βάση για τις περαιτέρω αποφάσεις σε ότι αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη. Σημαντικό ρόλο θα παίξουν άλλωστε και οι επιχορηγήσεις προς τους μελλοντικούς τουριστικούς επιχειρηματίες.

Αποτελεί προσωπική μου πρόβλεψη ότι η ανάπτυξη θα συνεχιστεί με μειωμένους ρυθμούς. Θα αποτελεί ανεπιφύλακτα θετική εξέλιξη η συνέχιση της ανάπτυξης, έστω και με χαμηλότερους δείκτες για τα επόμενα χρόνια.

	ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		ΚΡΗΤΗ	ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ		ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ		
	5*	ΚΑΙΝΕΣ	ΚΑΙΝΕΣ	5*	ΚΑΙΝΕΣ	5*	ΚΑΙΝΕΣ	
2000	6	2046	5*	10046	23	10043	9	7043
2004	18	4376		15833	30	11919	14	10096

Πηγή: Ξ.Ε.Ε.

Παρατηρώντας τα δεδομένα του πίνακα αυτού είναι εμφανής η εντονότατη ανάπτυξη που είχε η Μακεδονία δε σύγκριση με τις άλλες περιοχές. Συγκεκριμένα ο ρυθμός ανάπτυξης είναι μεγαλύτερος από κάθε άλλη περιοχή.

Μπορούμε να πούμε πως αυτό οφείλεται στο ότι Μακεδονία ακολούθησε και συνεχίζει να ακολουθεί την μετάβαση από ήπια ανεπτυγμένη τουριστικά περιοχή σε ανεπτυγμένη τουριστικά περιοχή. Με λίγα λόγια η περιοχή δεν έχει φτάσει τον κορεσμό, κάτι που έχει ήδη συμβεί σε Λεκανοπέδιο Αττικής και Κρήτη.

Γ. SWOT analysis για την σύγχρονη εικόνα

Όπως είναι γνωστό όλοι το «εργαλείο» αυτό χρησιμοποιείται ευρέως στο σύγχρονο marketing, καθώς δίνει άμεσα την ταυτότητα της έννοιας που τίθεται υπό παρατήρηση. Το αντικείμενο που τίθεται εδώ προς ανάλυση είναι το τουριστικό προϊόν της Κεντρικής Μακεδονίας.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Πλούσιοι πολιτιστικοί και περιβαλλοντικοί πόροι.
- Ύπαρξη δυναμικής ζήτησης.
- Λογικά επίπεδα τιμών.
- Καλή προφορική προώθηση.
- Διαρκής ανάπτυξη Θεσσαλονίκης.
- Καλή συγκοινωνιακή δικτύωση, με εξωτερικό (πτήσεις charter) όσο και με την ενδοχώρα.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

- Χαμηλής ποιότητας εργατικό δυναμικό, αποτέλεσμα ανεπαρκούς εκπαίδευσης.
- Ισχυρή εξάρτηση από εποχικότητα και δυσκολία ανάπτυξης ζήτησης για την υπόλοιπη περίοδο του έτους.
- Ανεπαρκής προστασία περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικιστική υποβάθμιση η οποία παρατηρείται σε ορισμένους νομούς.

- Προσφορά υπηρεσιών χαμηλής ποιότητας σε κάποια μέρη.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

- Η γεωγραφική θέση της Μακεδονίας.
- Η ζήτηση του δίπτυχου « ήλιος – θάλασσα » διατηρείται.
- Παγκόσμια αναγνωρισιμότητα κατέχουν ο Όλυμπος, η Βεργίνα και το Άγιο Όρος.
- Η Μακεδονία και γενικότερα η Ελλάδα θεωρείται ασφαλής τουριστικός προορισμός.
- Ανάπτυξη οικοτουρισμού.

ΑΠΕΙΛΕΣ

- Συνεχώς αυξανόμενος ανταγωνισμός οδηγεί στην απώλεια μεριδίου αγοράς της Ελλάδας, η οποία συμπαρασέρνει και την περιφέρεια.
- Μεγάλη εξάρτηση από tour operators, σε ότι αφορά τις ξενοδοχειακές μονάδες της Χαλκιδικής και της Πιερίας.
- «Επικίνδυνη» τουριστική νοοτροπία ορισμένων επιχειρηματιών της περιοχής.
- Ελλιπής τουριστική πολιτική και προώθηση.

Εικόνα 6 - Ηλιοβασίλεμα σε παραλία της Χαλκιδικής

Δ. Σύγχρονες μορφές τουρισμού στην Κεντρική Μακεδονία

Συνεχίζοντας την ανάλυση του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, περνάμε στην παρουσίαση των έως τώρα καταγεγραμμένων μορφών τουρισμού. Οι μορφολογικές διακυμάνσεις του τόπου αυτού έχουν κάνει πρόσφορη την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού, αν και η ανάπτυξη μερικών κινείται ακόμα σε υβριδικά στάδια. ⁴

1) Μορφωτικός - Πολιτιστικός τουρισμός

Πυρήνας αυτού η πλουσιότετη ιστορία των εδαφών της Μακεδονίας. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο που προκύπτει από την ενδελεχή εξέταση της Μακεδονικής ιστορίας είναι ότι κατά περιόδους εξελίσσονταν και σε άλλους τόπους.

- Κατά την προϊστορική περίοδο με επίκεντρο τον Όλυμπο και τα Πιέρια όρη.
- Κατά την κλασσική περίοδο σε διάφορα μέρη
- Κατά την περίοδο των βασιλέων με επίκεντρο Βεργίνα, Πέλλα, Έδεσσα και Βέροια
- Η χριστιανική και Βυζαντινή Μακεδονία αναπτύχθηκε γύρω από τον πυρήνα της Θεσσαλονίκης.

- Η νεώτερη περίοδος έχει αφήσει τα σημάδια της σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της περιφέρειας.

2) Οικονομικός τουρισμός

Η μορφή αυτή τουρισμού, τουρισμός φιλικός προς το περιβάλλον, κερδίζει διαρκώς έδαφος. Το μωσαϊκό, άλλωστε, της φύσης που παρατηρείται στην Μακεδονία ευνοεί την ανάπτυξη αυτή. Επεκτείνεται με βάση τις περιοχές που βρίσκονται γύρω από το δέλτα του Αξιού, την λίμνη της Κερκίνης, της Βόλβης. Είναι σημαντικό η ανάπτυξη αυτή να επέλθει αργά, βάση σχεδίου και με προσοχή, αποσκοπώντας στην συνέχιση της ύπαρξης των οικοσυστημάτων. Ταυτόχρονα παρατηρείται ανάπτυξη παρόμοιου είδους⁵ στις περισσότερες ημιορεινές περιοχές της περιφέρειας. Οι περιοχές που προαναφέρθηκαν μπορούν να συνδυαστούν μελλοντικά με άλλες περιοχές ύψιστης οικολογικής ιδιαιτερότητας, οι οποίες δεν απέχουν σημαντικά (Πρέσπες, Θράκη).

3) Συνεδριακός - Εκθεσιακός τουρισμός

Το μέλλον της περιοχής αλλά και όποιας περιοχής στον κόσμο τον αξιοποιεί. Είναι απίστευτο το τουριστικό ρεύμα που προκαλέσει ένα διεθνές συνέδριο σε μια πόλη. Ιδανικότερη πόλη της περιφέρειας είναι σίγουρα η Θεσσαλονίκη. Διαρκώς χτίζονται συνεδριακοί χώροι σε αυτόν και τους άλλους νομούς. Οι κινήσεις αυτές πρέπει οπωσδήποτε να προωθηθούν παράλληλα με εκστρατείες δημοσίων σχέσεων, ώστε να κλείσουν οι συμφωνίες και να φιλοξενηθούν παγκόσμια συνέδρια στην περιοχή, η οποία διαθέτει τις εγκαταστάσεις σήμερα. Με την διεξαγωγή τεράστιων συνεδρίων στην Θεσσαλονίκη συμπαρασέρνει τα ξενοδοχεία όλης της περιφέρειας, καθώς οι αποστάσεις με τους άλλους νομούς είναι μικρές. Είναι ήδη γεγονός ότι κατά τα συνέδρια οι σύνεδροι διαμένουν και σε άλλους νομούς.⁶

4) Ορεινός τουρισμός - αθλητισμός

Υπαρξη 8 σημαντικών χιονοδρομικών κέντρων στην περιοχή, παρότι το ύψος των βουνών δεν είναι σημαντικό. Το επίπεδο των χιονοδρομικών δεν είναι τέτοιο ώστε να δημιουργηθεί τουριστικό ρεύμα

από το εξωτερικό, είναι όμως σημαντικότερο για τους Έλληνες χιονοδρόμους οι οποίοι συντηρούν μέσω της δραστηριότητας τους αυτής πλήθος ξενοδοχειακών μονάδων και συναφών επιχειρήσεων κατά τους μήνες Δεκέμβριο – Μάρτιο.

Εικόνα 7 - Χιονοδρομικό κέντρο 3-5 Πηγαδιών Νάουσας

5) Τουρισμός ανιαρικής

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα, ίσως και το μόνο, είναι το εισερχόμενο ρεύμα που επισκέπτεται την Μακεδονία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Κυρίαρχο δόγμα του είδους αυτού είναι ο συνδυασμός ξεκούρασης και διασκέδασης. Περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς αυτή είναι η μοίρα της Μακεδονίας και της Ελλάδας γενικότερα.

6) Καταναλωτικός τουρισμός

Αρκετά μεγάλο μέρος του πληθυσμού των Βαλκανικών χωρών έρχεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης για να κάνει τις αγορές του. Κάποια στιγμή όλα τα Βαλκάνια θα ψωνίζουν από την Θεσσαλονίκη. Τα μεγάλα εμπορικά κέντρα και τα πολυκαταστήματα πολυεθνικών εταιριών 7 που υπάρχουν στην πόλη αποτελούν σε πολλές περιπτώσεις «όαση» για

τους κατοίκους των φτωχότερων χωρών. Η ανάπτυξη της πόλης είναι εμφανής με αποτέλεσμα η αγορά της πόλης να αναπτύσσεται πλέον προς την πλευρά του αεροδρομίου.

7) Θαλασσιος τουρισμος δραστηριοτήτων

Δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένος όμως υφίσταται. Πέρα από την ιστιοπλοΐα και τις καταδύσεις, οι κόλποι της Χαλκιδικής προσφέρονται για κρουαζιέρες περιορισμένης διάρκειας. Λείπει έως σήμερα η οργάνωση. Μια σωστά οργανωμένη κρουαζιέρα θα μπορούσε να αποτελέσει μια θετική εμπειρία για κάποιον αλλοδαπό, γεμίζοντας ευχάριστα μια ημέρα ενός 5ήμερου προγράμματος.

8) Αθλητικός τουρισμός

Οι εγκαταστάσεις που έμειναν στην περιοχή από τους Ολυμπιακούς Αγώνες πρέπει να αξιοποιηθούν. Είναι απαράδεκτο και ασυγγώρητο το να μένουν αναξιοποίητες τουριστικά. Απαιτούνται και εδώ καλές δημόσιες σχέσεις και αξιοποίησης γνωριμιών. Απ' την στιγμή που μια χώρα κατάφερε να αναλάβει την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, όλα φαντάζουν προσιτά. Γιατί δεν μπορεί μια πόλη με το μέγεθος και το πλήθος των αθλητικών και ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων της Θεσσαλονίκης να αναλάβει μια μεγάλη αθλητική διοργάνωση, όπως είναι για παράδειγμα το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα στίβου;

Σε χώρες του εξωτερικού γεννιούνται καθημερινά ιδέες σχετικά με την αξιοποίηση των αθλητικών χώρων. Από την στιγμή που δεν μπορούμε να γεννήσουμε ιδέες, ίσως θα έπρεπε να αρχίσουμε να τις αντιγράφουμε.⁸

9) Θρησκευτικός – προσκυνηματικός τουρισμός

Το Άγιο Όρος σε συνδυασμό με τις Εκκλησίες της Θεσσαλονίκης και των άλλων πόλεων μπορούν να συνθέσουν άνετα ένα τουριστικό

πακέτο διακοπών 4 ημερών γύρω από την θρησκεία και το προσκύνημα. Η σημαντικότερη παράμετρος είναι ότι μια τέτοια προσπάθεια θα έχει ως κυρίαρχο target group της τους Ορθόδοξους, βαθιά θρησκευόμενους, κατοίκους της Ρωσίας και κυρίως τους «έχοντες» άνδρες Ρώσους. Εξετάζοντας την πληθυσμιακή αυτή ομάδα ως τουρίστες, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι δεν διστάζουν να ξοδέψουν λεφτά ώστε να απολαύσουν. Ενδιαφέρονται μόνο για την μέγιστη ποιότητα σε διαμονή, φαγητό και διασκέδαση.

Εικόνα 8 - Ζωγραφιά που απεικονίζει την Δυτική πλευρά του Άθως

Ε. Ανάλυση τουριστικής ζήτησης

Στην ενότητα που ακολουθεί θα προσπαθήσω να δώσω κάποια χαρακτηριστικά της τουριστικής ζήτησης που εκδηλώνεται από αλλοδαπούς και ημεδαπούς προς το τουριστικό προϊόν της Κεντρικής Μακεδονίας.

Κυριότερο χαρακτηριστικό της ζήτησης είναι αναμφίβολα η εποχικότητα. Τα τουριστικά ρεύματα και η συνεπακόλουθη τουριστική ζήτηση διαφοροποιούνται κατά περίοδο.

- Περίοδος αιχμής θεωρούνται οι μήνες Μάιος – Οκτώβριος, με μέγιστη ζήτηση-προσέλευση τουριστών κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο.

- Κατά την περίοδο αιχμής, οι περισσότερες διανυκτερεύσεις πραγματοποιούνται στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας από

αλλοδαπούς. Παρακάτω αναφέρονται οι 8 πρώτες Ευρωπαϊκές χώρες σε αφίξεις στην χώρα μας, κατά αύξοντα αριθμό.

Σε ότι αφορά χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ηπείρου, οι κύριες χώρες είναι Η.Π.Α., Αυστραλία, Ιαπωνία και Καναδάς.

Παρατηρούνται τα εξής:

- Οι αλλοδαποί τουρίστες παρουσιάζουν ομαλότερη κατανομή των αφίξεων τους μέσα στους 4 μήνες αιχμής.

- Οι Έλληνες παρουσιάζουν κατανομή αφίξεων που κυμαίνεται μεταξύ Ιουλίου και Αυγούστου και η οποία καθορίζει και την περίοδο αιχμής.

Προχωρώντας σε μια ανάλυση κατά περιοχές έχουν παρατηρηθεί τα εξής:

- Η ζήτηση στο αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης παρουσιάζεται καθ' όλη την διάρκεια του έτους. Κορυφώνεται κατά την διάρκεια της Δ.Ε.Θ., όταν και παρουσιάζεται πληρότητα 4 ημερών σε όλα τα ξενοδοχεία της περιφέρειας. Η διοργάνωση παγκόσμιων συνεδριών προσφέρει στα περισσότερα ξενοδοχεία πληρότητα για άλλες 6-8 ημέρες, αναλόγως με την κατηγορία του ξενοδοχείου και τον αριθμό συνεδριών που διοργανώνονται σε ετήσια βάση στην πόλη.

- Στον νομό Χαλκιδικής παρουσιάζεται κατά τόπους ζήτηση για τους μήνες που προανέφερα, ελκύοντας τουρισμό μέσω εισοδημάτων από την Κεντρική Ευρώπη, με την μορφή οργανωμένου τουριστικού πακέτου διακοπών. Τους υπόλοιπους μήνες ο νομός ερημώνει και αρκετές μονάδες παύουν να λειτουργούν. Εξαίρεση αποτελούν κάποια συνέδρια εθνικής ή παγκόσμιας εμβέλειας και κάποιες άλλες εκδηλώσεις που διοργανώνονται στο συγκρότημα Πόρτο Καρράς, στο 2ο πόδι της Χαλκιδικής.

- Η Πιερία ελκύει τουρίστες χαμηλών εισοδημάτων από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Αυτοί που πραγματοποιούν τις διακοπές είναι προσανατολισμένοι στις χαμηλές τιμές και δεν δείχνουν κανένα ενδιαφέρον για την ποιότητα.

- Στις υπόλοιπες περιοχές της Κεντρικής Μακεδονίας το τουριστικό προϊόν διαφοροποιείται. Από την στιγμή που το δίπτυχο «ήλιος – θάλασσα» δεν μπορεί να βρει εδώ εφαρμογή, επιδιώκεται η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Βάση μορφολογικών χαρακτηριστικών, οι νομοί Πιερίας, Πέλλας και Ημαθίας μπορούν να «πουλήσουν» βουνό και παρθένα φύση. Τα σημάδια του παρόντος είναι θετικά, ενώ οι οίωνοι για το μέλλον είναι κάτι παραπάνω από θετικοί. ³

ΣΤ. Αδυναμίες που εντοπίζονται έως σήμερα

Οι κυριότερες αδυναμίες που παρουσιάζει το τουριστικό προϊόν της κεντρικής Μακεδονίας αφορούν την φέρουσα ικανότητα των βεβαρημένων περιοχών, εννοώντας την ικανότητα που έχουν κάποιες περιοχές σχετικά με το αριθμό ατόμων που φιλοξενείται.

Στην Χαλκιδική το 25-30% της οικιστικά κατάλληλης γεωργικής σχολής καταλαμβάνεται από τουριστικές χρήσεις, οι οποίες

θεμελιώθηκαν ως επί το πλείστον με το σύστημα της εκτός σχεδίου δόμησης. Η ανάπτυξη έλαβε χώρα με ταχείς ρυθμούς, χωρίς οργανωμένο σχέδιο και με ελάχιστο σεβασμό προς το περιβάλλον. Αυτό έχει κάποιες συνέπειες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, χωρίς ωστόσο η κατάσταση να φτάνει σε δραματικό σημείο. Αναλυτικότερα:

- Στην Κασσάνδρα, οι υπερβολικές εκτάσεις που μετατράπηκαν σε επιχειρήσεις κατά την δεκαετία του 1980 έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση προβλημάτων. Κρισιμότερο ζήτημα που προκύπτει είναι αυτό του πόσιμου νερού. Τα αποθέματα επαρκούν για την εξυπηρέτηση 80.0000 διαμενόντων. Τα τελευταία χρόνια ο πληθυσμός κατά την περίοδο ξεπερνάει κατά πολύ το όριο αυτό. Υπολογίζεται ότι την περίοδο αιχμής η μέση φόρτιση των ακτών κολύμβησης είναι 12 τ.μ. ανά λουόμενο. Σύμφωνα με τον Ε.Ο.Τ. το ασφαλές πληθυσμιακό μέγεθος για το πρώτο πόδι Χαλκιδικής ανέρχεται στις 140.000, συμπεριλαμβάνοντας κάτοικους και επισκέπτες.

- Στην Σιθωνία παρατηρούνται μικρότεροι βαθμοί ανάπτυξης από αυτούς της Κασσάνδρας. Το πρόβλημα του νερού κάνει και εδώ αισθητή την παρουσία του. Τα διαθέσιμα επαρκούν για 80.0000 διαμένοντες, αριθμός που ξεπερνάται κατά τους μήνες αιχμής. Η φόρτιση αιχμής των ακτών ανέρχεται στα 13 – 15 τ.μ. ανά λουόμενο κατά τους μήνες αυτούς. Σύμφωνα και πάλι με τον Ε.Ο.Τ. το οριακό πληθυσμιακό μέγεθος αιχμής είναι 100.000 άτομα. Αδυναμία της Σιθωνίας αποτελεί επίσης το οδικό δίκτυο.

- Στην Θεσσαλονίκη βιώνεται έντονα και υψηλή συγκέντρωση μεταφορών, η οποία δεν οφείλεται αποκλειστικά στον τουρισμό, αλλά σίγουρα αντανακλάται σε αυτόν. Απομένει να δούμε αν θα γίνουν πράξη τα έργα τα οποία έχουν εξαγγελθεί.

- Στην Πιερία δεν παρατηρούνται προβλήματα με τα σχετικά διαθέσιμα. Αντιθέτως αποτελεί ζήτημα και ανάγκη η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, του τοπικού περιβάλλοντος και των υποδομών που εκεί υπάρχουν.

Ζ. Κεντρική Μακεδονία και Α.Μ.Ε.Α.

Είναι γεγονός ότι η περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας βρίσκεται πίσω σε παροχές και υπηρεσίες πολλών πληθυσμιακών ομάδων, όπως είναι οι ηλικιωμένοι και ακόμα περισσότερο οι άνθρωποι με αναπηρία, οι οποίοι εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται ως ζητήματα χαμηλής προτεραιότητας και σε πολλές περιπτώσεις αγνοούνται παντελώς. Ο αριθμός των προσπελάσιμων ξενοδοχείων και των άλλων αντίστοιχων καταλυμάτων στην περιοχή είναι πολύ χαμηλός, ενώ ακόμα και εκείνα που θεωρούνται προσπελάσιμα πολύ σπάνια καλύπτουν απολύτως τις ανάγκες των φιλοξενούμενων με αναπηρία.

Την ίδια στιγμή, παρόλο που τα στοιχεία ποικίλουν από χώρα σε χώρα, υπολογίζεται ότι το 10-20% των ευρωπαίων πολιτών έχει κάποιου είδους αναπηρία και τα ποσοστά αυτά αυξάνονται σταδιακά με τη γήρανση του πληθυσμού της Ευρώπης. Το πρόβλημα της ελλιπούς πρόσβασης των τουριστικών καταλυμάτων από ανθρώπους με αναπηρία έχει αναγνωρισθεί κι επισημανθεί επισήμως από την Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 1990, έτος που ανακηρύχθηκε ως «Ευρωπαϊκό Έτος Τουρισμού». Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Έτους Τουρισμού, μάλιστα, καταγράφηκαν διάφορα παραδείγματα καλής πρακτικής και απονεμήθηκαν βραβεία σε καταλύματα που απέδειξαν έμπρακτα ότι τα εμπόδια πρόσβασης μπορούν να ξεπεραστούν και ότι η τουριστική βιομηχανία έχει τη δυνατότητα να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών με αναπηρία.

Από τότε, η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναγνωρίζοντας τις σοβαρές ελλείψεις στον τομέα του προσπελάσιμου τουρισμού, έχει εκδώσει πλήθος συστάσεων προς τα κράτη-μέλη για την υιοθέτηση πολιτικών αποκατάστασης της προσπελασιμότητας των τουριστικών καταλυμάτων. Κι ενώ κατά καιρούς αναπτύσσονται διάφορες, ιδιωτικές κατά βάση, πρωτοβουλίες προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι χαρακτηριστικό ότι οι παραπάνω συστάσεις δεν έχουν ακόμα ξεκινήσει να υλοποιούνται συστηματικά, με αποτέλεσμα, μέχρι σήμερα, να μην έχει σημειωθεί πανευρωπαϊκά κάποια ιδιαίτερη πρόοδος στο συγκεκριμένο τομέα.

Η. Αεροδρόμια Κεντρικής Μακεδονίας

Εξετάζοντας τα αεροδρόμια που υπάρχουν στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας βλέπουμε ότι μόνο το αεροδρόμιο Μακεδονία της Θεσσαλονίκης αποτελεί πολιτικό αεροδρόμιο. Αναλυτικότερα:

- το αεροδρόμιο της Αλεξάνδρειας αποτελεί καθαρά στρατιωτικό αεροδρόμιο, ενώ συζητείται η μελλοντική αξιοποίηση του ως εμπορικό αεροδρόμιο διακίνησης αγροτικών προϊόντων.

- το αεροδρόμιο του Κιλκίς χρησιμοποιούταν παλαιότερα για στρατιωτικούς σκοπούς. Σήμερα χρησιμοποιείται αποκλειστικά από την αερολέσχη της πόλης.

- το αεροδρόμιο Σέδες της Θεσσαλονίκης χρησιμοποιείται αποκλειστικά από την πολεμική αεροπορία. Βρίσκεται στην τοποθεσία Σέδες της Θεσσαλονίκης.

- το αεροδρόμιο στο Σχολάρι, τοποθεσία στα σύνορα των νομών Χαλκιδικής και Θεσσαλονίκης βρίσκεται ιδιωτικό αεροδρόμιο το οποίο αποτελεί την έδρα της αερολέσχης PREL.

- το αεροδρόμιο Μακεδονία της Θεσσαλονίκης αποτελεί το μεγαλύτερο της περιοχής. Χρησιμοποιείται για πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς. ⁹

Δεν θα έλεγα ότι η ύπαρξη ενός μόνο αεροδρομίου αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τον τουρισμό της Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς τα επίπεδα ζήτησης δεν είναι τέτοια που να επιβάλλουν την κατασκευή ενός ακόμα πολιτικού αεροδρομίου στην περιοχή. Παράλληλα, το οδικό δίκτυο που συνδέει το αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης με τους υπόλοιπους νομούς είναι εξαιρετικά ικανοποιητικό, γεγονός που μετατρέπει μετακινήσεις προς τις κοντινές πόλεις σε ταξίδια μικρής διάρκειας.

Θ. Μαρίνες Κεντρικής Μακεδονίας

Στην εξεταζόμενη περιφέρεια υπάρχουν αρκετά λιμάνια διαφόρων μεγεθών για την προσάραξη, ελλιμενισμό και εκλιμενισμό ιδιωτικών σκαφών. Για να ονομαστεί ένας τέτοιος χώρος "μαρίνα" πρέπει να πληρεί ένα πλήθος προδιαγραφών, θεσπισμένων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Κεντρική Μακεδονία λειτουργούν προς το παρόν 3 μαρίνες που πληρούν τις προδιαγραφές αυτές. Είναι οι εξής:

-Η μαρίνα Αρετσού Βρίσκεται στην Καλαμαριά της Θεσσαλονίκης, ανήκει στην Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης και μπορεί να φιλοξενήσει 300 σκάφη.

-Η μαρίνα Πόρτο Καρράς Βρίσκεται στον Μαρμαρά Χαλκιδικής, ανήκει στον ομώνυμο ξενοδοχειακό όμιλο και έχει την δυνατότητα να φιλοξενήσει 175 σκάφη.

-Η μαρίνα Πόρτο Σάνη Βρίσκεται στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής, ανήκει στον ομώνυμο όμιλο επιχειρήσεων και μπορεί να φιλοξενήσει έως και 100 σκάφη.

Έχοντας ξεκινήσει την εργασία με την παρουσίαση του διεθνούς τουρισμού και των διεθνών τουριστικών τάσεων πέρασα στην παρουσίαση της Ελληνικής πραγματικότητας, των προβλημάτων και της γενικότερης κατάστασης που επικρατεί τον τουρισμό της χώρας μας. Στην συνέχεια παρουσίασα το τοπίο της Μακεδονίας, περνώντας σε μια τουριστική ανάλυση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής. Στο κομμάτι που ακολουθεί θα γίνει η παρουσίαση της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας ανά νομό.

Νομός Πιερίας

A. Γενικές πληροφορίες

- Σύμφωνα με την απογραφή του 201, ο πληθυσμός του νομού ανέρχεται στους 115.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Κατερίνη, η οποία βρίσκεται στα Ανατολικά και αποτελεί το εμπορικό και διοικητικό κέντρο του νομού.

- Ο νομός καλύπτει μια έκταση 1500 τετ .χλμ. Η ανατολική πλευρά του νομού απλώνεται προς τον Θερμαϊκό Κόλπο ενώ βόρειο σύνορο είναι ο νομός Ημαθίας και Δυτικά τα Πιέρια όρη.

- Αποτελεί ιδιομορφία του νομού αυτού τα γεγονός ότι οι αποστάσεις μεταξύ θάλασσας και βουνού είναι πραγματικά ελάχιστες. Για να βρεθεί κάποιος από κάποια παραλία στους πρόποδες του Ολύμπου χρειάζεται λιγότερο από 10 λεπτά. Γίνεται αμέσως κατανοητό ότι η μορφολογία του νομού παρουσιάζει παραθαλάσσιες, ημιορεινές και ορεινές περιοχές.

B. Ιστορία

Η Πιερία αποτελεί, σύμφωνα με τον μύθο, την χώρα των Μουσών, που οι ποιητές συχνά αποκάλεσαν Πιερίδες. Σύμφωνα με τον μύθο ο Ορφείας μάγεψε με την μουσική του την καρδιά του Θεού Άρη.

Το βασικότερο σημείο αναφοράς του νομού αποτελεί αδιαμφισβήτητα ο Όλυμπος, το βουνό που οι Έλληνες επέλεξαν για κατοικία των θεών τους. Αναφορά στο βουνό αυτό θα γίνει στην συνέχεια.

Η αρχαιολογική έρευνα έδειξε ότι οι πεδινές περιοχές και ο Όλυμπος παρουσίαζαν ίχνη ζωής κατά την εποχή του Χαλκού. Ο πολιτισμός αυτών παρουσιάζει στενή συγγένεια με τον σύγχρονο Μυκηναϊκό. Η Πιερία αποτέλεσε στην συνέχεια τον πρώτο σταθμό κατά

την εξάπλωση των Μακεδόνων, πριν αυτοί ιδρύσουν την πρωτεύουσα τους στις Αιγές.

Στα Μεσαιωνικά χρόνια, εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης δοκιμάστηκε από αλλεπάλληλες επιδρομές. Στα χέρια των Τούρκων έπεσε ο νομός το 1389 και η οριστική απελευθέρωση επήλθε το 1912. Ή ζωή στην πόλη επηρεάστηκε βαθύτατα το 1922 με την άφιξη των προσφύγων.

Γ. Αξιοθέατα

- Ο Όλυμπος

- Το Δίον, το οποίο απέχει 17 χλμ. Από την Κατερίνη. Ανασκαφές αρχαιολόγων έφεραν στο φως την αρχαία αυτή Μακεδονική πόλη. Εκεί, στους πρόποδες του Ολύμπου βρίσκονταν χτισμένο το σημαντικότερο ιερό των Μακεδόνων. Σήμερα σώζονται αρκετά τμήματα της αρχαίας πόλης. Ναοί, 2 θέατρα, το γήπεδο, κομμάτια από τα τείχη και άλλα ερείπια από τα ιερά και τις κατοικίες. Η οργάνωση της πόλης κρίνεται θαυμαστή, καθώς οι ανασκαφές έφεραν στο φως πεζόδρομους, δρόμους, δημόσια κτίρια, εργαστήρια τέχνης και άλλες ενδείξεις που υποδηλώνουν ανεπτυγμένο πολιτισμό.

- Το Βενετσιάνικο κάστρο του Αγίου Παντελεήμονα. **10**

- Ο Πλαταμώνας και οι παραλίες του.

- Η πόλη της Κατερίνης

- Η πόλη της Λεπτοκαρυάς, η οποία απέχει 23 χλμ. Από την πρωτεύουσα Κατερίνη. Κατέχει σημαντική ομορφιά και αποτελεί τον προορισμό για πολλούς ταξιδιώτες. Ενδιαφέρον έχουν οι γιορτές που διοργανώνονται εκεί.

Εικόνα 9 - Η παραλία του Πλαταμώνα

ΟΛΥΜΠΟΣ - Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΟΣ

Ο Ηρόδοτος και οι Θεσσαλοί πιστεύουν ότι όλα ξεκίνησαν όταν ένα ισχυρό ρήγμα έκοψε στα δυο τον ορεινό όγκο που χώριζε την Μακεδονία από την Θεσσαλία. Εικάζεται πως έτσι δημιουργήθηκε το φαράγγι των Τεμπών, ενώ το βουνό πήρε την τελική του μορφή. Το βουνό απλώνεται εντυπωσιακά σε μήκος πολλών χιλιομέτρων και εντυπωσιάζει καθώς παρότι η κορυφή του αγγίζει τα 3000 μέτρα, οι πρόποδες του είναι δίπλα στην θάλασσα. Η έντονη ιδιομορφία του-κορυφές με μεγάλα τήγματα και βαθιές κοιλάτητες- είναι αποτέλεσμα της δράσης παγετώνων.

Τα φαράγγια με τα νερά και οι χαράδρες με την πλούσια βλάστηση είναι οι πύλες του Ολύμπου για τους Αρχαίους Θεούς. Οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής δημιούργησαν τους θρύλους που οδήγησαν στην ανάπτυξη του Δωδεκάθεου για τους Αρχαίους Έλληνες. Σύμφωνα με τον Όμηρο οι δώδεκα Θεοί κατοικούσαν στα φαράγγια, όπου βρίσκονταν τα παλάτια τους και συναντιόνταν στο Πάνθεον, την κορυφή Μύτικα, όπου συζητούσαν και έπαιρναν αποφάσεις. Ο θρόνος του Δια, το σημερινό Στεφάνι, φιλοξενούσε αποκλειστικά τον Δια.

Εικόνα 5 - Η κορυφή Μύτικας στα 2917 μέτρα

Για το θρυλικό αυτό βουνό χρησιμοποιήθηκαν κατά το παρελθόν χαρακτηρισμοί όπως μέγας, μακρύς, αιγληείς(λαμπρός), πολύδενδρος κ.α. Περίφημη ήταν κατά την αρχαιότητα η δάφνη των Τεμπών, φυτό που ευδοκίμωσε στους πρόποδες και από τα κλαδιά του φτιάχνονταν στεφάνια για τα Πύθια.

ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΟΣ

Οι δυο αυτές έννοιες είναι άρρηκτα και αιωνίως συνδεδεμένες. Στην ευρύτερη περιοχή υπάρχουν 3 τόποι που εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000. Αυτές είναι:

- Το όρος Ολύμπου με κωδικό GR1250001
- Ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου, ο οποίος ιδρύθηκε το 1938 και έχει έκταση 4000 εκταρίων. Κωδικός GR1250005
- Ο κάτω Όλυμπος με κωδικό GR1420001

Ο Όλυμπος χαρακτηρίζεται επίσης ως σημαντικό βιογενετικό και βιοσφαιρικό απόθεμα. Η περιοχή είναι μια από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα και την Ευρώπη σε ότι αφορά την ποικιλία των οικοτόπων, όπου φιλοξενούνται πολλά είδη χλωρίδας και μεγάλος αριθμός ειδών πανίδας.

Αναλυτικά τα μέχρι σήμερα καταμετρημένα φυτικά είδη ανέρχονται σε 1700. Από αυτά τα 110 είναι ενδημικά, απειλούμενα ή προστατευόμενα.

Σχετικά με την πανίδα, δεν είναι ακόμα γνωστός ο συνολικός αριθμός των ζωικών ειδών του Ολύμπου αλλά κρίνοντας από την ποικιλία της χλωρίδας μπορούμε να υποθέσουμε την ποικιλία που έχει δημιουργηθεί στην πανίδα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ

Στον κύριο όγκο του Ολύμπου δεν έχει εντοπιστεί έως σήμερα ιερό το οποίο να συνδέεται με τους μύθους. Εξαίρεση αποτελεί η κορυφή Άγιος Αντώνιος, όπου έπειτα από ανασκαφές του 1961 και 1965 ήρθαν στο φως ενεπίγραφες στήλες και απομεινάρια βωμού. Μια επίσκεψη

αξίζουν αναμφίβολα η Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου και η Μονή Κανάλων, οι οποίες είναι προσβάσιμες με τα πόδια.

Η πεζοπορία είναι μια από τις κύριες δραστηριότητες του παρόντος στον Όλυμπο. Επιστήμονες, αρχαιολόγοι αλλά και φιλομαθείς περιηγητές ή φυσιολάτρες επισκέπτονται συνεχώς τα μονοπάτια του Ολύμπου. Σημαντικό για τα μονοπάτια είναι ότι:

- σχηματίζουν φυσικό δίκτυο
- είναι καλοδιατηρημένα
- έχουν σήμανση και πληροφοριακές πινακίδες
- ο αριθμός τους ανέρχεται σήμερα σε 19, διαφορετικής δυσκολίας

Πλήθος άλλων δραστηριοτήτων είναι διαθέσιμο στον Όλυμπο, όπως προσανατολισμός, birdwatching, αναρρίχηση κ.α. Όλες αναπτύχθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος «Τουρισμός – Πολιτισμός» του Β΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Στόχος του προγράμματος αυτού η προαγωγή των ήπιων μορφών τουρισμού στον ορεινό όγκο του Ολύμπου.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

«Olympic Wings» - Paragliding center, adventure holidays
Νέος Παντελεήμονας, 23520 41741

« Όλυμπος Τουριστική Επενδυτική Α.Ε.»
Παραλία Κατερίνης, 23510 45500

« Trekking Hellas»
Θεσσαλονίκη, 2310 222128

« Αναρρίχηση Ε.Ο.Σ. Λιτόχωρου»
Λιτόχωρο, 23520 84544

ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Σταυρός (υψόμετρο 1000 μ.) χωρητικότητα 40 ατόμων, πόσιμο νερό, κουζίνα, τζάκι, τουαλέτες κ.α. Ανήκει στον Ε.Ο.Σ. Θεσσαλονίκης.
Τηλέφωνο επικοινωνίας 2310 278288

Σπήλιος Αγαπητός Απέχει 22 χλμ. από το Λιτόχωρο, διαθέτει 100 κρεβάτια, τζάκι, κουζίνα, είδη ύπνου, πόσιμο νερό και άλλες διευκολύνσεις. Τηλέφωνο επικοινωνίας: 23520 81329, 81800

Βρυσσοπούλες (υψόμετρο 1900 μ.) βρίσκεται στην βάση του μικρού χιονοδρομικού κέντρου του Ολύμπου και παραμένει ανοιχτό όλο το χρόνο.

Χρήστος Κάκαλος (υψόμετρο 2760 μ .) διαθέτει 15 κρεβάτια, κουζίνα, θέρμανση, είδη ύπνου. Τηλέφωνο επικοινωνίας 23520 81329

Άνω Μηλιά (υψόμετρο 1000 μ.) διαθέτει 70 κρεβάτια, πόσιμο νερό, θέρμανση, κουζίνα, τζάκι, είδη ύπνου κ.α.λ
Τηλέφωνο επικοινωνίας: Ε.Ο.Σ. Κατερίνης 23510 23012

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΝΟΜΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ

Α' κατηγορίας

Olympian Bay, Λεπτοκαρυά	23520 31311
Poseidon Palace, Λεπτοκαρυά	23520 31680
Evidion & Evilion Hotel, Νέοι Πόροι	23520 21740
Mediterranean Resort, Παραλία Κατερίνης	23510 61993
Olympus Mediterranean Hotel, Λιτόχωρο	23520 81831

Β' κατηγορίας

Dias, Μακρύγιαλος	23530 41209
Eva, Παραλία Κατερίνης	23510 61243
Grand Platon, Παραλία Κατερίνης	23510 62569
Great Alexander, Λιτόχωρο	23520 32090
Ioni Hotel, Παραλία Κατερίνης	23510 64188
Kronos, Πλαταμώνας	23520 41465
Olympic Beach, Νέοι Πόροι	23520 44132
Olympic Zeus, Πλάκα	23520 22115
Ranorama, Παραλία Κατερίνης	23510 62000
Platon Palace, Ολυμπιακή ακτή	23510 61443
Tropicana, Παραλία Κατερίνης	23510 64288

Γ' κατηγορίας

Balkan Hellas, Λεπτοκαρυά	23520 31744
Denis, Κορινός	23510 42301
Dioni Hotel, Κατερίνη	23510 61628
Kochili Hotel, Κορινός	23510 41576
Lendra, Παραλία Κατερίνης	23510 42443

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΛΥΜΠΟΥ

Epireas,	23520 81328
Victoria,	23520 82111
Pension Olympus,	23520 81838
Villa Pantheon,	23520 83931
Park Hotel,	23520 81252
Markisia,	23520 81831
Αρχοντικό Αφροδίτη,	23520 81415
Ξενώνας Παπανικολάου,	23520 81236
Villa Drosos,	23520 84562

Νομός Πέλλας

A. Γενικές πληροφορίες

- Έχει έκταση 2506 τετ. χλμ. και αριθμεί, σύμφωνα με την απογραφή του 2001, 145797 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη της Έδεσσας.

- Βασική ενασχόληση των κατοίκων αποτελεί η γεωργία και η κτηνοτροφία. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, έχει παρουσιαστεί απίστευτη ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στον νομό αυτό. Μιλώντας γενικά, μπορούμε να πούμε ότι οι κάτοικοι της Έδεσσας έχουν έντονο μέσα τους το αθλητικό στοιχείο και ως εκ τούτου αγκαλιάζουν και αναπτύσσουν οτιδήποτε έχει σχέση με τον αθλητισμό. Δεν αποτελεί τυχαίο γεγονός ότι πολλοί κορυφαίοι αθλητές του ποδοσφαίρου και των ορεινών καταβάσεων κατάγονται από την Έδεσσα.

B. Αξιοθέατα

- Η πόλη της Έδεσσας σίγουρα αξίζει μια επίσκεψη καθώς κατέχει αδιαμφισβήτητη ομορφιά.

- Το λαογραφικό μουσείο της Έδεσσας

- Ο Σιδηροδρομικός Σταθμός με την μοναδική στην Ελλάδα διαμόρφωση του εξωτερικού του χώρου.

- Το Γενί Τζαμί

- Το χιονοδρομικό κέντρο Καϊμακτσαλάν, το οποίο έχει γνωρίσει ανάπτυξη τα 7 τελευταία χρόνια.

- Η λίμνη Βεγορίτιδα και το ευρύτερο περιβάλλον της.

- Η Αρχαία Πέλλα. Στα τέλη του 5ου π.Χ. αιώνα ο βασιλιάς Αρχέλαος αποφάσισε την μεταφορά της πρωτεύουσας στην πόλη Πέλλα, η οποία μέχρι τότε παρέμενε ένα χωριό. Η θέση της επιλέχτηκε πολύ προσεκτικά, σε ανοιχτό χώρο και επίπεδο έδαφος. Η οχύρωση της

ξεκίνησε άμεσα. Σε ότι αφορά την χάραξη της πόλης, αυτή έγινε σύμφωνα με το Ιπποδάμειο σύστημα, που συνίσταται στην χάραξη της πόλης σε κανονικά οικοδομικά τετράγωνα.

- Το μνημείο Άγρα, κτισμένο προς τιμή των Μακεδονομάχων

Γ. Τουρισμός

Ο νομός λειτουργεί πολύ σωστά σε θέματα ανάπτυξης και προώθησης του τουρισμού.¹² Διαβλέποντας την ορεινή ομορφιά και τις σύγχρονες ανάγκες των ανθρώπων που κατοικούν στα αστικά κέντρα, δόθηκε ώθηση στην ανάπτυξη οποιασδήποτε μορφής τουρισμού είχε να κάνει με την φύση. Τα μεγέθη των ξενοδοχείων παραμένουν σε μικρομεσαία μεγέθη, ενώ στις ορεινές περιοχές υπάρχει πλήθος ξενώνων προσανατολισμένων στην παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών.

Η πόλη της Έδεσσας έχει κάποια όμορφα στοιχεία και έχει σχετικό ενδιαφέρον ως προορισμός. Μιλώντας, όμως, ρεαλιστικά δεν αποτελεί κάτι το ξεχωριστό και δεν είναι δυνατή η δημιουργία ισχυρής τουριστικής κίνησης αποκλειστικά γύρω από αυτήν. Για να αποτελέσει ο νομός πόλος έλξης τουριστών αποφασίστηκε η αξιοποίηση του φυσικού πλούτου του νομού, σε συνδυασμό με τον ορεινό όγκο του Βόρρα. Σημαντικότερο όλων είναι ότι η αξιοποίηση – ανάδειξη του φυσικού πλούτου του νομού έγινε σταδιακά και χωρίς βιαστικές κινήσεις. Ακολουθήθηκε σωστός προγραμματισμός. Σήμερα έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο δραστηριοτήτων, μερικές εκ των οποίων δεν συναντώνται αλλού

στην περιφέρεια Μακεδονίας, καταδεικνύοντας έτσι τον αθλητικό πολιτισμό των Εδεσσαίων. Αναφέρω κάποιες από αυτές:

- 2 διαδρομές hiking
 - Ποδηλασία γύρω από την πόλη
 - Mountain bike στους πρόποδες του Βόρρα.
 - 5 διαδρομές trekking
 - 1 διαδρομή river trekking
 - Bird watching
 - Rafting
 - Kayak
 - Πέρασμα ποταμού
 - Πτήση με διπλό parapente
-
- Ιπασία
 - Τοξοβολία
 - Αναρρίχηση και καταρρίχηση
 - Ανεμοπορία
 - Rappel
 - Ιστιοπλοΐα
 - Διαδρομές με 4X4
 - Enduro – Moto cross
 - Κατασκήνωση στο Μαύρο Δάσος

Προσπάθειες γίνονται, τέλος, προς την ανάπτυξη το συνεδριακού τουρισμού. Αίθουσες για την φιλοξενία συνεδρίων υπάρχουν σε πολλά ξενοδοχεία. Τα συνέδρια συνοδεύονται παράλληλα από διάφορες εκδηλώσεις όπως παραδοσιακή μουσική, τοπική γαστρονομία, θεατρικά δρώμενα κ.α.

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΝΟΜΟΥ ΠΕΛΛΑΣ

Α' κατηγορίας

Αλέξανδρος, Γιαννιτσά	23820 24700
Βεγορίτιδα, Περαιά	23810 33298
Hotel Τσίκας, Νέος Άγιος Αθανάσιος	23810 31860
Ρούγα, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31608
Αρχονταρίκι, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 262940
Καλλίνικος, Λουτράκι	23840 91288

Β' κατηγορίας

Ίστρον, Πέλλα	23820 33070
Εσπερίδες, Πέλλα	23320 20250

Γ' κατηγορίας

Αδωνις, Σκύδρα	23820 82500
Ηρώ, Σκύδρα	2382089880
Hotel Αλεξάνδρειο, Άρνισσα	23810 32025
Hotel Έλλη, Άρνισσα	23810 32025
Βόρας – Καπετάντσης, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31456
Μάρω Φάμε, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31933
Λίθος, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31996
Πατρικό, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31018
Hotel Παναγίτσα, Παναγίτσα	23820 34158
Hotel Παρθενών, Παναγίτσα	23820 34191
Endelvais, Παναγίτσα	23820 23308
Αστέρας, Λουτράκι	23840 91017

Ενοικιαζόμενα δωμάτια

Αστέρας του Βορρά, Νέος Άγιος Αθανάσιος	2381031987
Σιάντσης Δημήτριος, Νέος Άγιος Αθανάσιος	23810 31646

Ταρσούνα Ειρήνη, Νέος Άγιος Αθανάσιος	23810 31934
Στέφανος studio, Νέος Άγιος Αθανάσιος	23810 31645
Αρχοντικό, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31898
Κέκης Νικόλαος, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31987
Εξοχικό Λιάσης, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31451
Ελευθερία, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 99139
Μούλας Έλκα, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 91370
Τοίτος, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31642
Νάντσης, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31492
Χαγιάτι, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 32016
Πάγκας, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31944
Τζίκας Γ., Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31928
Σοφία, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 26300
Τα σκαλοπάτια, Παλαιός Άγιος Αθανάσιος	23810 31331
Δούπκαρης Αναστάσιος, Άρνισσα	23810 31338
Κάρτα Ιωάννα, Άρνισσα	23810 31050
23810 31726	
Λαογραφικό, Περαιία	23810 33355
Δήμου, Ξανθόγεια	23810 31888
Παπαγεωργίου Β., Ξανθόγεια	23810 31170
Τραϊανός, Ξανθόγεια	23810 71401
Φαβορί, Ξανθόγεια	23810 31169
Καταφύγιο Βόρρα, Χ.Κ. Καϊμακτσαλάν	23320 32010

Δ.Ε.Κ.Ε./ Τμήμα οργάνωσης
 συνεδρίων
 23810 23101 , 23810 20300
 edp@edessacity.gr

Νομός Κιλκίς

Α. Γενικές πληροφορίες

- Αριθμεί 89.056 κατοίκους (απογραφή 2001). Έχει έκταση 2520 τετ. χλμ., περιλαμβάνοντας 11 δήμους και μια κοινότητα.

- Από πλευράς διαμόρφωσης ο νομός χαρακτηρίζεται πεδινός με ημιορεινές και ορεινές εκτάσεις.

- Βρίσκεται μεταξύ των νομών Πέλλης, Θεσσαλονίκης και Σερρών. Από τα βόρεια συνορεύει με την Π.Γ.Δ.Μ. Από εδώ ξεκινάει ο βόρειος άξονας ανάπτυξης της χώρας.(Ευζώνοι – Θεσσαλονίκη – Αθήνα)

Β. Ιστορία

Ο νομός κατοικήθηκε από τα Προϊστορικά χρόνια, όπως μαρτυρούν ευρήματα της περιοχής και στην συνέχεια ακολούθησε ιστορικά την πορεία της Μακεδονίας. Η πόλη του Κιλκίς είναι γνωστή για τις μάχες που έγιναν τα έτη 1923 και 1928, όταν οι Έλληνες νίκησαν Γερμανούς και Βούλγαρους. Δεν υπάρχει κάτι άλλο εξαιρετικά σημαντικό για να αναφερθεί.

Γ. Τουρισμός

Ο νομός παρουσιάζει ήπια τουριστική προσωπικότητα, καθώς η σχετική ανάπτυξη είναι, συγκριτικά προς τους άλλους νομούς της περιφέρειας, μικρή. Συναντώνται στον νομό αυτό ξενοδοχειακές μονάδες μικρού και μεσαίου μεγέθους. Η θέση του νομού και η μικρή

απορρόφηση αναπτυξιακών κονδυλίων έχουν αφήσει πίσω τον νομό σε ανάπτυξη οικονομική και τουριστική. Μπορούμε γενικώς να πούμε ότι η τουριστική ανάπτυξη χαρακτηρίζεται ήπια.

Καταγράφοντας το τουριστικό προϊόν του νομού Κιλκίς, μπορώ να πω ότι οι διαφορετικές μορφές που παρουσιάζονται είναι:

1. Συνεδριακός τουρισμός

Η πόλη δέχεται επισκέπτες εξαιτίας των συνεδρίων και των παρεμφερών εκδηλώσεων που διοργανώνονται στην πόλη ή στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Κατέχει σύγχρονο συνεδριακό κέντρο, όπου και τελούνται συνέδρια εθνικού χαρακτήρα.

2. Οικολογικός – Περιηγητικός τουρισμός

Η τοπολογία του νομού σε συνδυασμό με την περιορισμένη τουριστική ανάπτυξη προσφέρουν στον επισκέπτη πολλές ευκαιρίες για επίσκεψη παρθένων τοπίων. Οι φυσιολάτρες μπορούν να απολαύσουν την φύση

στην αρχική της μορφή. Η δόμηση ξενοδοχειακών μονάδων στις περιοχές αυτές έγινε με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Το ίδιο συμβαίνει και με τις προσφερόμενες δραστηριότητες. Σε ορισμένους ξενώνες προσφέρεται η δυνατότητα ιππασίας και γνωριμίας με την ποντιακή κουζίνα εκτός άλλων.

Γενικότερα, οι διακοπές στον νομό αυτό εμπερικλείουν έντονα το στοιχείο της γνωριμίας με την φύση. Τέτοιοι τόποι είναι οι μικροί καταρράκτες στα 3 ποτάμια Γουμένισσας και το σπήλαιο του Κιλκίς με την ευρύτερη περιοχή.

Χαρακτηριστικότερα παραδείγματα αποτελούν, όμως, οι λίμνες της Δοϊράνης και της Κερκίνης. Αποτελούν πόλο έλξης για αρκετούς επισκέπτες. Στο χωριό Δοϊράνη υπάρχει τελωνείο, γραφείο του Ε.Ο.Τ. και μαρίνα για ελλιμενισμό ιδιωτικών σκαφών. Η περιοχή είναι εξαιρετικής σημασίας για τη σύνθεση της χλωρίδας και της πανίδας που διατηρεί. Η ευρύτερη περιοχή χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη δικτύου οικοτόπων. Το Υδάτινο στοιχείο, το πλήθος των οικοτόπων σε συνδυασμό με την υψηλή παραγωγικότητα των οικοσυστημάτων και τις περιορισμένες ανθρωπογενείς δραστηριότητες έχουν ως αποτέλεσμα την

έντονη ποικιλομορφία σε ότι αφορά τα είδη της χλωρίδας και της πανίδας.

Τα περισσότερα από τα είδη αυτά προστατεύονται από διεθνείς Συμβάσεις και οδηγίες.

Εικόνα 11 - Η λίμνη Δοϊράνη

Το ενδιαφέρον και η ιδιαιτερότητα της περιοχής, σε συνδυασμό με την κοντινή απόσταση από την πόλη της Θεσσαλονίκης είναι ικανά να δημιουργήσουν ισχυρό οικοτουριστικό ρεύμα στην περιοχή. Για την φιλοξενία του ρεύματος αυτού απαιτείται η ανέγερση περισσότερων ξενοδοχειακών μονάδων μικρού μεγέθους, κυρίως με την μορφή ξενώνων. Η χρησιμοποίηση αρχών δόμησης και η χρησιμοποίηση υλικών φιλικών προς το περιβάλλον θα καθορίσει και το μέλλον του προορισμού αυτού, την διάρκεια ζωής του.

3. Πολιτιστικός – Αρχαιολογικός τουρισμός

Στην πόλη του Κιλκίς συναντώνται έντονα δείγματα του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού. Τέτοια είναι οι Μακεδονικοί τάφοι της Τούμπας, το ιστορικό κάστρο του Γυναικόκαστρου και ο περίφημος Κούρος του 6ου π.Χ. αιώνα. Η επίσκεψη αυτών μπορεί να γεμίσει 4 ώρες από την ημέρα ενός ταξιδιώτη ή να αποτελέσει μια παράλληλη εκδήλωση στα πλαίσια ενός συνεδρίου.

4. Ιαματικός τουρισμός

Στον συνοικισμό Παραλίμνη συναντάται λίμνη με σημαντικές θεραπευτικές ιδιότητες, χάρη στην ειδική σύνθεση του πυλού της. Το γεγονός αυτό ελκύει σε ετήσια βάση πλήθος ηλικιωμένων κατοίκων της περιοχής, οι οποίοι πραγματοποιούν στην πόλη 2 διανυκτερεύσεις πραγματοποιώντας 3 επισκέψεις στην λίμνη αυτή.

Δ. Αξιοθέατα

Μέσα στα όρια της πόλης υπάρχουν:

- Ο λόφος του Αγίου Γεωργίου, με την εκκλησία και το σπήλαιο. Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης. Στην κορυφή του δεσπόζει ο ομώνυμος μεταβυζαντινός ναός ο οποίος ανεγέρθη το 1832. Στους πρόποδες του υπάρχει το σπήλαιο του Κιλκίς, διώροφο, με έκταση που ξεπερνά τα 1000 τετ. μέτρα.

- Το Αρχαιολογικό μουσείο της πόλης στεγάζει, μεταξύ άλλων, τον «Κούρο της Αρχαίας Ευρωπού» και μια σειρά από ευρήματα της πρώιμης εποχής το σιδήρου.

- Το Πολεμικό μουσείο θυμίζει την ιστορική πορεία της περιοχής κατά την διάρκεια των μαχών που έλαβαν χώρα στην πόλη του Κιλκίς στις αρχές του αιώνα.

Εκτός ορίων πόλης οφείλει κάποιος να επισκεπτεί:

- Την οροσειρά της Κερκίνης (Μπέλλες)

Με υψόμετρο 2031 αποτελεί φυσικό σύνορο της χώρας. Πολύ όμορφο τοπίο, με φυσικούς καταρράκτες που πέφτουν από ύψος 80 – 100 μέτρα. Ο επισκέπτης βρίσκει εγκαταστάσεις για καλοκαιρινό μπάνιο και για ψάρεμα.

- Τα χωριά του Πάικου

Η γεωγραφική τους θέση σε συνδυασμό με το υψόμετρο χάρισε στα χωριά αυτά σπάνια ομορφιά, ελάχιστα γνωστή στο ευρύ τουριστικό κοινό. Τα χωριά διατηρούν τις παραδόσεις, την αρχιτεκτονική τους και την παραδοσιακή τους κουζίνα.

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΧΩΡΙΟ, Άγιος Παντελεήμων	23410 64789
ΒΙΕΝΝΗ, Πολύκαστρο	23430 22135
ΑΣΤΡΟ, Πολύκαστρο	23430 23332
ΒΕΡΓΙΝΑ, Ευζώνοι	23430 51445
ΓΑΛΗΝΗ, Δροσάτο	23410 97326
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Γουμένισσα	23430 41302
ΔΟΪΡΑΝΗ, Δοϊράνη	23410 97698
ΕΥΡΥΔΙΚΗ, Κιλκίς	23410 22512
ΘΕΑ ΔΗΜΗΤΡΑ, Μουριές	23410 31334
ΚΡΗΣΤΩΝΙΑ, Κιλκίς	23410 77290
ΟΛΥΜΠΙΟΝ, Πολύκαστρο	23430 22312
ΠΑΡΚ, Πολύκαστρο	23430 22221
ΠΙΚΡΟΛΙΜΝΗ, Ξυλοκερατέα	23410 29971

Νομός Ημαθίας

Α. Γενικές πληροφορίες

- Ημαθία σημαίνει «αμμουδερή ακρογιαλιά».

- Σύμφωνα με τα την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του νομού είναι 144.172 κάτοικοι

- Καλύπτει έκταση 1700 τετ. χλμ. Συνορεύει βόρεια με τον νομό Πέλλας, ΝΑ με τον νομό Πιερίας, ανατολικά με τον νομό Θεσσαλονίκης και ΝΔ με τον νομό Κοζάνης.

Β. Ιστορία

Η παλαιότερη αναφορά της πόλης γίνεται από τον Θουκυδίδη το 432. 13 Κοιτώντας κάποιος τους αρχαιολογικούς χώρους που αναγράφονται παρακάτω, κατανοεί το ιστορικό βάρος του νομού.

- Σχολή του Αριστοτέλη

Την θέση «Ισβόρια» της Νάουσας, έναν τόπο γεμάτο νερό και βλάστηση, διάλεξε ο Αριστοτέλης για να στεγάσει την σχολή του. Στον τόπο αυτό και κοντά στον μέγιστο φιλόσοφο μαθήτευσαν αρκετοί μαθητές, γόννοι βασιλέων και εύπορων πολιτών. Σημαντικότερος όλων ο Μέγας Αλέξανδρος, ο οποίος διδάχτηκε από τον μεγάλο Αριστοτέλη φιλοσοφία, τέχνες και μαθηματικά.

Εικόνα 12 - Ο τόπος όπου δίδαξε ο Αριστοτέλης

Σήμερα ο χώρος αποτελεί επισκέψιμο αρχαιολογικό χώρο, ενώ έχει γίνει διαμόρφωση που κατευθύνει τους επισκέπτες στο κέντρο του.

- Βεργίνα – Αιγές

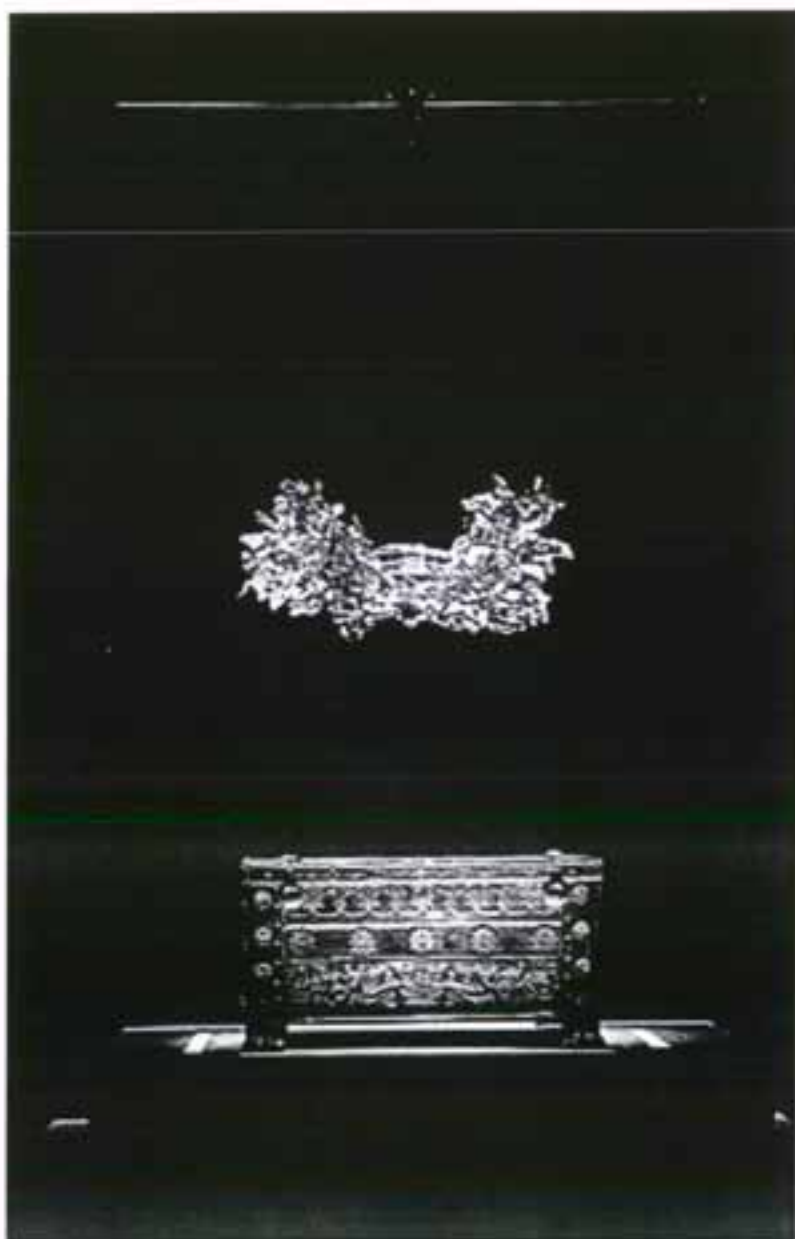
Η πόλη Αιγές αποτέλεσε με βεβαιότητα την αρχαία πρωτεύουσα του βασιλείου της Κάτω Μακεδονίας. Ιδρύθηκε από τους Αργεάδες Μακεδόνες τον 8ο π.Χ. αιώνα αν και υπήρχε ήδη ζωή στον τόπο αυτό.

Κατά την αρχαιότητα η πόλη ήταν περίφημη για τον πλούτο των βασιλικών της τάφων. Τα ευρήματα από αυτούς εκθέτονται σήμερα στο μουσείο της Βεργίνας, το οποίο βρίσκεται χτισμένο έτσι ώστε να προστατεύονται οι τάφοι αυτοί.

Οι πρώτες ανασκαφές έγιναν στην περιοχή από τον Κωνσταντίνο Ρωμαίο την δεκαετία του 1930. Το 1977 ο Μ. Ανδρόνικος¹⁴ έφερε στο φως τους βασιλικούς τάφους της μεγάλης τούμπας, με σημαντικότερο εκείνον του Φιλίππου του Β'. Άλλα σημαντικά ευρήματα τα οποία βρίσκονται στην Βεργίνα είναι:

- Το ανάκτορο και το θέατρο¹⁵
- Η Ακρόπολη και τα τείχη της πόλης

- Οι τάφοι το Ρωμαίου και της Ευρυδίκης στα ΒΔ της πόλης

Εικόνα 13 - Η χρυσή Λάρνακα και το βελανιδένιο στεφάνι

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Νέα Νικομήδεια έχει εντοπιστεί ένας από τους παλαιότερους αγροτικούς συνοικισμούς της Ευρώπης, ο οποίος χρονολογήθηκε στα 6250 π.Χ.

Γ. Τουρισμός

Πραγματοποιώντας μια γενική εκτίμηση, μπορώ να πω ότι ο νομός Ημαθίας έχει δυο ισχυρότατα τουριστικά «ατού», τα μνημεία του και τα χιονοδρομικά του κέντρα. Για τον λόγο αυτόν κατέχει ο νομός Ημαθίας για όλους τους επισκέπτες του την έννοια του επαναλαμβανόμενου προορισμού. Είναι σίγουρο ότι η ιστορία των εδαφών της οδήγησε κάποιον να την επισκεπτεί για πρώτη φορά. Επομένως πρώτο τουριστικό προϊόν του νομού κρίνοντας με βάση την αναγνωρισιμότητα είναι οι ο πολιτιστικός – αρχαιολογικός τουρισμός. Οι αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν πόλο έλξης για ξένους και Έλληνες επισκέπτες, χωρίς να υπάρχει καν οργανωμένη προβολή των χώρων αυτών από τις αρμόδιες αρχές.

Στον νομό είναι έντονα ανεπτυγμένες αρκετές πτυχές του αθλητικού τουρισμού, στο όρος Βέρμιο και τα Πιέρια όρη.

Αρχικά ο χειμερινός τουρισμός άθλησης, ο οποίος έχει φανατικούς θαυμαστές και υποστηρικτές, ενώ όσοι δεν τον έχουν γνωρίσει είναι πραγματικά άτυχοι.. Τα χιονοδρομικά κέντρα 3-5 Πηγαδίων και Σελίου βρίσκονται στις κορυφές του Βερμίου και απέχουν μικρή απόσταση από την Θεσσαλονίκη και την Βέροια. Η ποιότητα χιονιού που προσφέρουν είναι πολύ καλή για 60 μέρες του χρόνου και απλά καλή για τις υπόλοιπες 20-40 ημέρες της χειμερινής περιόδου. Μιλώντας γενικά, μπορούμε να πούμε ότι οι επισκέπτες που επισκέπτονται κάποιο χιονοδρομικό κέντρο είναι 2 κατηγοριών. Στην πρώτη εντάσσονται αυτοί που ασχολούνται με κάποιο άθλημα (ski, snowboard, Lang lauf) και πραγματοποιούν επαναλαμβανόμενες επισκέψεις στο βουνό. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν αυτοί που επισκέπτονται κάποιο χιονοδρομικό κέντρο μόνο για να διασκεδάσουν και για να ζήσουν την εμπειρία αυτή, μια με δυο φορές τον χρόνο. Παρουσίαση των χιονοδρομικών του νομού ακολουθεί στην ενότητα αξιοθέατα.

Οι ορεινοί όγκοι του νομού παρουσιάζουν ιδανικό κλίμα και προσελκύουν μεγάλο αριθμό αθλητικών ομάδων κατά την περίοδο Ιουλίου – Αυγούστου. ¹⁶ Προπονητικά κέντρα θεωρούνται το Χ.Κ. Σελίου, το Χ.Κ. 3-5 Πηγαδίων και ο Άγιος Νικόλαος Νάουσας.

Στα χιονοδρομικά κέντρα μπορούν να αναπτυχθούν επιπλέον οι εξής μορφές τουρισμού:

- Περιηγητικός
- Οικολογικός

- Τουρισμός περιπέτειας
- Ιαματικός τουρισμός

Σε ότι αφορά τα Πιέρια, αυτά προσφέρονται για κατασκήνωση, mountain bike, ψάρεμα, κολύμπι, rafting, ορειβατικό σκι, αναρρίχηση και σκι κατάβασης στο 3ο χιονοδρομικό κέντρο του νομού, αυτού το Ελατοχωρίου. Άλλες δραστηριότητες είναι η περιήγηση με 4X4, η παρατήρηση της άγριας ζωής, επιβίωση, τοξοβολία. Στην περιοχή έχει κατασκευαστεί πίστα για αιωροπτερισμό (αητός- αλεξίπτωτο πλαγιάς).

Από τα Πιέρια όρη περνάει επίσης το Ευρωπαϊκό μονοπάτι περιήγησης E4.¹⁷

Ο συνεδριακός τουρισμός είναι σταθερή αξία στην περιοχή. Σε ετήσια βάση διοργανώνονται στον νομό αρκετά συνέδρια εθνικής εμβέλειας και μερικά συνέδρια διεθνούς εμβέλειας. Το Πολιτιστικό και Συνεδριακό Κέντρο Βέροιας διαθέτει 610 θέσεις και ανάλογο οπτικοακουστικό εξοπλισμό, μεταφορικά συστήματα. Παρέχει δυνατότητα χρήσης έως και 12 γλωσσών. Στον νομό υπάρχουν και άλλα ξενοδοχεία με μικρότερες αίθουσες.

Δ. Αξιοθέατα

-Η πόλη της Νάουσας

Ιδανική για κάθε εποχή το χρόνου, χτισμένη σε υψόμετρο 350 μ., παρουσιάζει πολλά αρχοντικά σπίτια και εκκλησίες που παραπέμπουν στο παρελθόν. Το Λαογραφικό μουσείο και η κεντρική πλατεία αξίζουν σίγουρα μια επίσκεψη. Στην περίμετρο της πόλης υπάρχουν σημαντικοί Μακεδονικοί τάφοι.

-Η πόλη της Βέροιας

Στην πρωτεύουσα του νομού Ημαθίας μπορεί κάποιος να επισκεφθεί το Αρχαιολογικό μουσείο όπου στεγάζονται σημαντικά ευρήματα της περιοχής καθώς επίσης και το Βήμα του Απόστολου Παύλου, όπου δίδαξε το 54 μ.Χ. Σε όλη την πόλη υπάρχουν διάσπαρτες εκκλησίες με πολυάριθμες τοιχογραφίες.

-Χιονοδρομικό κέντρο Σελίου

Λειτουργεί από το 1934 σε υψόμετρο 1520 – 1900 μέτρων. Διαθέτει δυο οργανωμένα καταφύγια με θέρμανση, σάουνα, μπαρ, εστιατόριο και γυμναστήριο. Επιπλέον διαθέτει ιατρείο πλήρως εξοπλισμένο.

Οι πίστες του θεωρούνται εύκολες καθώς έχουν μικρή κλίση και μεγάλο πλάτος. Προσφέρονται επίσης πίστες αντοχής και μονοπάτια ορειβασίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην βάση του λειτουργεί ιδιωτικό χιονοδρομικό κέντρο με την ονομασία «Το χρυσό Ελάφι». Το χιονοδρομικό είναι κατάλληλο για αρχάριους.

-Χιονοδρομικό κέντρο 3-5 Πηγάδια

Βρίσκεται στην δυτική πλευρά του Βερμίου σε υψόμετρο 1430 – 2005 μέτρων. Διαθέτει πίστες για καταβάσεις, πίστες δρόμων αντοχής, μονοπάτια πορείας και ορειβασίας, ski doo κ.α.

Η δυσκολία των πιστών κατάβασης κυμαίνεται από πίστες αρχαρίων έως πίστες μεγάλης δυσκολίας. Σχετικά με τους δρόμους αντοχής, έχουν μήκος 3,5,7, και 10 χλμ. Στο χιονοδρομικό κέντρο λειτουργεί η πρώτη στην Ελλάδα εγκατάσταση τεχνητής χιονόπτωσης. Το σύστημα ΑΤΑ55 περιλαμβάνει κεντρικό Η/Υ συνδεδεμένο με κανόνια παραγωγής χιονιού και δεξαμενές συλλογής υδάτων. Το όλο σύστημα τίθεται σε λειτουργία αυτόματα ή κατ'επιλογή.

Εικόνα 14 - Σχέδιο του Χ.Κ. 3-5 Πηγαδίων

Στην βάση του χιονοδρομικού κέντρου λειτουργεί ξενοδοχείο 4 αστέρων και ξενώνας. Το ξενοδοχείο διαθέτει 58 κλίνες με ιδιαίτερη θέρμανση, λουτρό, τηλέφωνο, τηλεόραση κ.α. Επίσης διαθέτει μπαρ, εστιατόριο και υπερσύγχρονο γυμναστήριο με 2 σάουνες, εσωτερική πισίνα, όργανα γυμναστικής και αποδυτήρια. Ο ξενώνας διαθέτει 12 δωμάτια, τετράκλινα και εξάκλινα, με αυτόνομη θέρμανση και μπάνιο. Στον πρώτο όροφο λειτουργεί μπαρ.

Έχουν προβλεφτεί εγκαταστάσεις για 100 περίπου τροχόσπιτα και οι θέσεις είναι κάθε χρόνο κατειλημμένες.

Το χιονοδρομικό απέχει 17 χλμ. από την Νάουσα, 108 χλμ. από την Θεσσαλονίκη και 557 από την Αθήνα.

-Άγιος Νικόλαος

Πραγματική όαση αποτελεί η τοποθεσία αυτή. Το δάσος πλατάνων που απλώνεται εκεί θρέφεται από τα ποτάμια της περιοχής, συνθέτοντας ένα πανέμορφο τοπίο. Την τοποθεσία επισκέπτονται 1.000.000 περίπου επισκέπτες τον χρόνο.

Η συνολική τουριστική ανάπτυξη κρίνεται θετική καθώς στην περιοχή έχουν αναπτυχθεί δραστηριότητες κυριολεκτικά για κάθε ηλικία. Το σημαντικό είναι ότι οι ντόπιοι έχουν προ πολλού αποφασίσει τον δρόμο της συνεργασίας από τον δρόμο του ανταγωνισμού, ενδυναμώνοντας έτσι καθημερινά το συνολικό τουριστικό προϊόν της περιοχής.

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

- ψάρεμα στην μικρή τεχνητή λίμνη
- ιπασία
- διαδρομή μικρού τραίνου
- κέντρο περιβαλλοντικής ενημέρωσης
- Γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ

Η περιοχή βραβεύτηκε το 1997 με το «βραβείο ειδικής αξίας» από την επιτροπή Ευρωπαϊκών βραβείων Πολεοδομικού και Περιφερειακού σχεδιασμού.

Εικόνα 15 - Άγιος Νικόλαος Νάουσας

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ

Α' κατηγορίας

ΑΙΓΕΣ ΜΕΛΑΘΡΟΝ, Βέροια	23310 77777
ΒΕΡΓΙΝΑ, Βεργίνα	23310 92510

Β' κατηγορίας

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, Βέροια	23310 66902
ΒΕΡΜΙΟΝ, Άγιος Νικόλαος Νάουσας	23320 29311
3-5 ΠΗΓΑΔΙΑ, Χ.Κ. 3-5 Πηγαδίων	23320 44981-5
ΜΑΝΘΟΣ, Αλεξάνδρεια	23330 24408
ΝΑΟΥΣΑ, Κουτσούφλιανη Νάουσας	23320 44869
ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ, Κουτσούφλιανη Νάουσας	23320 44111

Γ' κατηγορίας

ΒΕΡΟΙΑ, Βέροια	23310 93112
ΒΙΛΛΑ ΕΛΗΑ , Βέροια	23310 26800
ΒΕΡΟΗ, Βέροια	23310 22866
ΣΕΛΙ, Κάτω Βέρμιο	23310 71206
ΕΛΛΑΣ, Νάουσα	23320 44869
ΝΑΟΥΣΑ, Νάουσα	23320 44869
ΧΡΥΣΟ ΕΛΑΦΙ, Χ.Κ. Σελίου	23320 52120

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΣΤΟΝ ΝΟΜΟ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΔΟΥΖΕΝΗΣ Η., Ξηρολίβαθο	23310 67388
ΕΣΠΕΡΙΔΕΣ, περιοχή Νάουσας	23320 20250
ΧΑΓΙΑΤΙ, περιοχή Νάουσας	23320 52120
ΑΜΠΕΛΩΝΑΣ, Άγιος Νικόλαος Νάουσας	23320 52300

ΜΥΛΟΣ, Αρκοχώρι	23320 22630
ΜΕΣΟΧΩΡΙ, Αρκοχώρι	23320 24464
ΓΑΛΗΝΗ, Αρκοχώρι	23320 22264
ΔΗΜΗΤΡΑ, Νάουσα	23310 92900
1010, Ριζώματα	6974 111137
ΑΓΚΩΝΑΡΙ, Μεταμόρφωση	23320 44588

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΝΑΟΥΣΑ, VERMION HOTEL

ΒΕΡΟΙΑ, ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Νομός Χαλκιδικής

Α. Γενικές πληροφορίες

- Αποτελεί το μεγαλύτερο παραθεριστικό κέντρο της Βορείου Ελλάδας. Σε κάθε πτυχή της αναπτύσσεται το τουριστικό φαινόμενο. Η τουριστική ανάπτυξη στο μεγαλείο της. Στην Χαλκιδική μπορείς να βρεις και να βιώσεις το καλύτερο και το χειρότερο σε ότι αφορά επίπεδο εξυπηρέτησης και παρεχόμενων υπηρεσιών. Σε κάποιες περιπτώσεις το λειτούργημα της παροχής υπηρεσιών τηρείται με ευλάβεια, ενώ σε άλλες περιοχές επιχειρηματίες προσανατολισμένοι στο γρήγορο κέρδος δημιουργούν άσχημες και συχνά μη αναστρέψιμες εντυπώσεις σε ξένους επισκέπτες.

- Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής δεν είναι ομοιόμορφα κατανεμημένη, καθώς διαφοροποιείται μεταξύ παραθαλάσσιων περιοχών και της ενδοχώρας. Στις παραθαλάσσιες περιοχές εντοπίζεται, όπως είναι λογικό, το σύνολο της τουριστικής ανάπτυξης και ζωής. Στην ενδοχώρα της Χαλκιδικής οι κάτοικοι ασχολούνται με οικονομικές δραστηριότητες πέρα του τουρισμού. Εκεί κυριαρχεί το όρος Χολομώντας και οι λίμνες Κορωνεία και Βόλβη. Στο σύνολο του ο νομός Χαλκιδικής αποτελεί έναν σχηματισμό 3 ποδιών.

- Η Ελληνική μυθολογία αναφέρεται συχνά στην Χαλκιδική. Σύμφωνα με τον μύθο, στην Κασσάνδρα βρίσκεται θαμμένος ο γίγαντας του σεισμού Εγκέλαδος. Ο Άθως σχηματίστηκε από τον βράχο που έριξε ο γίγαντας αυτός κατά των Θεών. Η Σιθωνία οφείλει το όνομα της στον Σίθωνα, υιό του Ποσειδώνα.

Β. Ιστορία

Στην Νικήτη έχουν βρεθεί απολιθωμένα λείψανα ελεφαντοειδών που μαρτυρούν την ύπαρξη μιας εποχής που μάλλον δεν είδε ποτέ τα ανθρώπινο γένος. Τα ευρήματα στο Σπήλαιο των Πετραλώνων απέδειξαν ότι η παρουσία του ανθρώπου στην περιοχή ξεπερνά τα 700.000 χρόνια. Ο Αρχάνθρωπος των Πετραλώνων είναι 700.000 ετών και ανήκει στο μεταίχμιο (μεταβατικό στάδιο) από τις προγονικές ανθρωπίδικές μορφές στον *Homo sapiens* (σώφρονα Άνθρωπο) και αποτελεί αρχαϊκή μορφή τού σύγχρονου ανθρώπου.¹⁸

Στην ανατολική πλευρά της Χαλκιδικής βρίσκονται τα Στάγिरα, γενέτειρα του Αριστοτέλη.

Εικόνα 16 - Ο Αριστοτέλης

Κατά τους αρχαίους χρόνους η περιοχή έγινε γνωστή όταν αποικήθηκε από την πόλη – κράτος Χαλκίδα. Ο Φίλιππος ο 2ος κατέστρεψε έπειτα από χρόνια την πόλη – κράτος της Χαλκιδικής, όπως επίσης και τα Στάγिरα λόγω απειθαρχίας των κατοίκων της. Η περιοχή έπεσε στο σκοτάδι και ξανάγινε σημαντική τον 9ο αιώνα μ.Χ. όταν Βυζαντινοί Αυτοκράτορες παραχώρησαν το όρος Άθως για την ανέγερση μοναστηρίων.

Γ. Κασσανδρεία και τουρισμός

Είναι το δυτικότερο από τα τρία, το λεγόμενο «πρώτο» πόδι της Χαλκιδικής. 19

Ξεκινώντας από Θεσσαλονίκη προς Χαλκιδική τα πρώτα χωριά που συναντώνται είναι Διονυσίου, Ζωγράφου, Νέα Πλάγια και άλλα μικρά χωριά μέτριας ομορφιάς και ανάπτυξης τα οποία και απλώνονται μέχρι τα Νέα Μουδανιά, τα οποία αποτελούν το οικονομικό κέντρο του 1ου ποδιού. Πρόκειται για έναν ανεπτυγμένο τουριστικά αλλά άναρχα οργανωμένο δήμο. Συνεχίζοντας κάποιος συναντάει την Ποτίδαια και τις Φώκαιες οι οποίες μοιάζουν αρκετά. Συναντώνται και στις δυο πλήθος ενοικιαζόμενων δωματίων, καλές ακτές και μέτρια τουριστική κίνηση.

Η διώρυγα της Ποτίδαιας χρησιμεύει στην παράκαμψη το περιπλου του 1ου ποδιού όταν κάποιος κατευθύνεται στο 2ο με σκάφος.

Επόμενο χωριό η Καλλιθέα, τουριστικό κέντρο της Κασσάνδρας. Εδώ παρέχεται τεράστιος αριθμός καταλυμάτων και επισιτιστικών επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα αποτελεί και το κέντρο διασκέδασης του πρώτου ποδιού. Συνεχίζοντας κάποιος ευθεία συναντάει τα χωριά Κρυσπηγή, Πολύχρονο, Χανιώτη, Πευκοχώρι και Παλιούρι. Τα μέρη αυτά κυριολεκτικά «βουλιάζουν» κατά τους καλοκαιρινούς μήνες από την αυξημένη εισροή τόσο αλλοδαπών όσο και ημεδαπών οι οποίοι ή διαθέτουν στα μέρη αυτά τουριστική κατοικία είτε μένουν σε κάποιο προσφερόμενο κατάλυμα. Το σχηματιζόμενο αυτό Μωσαϊκό συντηρεί πλήθος τουριστικών και παρεμφερών υποδομών.

Στην συνέχεια της διαδρομής περνάμε στην άλλη πλευρά του ποδιού, αυτή που κοιτάζει προς τον Όλυμπο. Συναντώνται εκεί τα χωριά Αγία Παρασκευή, Σκιώνη, Ποσειδί. Στα μέρη αυτά το μεγαλύτερο μέρος των παραθεριστών είναι Έλληνες. Στην συνέχεια υπάρχουν οι κόλποι της Φούρκας και της Σίβηρης, η προσωπικότητα των οποίων ταιριάζει απόλυτα στα χωριά μετά την Καλλιθέα. Ο επόμενος μεγάλος κόλπος φιλοξενεί τις υποδομές της Sani.

Σχολιάζοντας γενικά την χερσόνησο της Κασσανδρείας μπορώ να πω ότι οι ντόπιοι κάτοικοι κατάλαβαν από νωρίς την τουριστική ιδιαιτερότητα του τόπου τους ανέπτυξαν τουριστικά όλες τις παράκτιες περιοχές σε σημείο κορεσμού. Σχετικά με τις εγκαταστάσεις μπορώ να πω ότι μόνο το τουριστικό συγκρότημα Sani βρίσκεται εν έτη 2005 στην θέση να προσφέρουν υπηρεσίες μέγιστου επιπέδου. Οι υπόλοιπες

μονάδες στέγασης του ποδιού μπορούν να προσφέρουν ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών. Σχετικά με γαστρονομία και διασκέδαση, υπάρχουν τα κατάλληλα μέρη για την ικανοποίηση και των πιο απαιτητικών τουριστών, ενώ το επίπεδο τιμών είναι ίδιο με αυτό της Θεσσαλονίκης.

Το δίπτυχο «ήλιος – θάλασσα» έχει βρει την απόλυτη εφαρμογή του στον τόπο αυτόν προσφέροντας πληρότητα 4 μηνών. Άλλες μορφές δεν έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα, πέρα από αυτές που σχετίζονται με την θάλασσα (ιστιοπλοΐα, καταδύσεις, θαλάσσια αθλήματα).

Ο δρόμος που συνδέει Θεσσαλονίκη - Αεροδρόμιο – Μουδανιά είναι αρκετά καλός, χωρίς ωστόσο να αποφεύγεται η κυκλοφοριακή συμφόρηση (Παρασκευή και Κυριακή απόγευμα).

Εικόνα 17 - Η διώρυγα της Ποτίδαιας

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ

Α' κατηγορίας

ΑΙΟΛΟΣ, Σίβηρη	23740 23970
ALEXANDER THE GREAT, Κρυσπηγή	23740 20210
ΑΡΙΣΤΟΙΣ, Άφυτος	23740 91568
ATHOS PALACE, Καλλιθέα	23740 22100

ATRIUM, Πευκοχώρι	23740 62000
GRECO PELLA BEACH RESORT, Χανιώτη	23740 51794
ELANI BAY RESORT, Ελάνη	23710 24245
FLEGRA PALACE, Πευκοχώρι	23740 61702
GEORGE, Κρυσπηγή	23740 51544
HALKIDIKI PALACE, Πολύχρονο	23740 52346
KA-LA, Κρυσπηγή	23740 52480
KASSANDRA PALACE, Κρυσπηγή	23740 51471
KRYOPIGI BEACH, Κρυσπηγή	23740 52502
LESSE, Χανιώτη	23740 62022
MENDI, Καλάνδρα	23740 41326
ΝΑΙΑΣ, Χανιώτη	23740 52821
PALLINI BEACH, Παλλήνη	23740 22480
PORTES BEACH, Άγιος Μάμας	23730 43070
POSSIDI HOLIDAYS, Καλλάνδρα	23740 42147
POSSIDI PARADISE, Ποσειδι	23740 42030
TROPICAL, Καλλάνδρα	23740 42346

Β' κατηγορίας

AMMON ZEUS, Καλλιθέα	23740 22356
APHRODITE, Λουτρά Αγίας Παρασκευής	23740 71228
AVRA, Φούρκα	23740 42012
BUNGALOWS GIANNIKOS, Παλιούρι	23740 92150
DAPHNE HOLIDAYS CLUB, Χανιώτη	23740 72003
DIONISOS INN, Χανιώτη	23740 51631
GERDI – THEO, Πευκοχώρι	23740 61169
GRAND, Χανιώτη	23740 51261
IOLI, Πευκοχώρι	23740 61043
KASSANDRA MARE, Άγιος Μάμας	23740 42670
PALLADIUM HOTEL, Κρυσπηγή	23740 24500

PETRINO SUITES, Άφυτος	23740 91635
ΠΙΛΑΛΙΔΗΣ, Πευκοχώρι	23740 61076
POLYCHRONO BEACH, Πολύχρονο	23740 52155
PORT MARINA, Παλιούρι	23740 92153
SIVIRI, Σίβηρη	23740 22736
ΣΟΥΣΟΥΡΑΣ, Χανιώτη	23740 51251
ΘΕΑ, Ποσειδί	23740 41750
TK, Κρυοπηγή	23740 52152
ΤΟ ΔΑΣΟΣ, Κρυοπηγή	23740 23771
ΤΡΟΠΙΚΟΝ, Χανιώτη	23740 52602

Γ' κατηγορίας

ΑΓΓΕΛΟΣ, Χανιώτη	23740 52170
ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ, Πολύχρονο	23740 51500
ALEXANDER, Πευκοχώρι	23740 61225
ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ, Πολύχρονο	23740 52145
AQUARIUS, Φούρκα,	23740 41508
ΑΡΕΛΛΗΣ, Άφυτος	23740 91436
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ, Πολύχρονο,	23740 52013
ΑΡΙΣΤΙΟΝ, Νέα Μουδανιά	23730 21239
BELVEDERE, Καλλιθέα	23740 22910
ΚΑΛΥΨΩ, Χανιώτη	23740 51890
ΔΕΛΦΙΝΙ, Καλλιθέα	23740 22355
ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, Πευκοχώρι	23740 61644
ΔΗΜΗΤΡΑ, Πευκοχώρι	23740 61396
ΔΙΟΝΥΣΟΣ, Χανιώτη	23740 51402
DOLPHIN BEACH, Ποσειδί	23740 42037
ΕΛΙΣΑΒΕΤ, Καλλιθέα	23740 22801
ΕΡΜΗΣ, Χανιώτη	23740 51245
EVDOS, Κρυοπηγή	23740 51177

ΦΑΝΗΣ, Πολύχρονο	23740 51675
ΦΙΛΙΠΠΙΟΣ, Νέα Μουδανιά	23730 24429
FILOXENIA, Πευκοχώρι	23740 61134
GEORGE, Πολύχρονο	23740 51693
GOLDEN BEACH, Πολύχρονο	23740 52451
HANIOTI, Χανιώτη	23740 51323
HANIOTI VILLAGE, Χανιώτη	23740 52103
ΗΛΙΟΣ, Πολύχρονο	23740 52559
KASSANDRA BAY, Κρυσπηγή	23740 52424
KASSANDRA IN, Κασσάνδρα	23740 51471
KASSANDROS, Πευκοχώρι	23740 61071
ΚΑΣΤΟΡΙΑ, Πολύχρονο	23740 51635
ΚΟΥΒΡΑΚΙ, Νέα Μουδανιά	23730 21292
LOUTRA BEACH,	23740 71000
ΜΑΓΔΑΛΕΝΑ, Πευκοχώρι	23740 63133
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ, Καλλιθέα	23740 23540
MARABOU, Πευκοχώρι	23740 63160
MICHEL, Φούρκα	23740 42311
NEAPOLIS, Πολύχρονο	23740 51217
ΝΟΣΤΟΣ, Παλιούρι	23740 92240
ΟΔΥΣΣΕΑΣ, Πολύχρονο	23740 52102
OLYMPIC HELLAS, Χανιώτη	23740 52270
OLYMPIC KOSMAS, Χανιώτη	23740 52036
ΠΗΓΗ, Κρυσπηγή	23740 51913
PLAZA, Χανιώτη	23740 51264
POSSEIDONIO, Πολύχρονο	23740 52960
ΡΟΤΕΙΔΑΙΑ ΒΑΥ, Ποτίδαια	23740 41679
RAHONI, Νέα Σκιώνη	23740 71120

RIGAS, Αφυτος	23740 91187
ΡΟΔΙ, Πολύχρονο	23740 52223
ΡΟΥΠΕΛ, Χανιώτη	23740 52368
ΣΑΝΤΙ, Πευκοχώρι	23740 61647
ΣΑΡΑΝΤΗΣ, Χανιώτη	23740 52123
SKIONI BEACH, Νέα Σκιώνη	23740 71270
ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Νέα Μουδανιά	23730 21461
STRAND BEACH, Χανιώτη	23740 51261
VICKY, Χανιώτη	23740 52510

CAMPINGS

ΑΕΓΕΑΣ, Νέα Καλλικράτεια	23990 22381
BLUE DREAM, Νέα Φώκαια	23740 31435
ΚΑΛΛΑΝΔΡΑ, Καλλάνδρα	23740 41345
ΚΡΥΟΠΗΓΗ, Κρυοπηγή	23740 51037
ΟΥΖΟΥΝΙ BEACH, Νέα Μουδανιά	23730 42100
PORTO LOUTRO, Αγία Παρασκευή	23740 71123
SANI CAMPING, Νέα Φώκαια	23740 31224

Δ. Σιθωνία και τουρισμός

Η Σιθωνία είναι το μεσαίο πόδι της Χαλκιδικής. Η μορφολογία του συνδυάζει έντονα παράκτιες και ορεινές περιοχές σε μικρές αποστάσεις και με τρόπο φανταστικό.

Ξεκινώντας από τα Μουδανιά περνάμε την αρχαία Όλυνθο και φτάνουμε στην Γερακινή, όπου υπάρχουν ξενοδοχειακά συγκροτήματα, ωραίες ακτές και πλήθος επισιτιστικών επιχειρήσεων. Οι περισσότερες διαμονές πραγματοποιούνται εδώ από αλλοδαπούς. Συνεχίζοντας

φτάνουμε στην μεταμόρφωση και την Νικήτη, μέρη πολύ όμορφα όπου έχουν αναπτυχθεί αρκετές επιχειρήσεις ενώ υπάρχουν και πολλές εξοχικές κατοικίες Ελλήνων.

Ακολουθούν Άγιος Νικόλαος, Πυργαδίκια, Βουρβουρού και Ορμος Παναγίας. Τα λόγια είναι περιττά. Βουνό και θάλασσα συνθέτουν απίστευτα τοπία τα οποία δίνουν την αίσθηση πως βρίσκονται μακριά από τον πολιτισμό, χωρίς ωστόσο να στερούνται κάποιας παροχής ή υπηρεσίας. Στις περιοχές αυτές υπάρχει πλήθος ενοικιαζόμενων δωματίων, ενώ οι συνεχιζόμενοι κόλποι σχηματίζουν φυσικά λιμανάκια και είναι ιδανικοί για διακοπές με σκάφος.

Συνεχίζοντας συναντάει κανείς διαδοχικά campings με μεγάλη ιστορία, όπως Αρμενιστής, Καβουρότρυπες, Καλαμίτσι, Πλατανίτσι. Η επίσκεψη αυτών ξεκίνησε από το 1950 και τα περισσότερα είναι πλέον οργανωμένα παρέχοντας όλες τις υπηρεσίες. Τα διήμερα του καλοκαιριού φιλοξενούν έως και 10.000 άτομα το καθένα, κυρίως νέους. Οι Καβουρότρυπες αντιθέτως παραμένουν με την μορφή του ελεύθερου camping. Στην μύτη του ποδιού συναντούμε την γραφική Σάρτη, την Συκιά και το Πόρτο Κουφό, μέρη αρκετά ανεπτυγμένα.

Εικόνα 18 - Η διάσημη παραλία Καρύδι στη Βουρβουρού

Στον Νέο Μαρμαρά η ανοικοδόμηση που παρουσιάστηκε τα τελευταία 30 χρόνια δεν έχει προηγούμενο. Αποτελεί στην ουσία πόλη, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των κατοίκων που διαμένουν εκεί κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, τον αριθμό κτιρίων, τις δημόσιες υπηρεσίες κ.α. Τις διακοπές τους στον προορισμό αυτό πραγματοποιούν Έλληνες, αλλοδαποί προερχόμενοι από Δυτική Ευρώπη και αλλοδαποί από πρώην Ανατολικές χώρες. Εύκολα γίνεται κατανοητό ότι υπάρχει ισχυρότατο τουριστικό ρεύμα προς τον προορισμό αυτό.

Στην αρχή του κόλπου του Μαρμαρά βρίσκεται το Πόρτο Καρράς, οι εγκαταστάσεις του οποίου περιλαμβάνουν 2 ξενοδοχεία, μαρίνα, καζίνο, γήπεδα γκολφ, συνεδριακούς χώρους κ.α. Μέσα στις εκτάσεις του συγκροτήματος κατασκευάστηκε ένα από τα πιο σύγχρονα οινοποιεία στην Ελλάδα με δυνατότητα παραγωγής 2,500 τόνων λευκού, ροζέ και κόκκινου κρασιού. Αποτελεί το σημαντικότερο ξενοδοχειακό συγκρότημα της Σιθωνίας και σίγουρα ένα από τα 3 καλύτερα της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Ενδεικτικό είναι ότι στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου φιλοξενήθηκε η Ευρωπαϊκή σύνοδος κορυφής του 2005.

Ανακεφαλαιώνοντας για το δεύτερο πόδι, μπορώ να πω ότι:

- προσφέρει διαφορετική ομορφιά και διασκέδαση συγκριτικά με το πρώτο πόδι. Λόγω της συνύπαρξης ορεινών όγκων με υπερανεπτυγμένες περιοχές (Μαρμαράς – Σάρτη), μπορεί ο επισκέπτης να βιώσει και τον παράδεισο και την κόλαση σε απόσταση μερικών χιλιομέτρων.

- στην περιοχή αυτή πέρα από το «ήλιος – θάλασσα» βρίσκουν ανάπτυξη και μορφές εναλλακτικού τουρισμού, καθώς αυτό ευνοείται από την μορφολογία. Χαρακτηριστικές δραστηριότητες είναι οι εκδρομές με καΐκια, η ιππασία, η τοξοβολία κ.α. Αξιομνημόνευτη είναι η προσπάθεια που γίνεται στους αμπελώνες του Καρρά, όπου διοργανώνονται εκδρομές που έχουν ως αντικείμενο την γνωριμία του κρασιού, τους τρόπους παραγωγής και εμφιάλωσης του.

- Η τουριστική περίοδος διαρκεί από Μάιο έως Οκτώβριο με αποκορύφωμα τους μήνες Ιούλιο – Αύγουστο.

- Το επίπεδο τιμών δεν διαφέρει σημαντικά από το πρώτο πόδι και την πόλη της Θεσσαλονίκης.

- Το οδικό δίκτυο είναι στενό και πεπαλαιωμένο προκαλώντας συχνά ταλαιπωρία στους ταξιδιώτες.

- Το δεύτερο πόδι ταιριάζει περισσότερο στο προφίλ το ανήσυχου ταξιδιώτη, αυτού που θέλει να συνδυάσει τις διακοπές του με την περιπέτεια και την αναζήτηση του αγνώστου.

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ ΣΙΘΩΝΙΑΣ

Α' Κατηγορίας

ATHENA PALACE VILLAGE, Νικήτη	23750 81410
PORTO CARRAS, Νέος Μαρμαράς	23750 77000
DANAE BEACH RESORT, Νικήτη	23750 22310
MELITTON INN, Νέος Μαρμαράς	23750 71381
GERANION VILLAGE, Νικήτη	23750 23294
LAGOMANDRA BEACH HOTEL, Νέος Μαρμαράς	23750 72217
VILLAGE INN, Νέος Μαρμαράς	23750 71381
ΣΙΘΩΝΙΑ, Νέος Μαρμαράς	23750 71381

Β' Κατηγορίας

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ, Νικήτη	23750 71790
ΑΛΕΥΑΣ, Γερακινή	23710 52217
ANTHEMUS SEA, Νέος Μαρμαράς	23750 72001
ARTEMIS, Σπαθιές	23750 22777
ASSA MARIS, Πυργαδίκια	23750 92151
ΒΕΡΓΙΝΙΑ, Νικήτη	23750 22705
GERAKINA BEACH HOTEL, Γερακινή	23710 52302
ΓΚΛΑΒΑΣ, Γερακινή	23710 51708
ΔΙΑΠΟΡΟΣ, Βουρβουρού	23750 91313
ΕΡΜΙΟΝΗ, Καλαμίτσι	23750 41157
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ, Μεταμόρφωση	23750 61245
ΠΑΝΟΡΑΜΑ, Πυργαδίκια	23750 93230
ΠΕΤΟΥΝΙΑ, Νέος Μαρμαράς	23750 71870
ΠΟΛΙΤΗΣ, Νέος Μαρμαράς	23640 71793
ΠΟΡΦΗ, Νικήτη	23750 22980
MARIA'S HOUSE, Νικήτη	23750 22965

MARTHA'S HOUSE, Γερακινή	23710 52213
MELITON BEACH, Νέος Μαρμαράς	23750 71955
SITHONIA VILLAGE, Γερακινή	23710 52302
PHILOXENIA, Ψακούδια	23710 51960
ΣΑΡΓΑΝΙ, Μεταμόρφωση	23750 61334
SARTI BEACH, Σάρτη	23750 94250
TORONEOS HOTEL, Νικήτη	23750 22970

CAMPINGS

ΑΦΡΟΔΙΤΗ, Γερακινή	23710 51444
ΑΡΕΤΗ, Νέος Μαρμαράς	23750 71573
ΑΡΜΕΝΙΣΤΗΣ, Σάρτη	23750 91497
ΚΟΡΑΛΙ, Ολυμπιάδα	23760 51304
EUROPA BEACH, Νέος Μαρμαράς	23750 71078
ISA, Τορώνη	23750 51235
ΚΑΛΑΜΙΤΣΙ, Συκιά	23750 41411
ΚΑΣΤΕΛΛΟ, Νέος Μαρμαράς	23750 71095
ΚΟΥΓΙΟΝΙ, Γερακινή	23710 52226
ΛΑΚΑΡΑ, Βουρβουρού	23750 91444
ΛΙΝΑΡΑΚΙ, Συκιά	23750 41718
ΜΑΡΜΑΡΑΣ, Νέος Μαρμαράς	23750 71901
ΜΕΛΛΙΣΙ, Συκιά	23750 41631
ΜΙΤΑΡΙ, Νικήτη	23750 71775
ΝΙΚΗΤΗ, Νικήτη	23750 22927
ΟΛΥΜΠΙΑΣ, Ολυμπιάδα	23760 51295
ΠΙΤΣΟΝΙ, Συκιά	23750 41686
PORTO, Συκιά	23750 41345

PORTO ΚΟΥΦΟ, Πόρτο Κουφό	23750 51251
PORTO ΖΟΓΡΑΦΟΥ, Βουρβουρού	23750 91473
ΡΕΑ, Βουρβουρού	23750 91100
SARTI BEACH, Σάρτη	23750 94250
ΣΙΘΩΝ, Μεταμόρφωση	23710 98302
ΣΤΑΥΡΟΣ, Νέος Μαρμαράς	23750 71975
SUNNY BAY, Μεταμόρφωση	23750 61352
SYLVIA, Νικήτη	23750 22496
ΧΡΙΣΤΙΝΑ, Συκιά	23750 41233

Ε. ΤΡΙΤΟ ΠΟΔΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Μιλώντας για το 3^ο πόδι της Χαλκιδικής, αναφερόμαστε ουσιαστικά στην Ουρανούπολη, την Αμουλιανή και την χερσόνησο του Άθως.

Πλήθος τουριστών από την Ανατολική Ευρώπη καταφθάνουν σε ετήσια βάση στην Ουρανούπολη, μια πόλη αρκετά ανεπτυγμένη τουριστικά. Εδρεύουν σε αυτή αρκετά ξενοδοχεία και άλλες επιχειρήσεις που προσανατολίζονται στην παροχή υπηρεσιών. Η σύνδεση με την Αμουλιανή γίνεται με ενοικιαζόμενες ή ιδιόκτητες βάρκες. Το μικρό αυτό νησί αποτελεί πανέμορφο τόπο, με όμορφες παραλίες και αρκετές ευκαιρίες διαμονής.

ΑΘΩΣ

Το περιβόλι της Παναγίας

Το Άγιο όρος είναι ένα μοναδικό μέρος. Όμοιο του δεν υπάρχει πουθενά. Μια μοναστική πολιτεία αποκομμένη από το κράτος που την φιλοξενεί, με τους δικούς του νόμους και σταθερή απαγόρευση εισόδου σε γυναίκες.

Σύμφωνα με τον μύθο, ο Ποσειδώνας νίκησε τον Άθω κατά την μάχη Θεών – Γιγάντων, τον γκρέμισε στη θάλασσα και έριξε επάνω του τον τεράστιο αυτό βράχο, ο οποίος υψώνεται στα 2033 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας.

Σύμφωνα με την Χριστιανική παράδοση, η Θεοτόκος επισκέφθηκε το Άθωσ όταν πλέοντες μαζί με τον Ιωάννη τον Ευαγγελιστή προς την Κύπρο έπεσαν σε καταιγίδα. Θαμπωμένη από την ομορφιά που εκεί αντίκρισε, ζήτησε από τον Χριστό να της χαρίσει τη χερσόνησο, πράγμα που Αυτός αμέσως έπραξε. Από τότε η χερσόνησος είναι το περιβόλι της Παναγίας.

Από τον 10ο αιώνα εγκαταβιούσαν στο Άγιο Όρος εκατοντάδες μοναχοί σε μεγάλα κελιά τα οποία βρίσκονταν σκόρπια σε όλη την χερσόνησο. Με έναν ή δύο ορόφους και μικρά εκκλησάκια στο εξωτερικό τους φιλοξενούσαν τους μοναχούς. Η κατάσταση διαφοροποιήθηκε μεταξύ των ετών 950 – 980 μ.Χ. Κύριος μεταρρυθμιστής θεωρείται ο Αθανάσιος ο Αθωνίτης, κατά κόσμο Αβράμιος. Έχοντας γνωριμίες ισχυρότατες για την εποχή και ευνοούμενος από τις πολιτικές συγκυρίες κατάφερε να αντλήσει πλήθος χρυσού και νομισμάτων, χρησιμοποιώντας τα για να μεταλλάξει την έως τότε μορφή του Όρους.

Μετά από πολύ εργασία και μόχθο, κάποια εδάφη έγιναν φιλόξενα. Έτσι ξεκίνησε η ανέγερση που άφησε ναούς, μοναστήρια, βιβλιοθήκες, εκτάσεις με αμπέλια, πλατείες κ.α. Με βάση το έργο του Οσίου Αθανασίου του Αθωνίτη, το Άγιο όρος πήρε την μορφή που όλοι

γνωρίζουμε σήμερα. Είκοσι κυρίαρχες μονές με θαυμάσια οικοδομήματα, εκκλησίες μοναδικής ομορφιάς και βιβλιοθήκες οι οποίες αποτελούν Κιβωτούς της Ορθοδοξίας.

Από την εποχή εκείνη έχουν περάσει περισσότεροι από 10 αιώνες. Το Άγιο Όρος κοντά σε χρόνους δόξας και πλούτου γνώρισε και περιόδους άγριων λεηλασιών. Κατάφερε όμως να επιβιώσει, βλέποντας ολόκληρες αυτοκρατορίες να γκρεμίζονται.

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣΟΔΟΥ

Το Άγιο Όρος αποτελεί αυτοδιοίκητο τμήμα της Ελληνικής επικράτειας. Σύμφωνα με απόφαση της Ιεράς Κοινότητας υπάρχουν συγκεκριμένοι όροι εισόδου των επισκεπτών στις μονές. Στο Άγιο όρος επιτρέπεται να εισέλθουν καθημερινά 100 ημεδαποί, ομογενείς ή Ορθόδοξοι αλλοδαποί και 10 ετερόδοξοι ημεδαποί ή αλλοδαποί.

Η εξασφάλιση εισόδου γίνεται με τηλεφώνημα στο γραφείο προσκυνητών του Αγίου όρους, τα οποία βρίσκονται στην Θεσσαλονίκη, (οδός Καραμανλή, τηλ. 2310 861611 για ημεδαπούς και 2310 833733 για αλλοδαπούς).

Σύμφωνα με το «άβατο» απαγορεύεται η είσοδος γυναικών. Οι επισκέπτες εισέρχονται επιδεικνύοντας το «διαμονητήριο» το οποίο παραλαμβάνουν από το γραφείο προσκυνητών το οποίο βρίσκεται στην Ουρανούπολη. Με αυτό προσφέρεται διαμονή 4 ημερών, εκτός και αν για ιδιαίτερους λόγους έχει ζητηθεί άδεια παραμονής για περισσότερες ημέρες.

ΙΕΡΑ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
Α.Θ.Φ

Α.Α. Β.Ν. 18538

ΚΑΡΥΑ, ΤΗ 2 0 106 999
ΑΡ. ΘΥΚΑΛΟΥ 13

ΔΙΑΜΟΝΗΤΗΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ
ΤΑΣ ΕΙΧΟΣΙΝ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΘΕΑΣΧΙΑΣ ΜΟΡΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ
Α.Θ.Φ

Ό αμαρτωλός κατόπις Τερασιωπραχίτου καί έκαστερου τρέματις έμω
 κίρκος *Θρασιωπ* - *Θρασιωπ*
 καί *Θρασιωπ* - *Θρασιωπ* ΑΓΙΟΤΑΤΑ ΧΡΕΣΤΙΑΝΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ
 Ηέτος:

Αρ. Δ.Α.Τ.: *Εξοι 681* Αρ. Διαθ.: ΤΥΣΣΑΡΩΝ (Α) ΗΜΕΡΩΝ
 κίρκος ή χίρκος: μή έθελω καταμαρτυρῆσαι

Άρτεμα προς έκαστερον τών Ταρῶν καταμαρτυρῶ καί προσέκομαι τών εν Αίτωι καταμαρτυρῶ
 Ταρῶν καί Όσιων τής Πίστεως τῶν

Παρακαλοῦμαι θθεοι δεως παράχεται αίνω, προς τή φιλίαρι θεοῦ καί πάσι
 έμα θεοῦ φιλοῦσιν καί παρρησία προς έκαστερον καί εν' εν έρχεται αίνος αμαρτωλ.

Έσ' ό θεοῦσιν έμω φιλοῦσιν εν Χριστῷ Αίωλαρι

εν ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΟΙΝΩΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ Α.Θ.Φ

Ο ΔΙΑΜΟΝΗΤΗΣ	ΠΡΩΤΟΜΕΤΡΗΣ	<i>Σπυριδων Κωνσταντιν</i>
Ο ΕΠΙΤΑΓΩΝ	ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓ	<i>Νεστος Αθανασιου</i>
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ	.	<i>Καρπος Καραουζ</i>
Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	.	<i>Γεωργιος Έφραιμ</i>

Εικόνα 6 - Το Διαμονητήριο

ΔΙΑΜΟΝΕΣ

THEOXENIA HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71060
AGIONISSI RESORT, Αμουλιανή	23770 51102
ΑΚΡΑΘΟΣ, Ουρανούπολη	23770 71100
ALEXANDROS VILLAGE, Νέα Ρόδα	23770 31424

ΑΜΟΥΛΙΑΝΗ, Αμουλιανή	23770 51297
ΑΡΧΟΝΤΑΡΙΚΙ, Αμουλιανή	23770 51207
ARISTOES HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71012
ARISTOTELIS HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71123
ATHORAMA, Νέα Ρόδα	23770 31195
ΑΘΩΣ, Ουρανούπολη	23770 71368
EAGLES PALACE, Ουρανούπολη	23770 31047
ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ Ουρανούπολη	23770 71372
FILOXENIA, Ουρανούπολη	23770 71158
GALINI HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71217
HELLINIKON, Ουρανούπολη	23770 71138
ΛΕΑΝΔΡΟΣ, Νέα Ρόδα	23770 31353
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, Ουρανούπολη	23770 71085
MARKOS HOTEL, Ουρανούπολη	23770 22518
MOUNT ATHOS HOTEL, Ιερισσός	23770 22518
PHILIPPOS BEACH, Νέα Ρόδα	23770 31267
PYRGOS HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71281
SKITES, Ουρανούπολη	23770 71140
SUN RISE, Αμουλιανή	23770 51273
VILLA GIOULI, Ιερισσός	23770 51273
VILLA LILA, Νέα Ρόδα	23770 41404
XENIA HOTEL, Ουρανούπολη	23770 71362
XENIOS ZEUS, Ουρανούπολη	23770 71274

CAMPINGS

ΑΛΙΚΕΣ, Αμουλιανή	23770 51379
DOLPHIN, Ιερισσός	23770 22208
ΚΟΜΙΤΣΑ , Νέα Ρόδα	23770 31577
ΟΡΟΣ, Αμμουλιανή	23770 51385

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

- ARISTOTELES HOLIDAYS RESORT
- ATHENA PALLAS VILLAGE
- GERAKINA BEACH - SITHONIA VILLAGE HOTEL AND BUNGALOWS RESORT
- PORTO SANI VILLAGE
- POSSIDI HOLIDAYS HOTEL
- SANI ASTERIAS SUITES
- SANI BEACH CLUB
- SANI BEACH HOTEL
- SANI CONVENTION CENTER

Νομός Θεσσαλονίκης

A. Γενικές πληροφορίες

- Ο πλέον ανεπτυγμένος νομός της περιφέρειας σε οικονομικό επίπεδο. Στα όρια του κατοικούν 1.200.000 περίπου κάτοικοι.

- Η πόλη της Θεσσαλονίκης αποτελεί μια σύγχρονη Ευρωπαϊκή πρωτεύουσα σε ότι αφορά τις παροχές της προς τους κατοίκους και τους επισκέπτες της. Ο επισκέπτης μπορεί να φτάσει στην πόλη με αεροπλάνο, πλοίο, τρένο και αυτοκίνητο.

- Δεδομένης της γεωγραφικής και βιομηχανικής της θέσης, έχει ονομαστεί αρκετές φορές κατά το παρελθόν " πρωτεύουσα των Βαλκανίων".

B. Ιστορία

π.Χ. 3000 Διαπιστώθηκαν ευρήματα ανθρώπινων εγκαταστάσεων στους τεχνητούς λόφους (τούμπες) της περιοχής

1000 Έχει αποδειχθεί η ύπαρξη οικισμών της εποχής του σιδήρου, που συνέχισαν να υπάρχουν έως τον 4ο αιώνα π.Χ.

432 Ο Θουκυδίδης μνημονεύει την Θέρμη, πόλη που απέσπασε ο Αθηναίος Αρχέστρατος από τον Περδίκκα.

334 έναρξη Μικρασιατικής εκστρατείας Μεγάλου Αλεξάνδρου, που προσέφεραν στην περιοχή πλούτο και δύναμη.

315 ίδρυση της Θεσσαλονίκης από τον Κάσσανδρο²⁰

285 Η Θεσσαλονίκη έδρα του βασιλιά Αντιγόνου

279 Επίθεση των Κελτών. Σκοτώνεται ο Μακεδόνας βασιλιάς Πτολεμαίος Κεραυνός.

148 Υποταγή της περιοχής στους Ρωμαίους.²¹ Το νέο καθεστώς ασκεί απευθείας βία και εξοντώσεις στην πόλη.

146-120 Χαράζεται η Εγνατία Οδός, η οποία διασχίζοντας την πόλη ενώνει Δυρράχιο με Μικρά Ασία

58 Ο Κικέρωνας καταφεύγει στην πόλη εξαιτίας αντιθέσεων του με τον Κλαύδιο, δήμαρχο της Ρώμης.

42 Μάχη των Φιλίππων μεταξύ δημοκρατικών και καθεστωτικών. Νίκη των δευτέρων και η Θεσσαλονίκη γίνεται ελεύθερη πόλη με αυτοδιοίκηση και πολλά προνόμια. Ακολουθεί περίοδος μεγάλης ακμής
22

μ.Χ. 50 Επίσκεψη του Απόστολου Παύλου στην πόλη, όπου και απευθύνει τις δυο γνωστές του επιστολές. Επιστρέφει μετά από 7 χρόνια.

62-192 Η πόλη ονομάζεται “Νεωκόρος” και “Κολωνία”.

303 Σκληρός διωγμός των Χριστιανών της Θεσσαλονίκης.

324 Ο Μέγας Κωνσταντίνος εγκαθίσταται στην πόλη, κατασκευάζοντας τεχνητό λιμάνι.

330 Ίδρυση της Κωνσταντινούπολης και αγόρευση της Θεσσαλονίκης σε “συμβασιλεύουσα”.

Εικόνα 20 - Ο Βυζαντινός συμβολισμός της πόλης

390 Σφαγή 7000 κατοίκων της πόλης στον Ιππόδρομο από Γότθους μισθοφόρους.

395 Αρχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

413 Ανέγερση ναού Αγίου Δημητρίου από τον Λεόντειο.

527-656 Διαδοχικές επιθέσεις από Σλάβους, Αβαρούς, Πέρσες και στην συνέχεια από Δραγουβίτες, Σαγουδάτες, Βεγεζίτες, Βαϊουνίτες και Βερζίτες.

677 Φοβερός σεισμός στην πόλη

710 Απαρχή της εικονομαχίας. Η πόλη τόπος εξόριστων της πρωτεύουσας.

811 Οι Βούλγαροι απειλούν την πόλη.

904 Άλωση της Θεσσαλονίκης και καταστροφή της από Σαρακηνούς .

910-1014 Πλήθος προσφύγων εγκαθίσταται στην πόλη, αποτέλεσμα του πολέμου Βυζαντινών- Βουλγάρων

927 Λιμός στην πόλη.

1038 Πολιορκία των Βουλγάρων

1185 80000 Νορμανδοί καταλαμβάνουν την πόλη

1308 Καταλανοί μισθοφόροι πολιορκούν την πόλη χωρίς να την καταλάβουν. Ξεκινά περίοδος ακμής για την Θεσσαλονίκη.

1387 Η πόλη καταλαμβάνεται από Τούρκους. Επιστρέφεται στους Έλληνες το 1403.

1423 Κάτω από την απειλή της άλωσης από Τούρκους, η πόλη παραδίδεται στους Βενετσιάνους. Ξεκινά η περίοδος της Ενετοκρατίας.

1453 Άλωση Κωνσταντινούπολης. Η Μακεδονία αποτελεί πλέον τμήμα στο “μπεηρμπελίκι” της Ρούμελης.

1492 Χιλιάδες Εβραίοι εγκαθίστανται στην Θεσσαλονίκη, διωγμένοι από την Ισπανία.

1621 Η πόλη θεωρείται πλούσια και ανεπτυγμένη, κυρίως εξαιτίας των οικονομικών δραστηριοτήτων των Εβραίων της πόλης.²³

1655 Αρχή παρακμής του λιμένος και της πόλης, αποτέλεσμα της ανακάλυψης του δρόμου των Ινδιών διαμέσου του Ακρωτηρίου της Καλής Ελπίδας.

1798 Απαγχονισμός Ρήγα Φεραίου. Επαναστατικός αναβρασμός επικρατεί στην πόλη.

1869 Κατεδάφιση Βυζαντινών τειχών. Ο πύργος “Κανλή Κουλέ” ασπρίζεται για να γίνει “Μπεάζ Κουλε”.²⁴

1881-1889 Σιδηροδρομική ένωση Θεσσαλονίκης με Σκόπια, Βελιγράδι, Φλώρινα, Μοναστήρι και Αλεξανδρούπολη.

1912 Ο Νικόλαος Βότσης τορπιλίζει το τουρκικό θωρηκτό “Φετήχ Μπουλέν” μέσα στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης.

1915 Απόβαση της Αντάντ στην Θεσσαλονίκη.

1917 Μεγάλη πυρκαγιά στην πόλη²⁵

Εικόνα 71 - Αεροφωτογραφία της πυρκαγιάς του 1917

1922 Μικρασιατική καταστροφή. Ο πληθυσμός της πόλης αυξάνεται μέσα σε 2 χρόνια από 170.000 σε 250.000 κατοίκους.

1926 Ίδρυση Δ.Ε.Θ. και Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.²⁶

1940 Επιδρομές Ιταλικών αεροπλάνων κατά της πόλης.

1941 Γερμανική κατοχή

1944 Οριστική απελευθέρωση

1978 Ισχυρότατος σεισμός στην πόλη.

1985 Η πόλη γιορτάζει τα 2300 χρόνια από την ίδρυση της.

Γ. Τουρισμός

Όπως κάθε σύγχρονη πόλη που σέβεται τον εαυτό της, έτσι και η Θεσσαλονίκη έχει αξιοποιήσει αρκετές μορφές τουρισμού ώστε να εμπλουτίσει το προϊόν της και να ισχυροποιηθεί ως τουριστικός προορισμός. Σχετικά με τις μορφές τουρισμού που βρίσκουν ανάπτυξη στην πόλη της Θεσσαλονίκης, μπορώ να πω περιληπτικά ότι οι κυριότερες είναι:

- Μορφωτικός – Πολιτιστικός τουρισμός
- Θρησκευτικός – προσκυνηματικός τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Συνεδριακός - εκθεσιακός τουρισμός
- Τουρισμός αναψυχής
- Καταναλωτικός τουρισμός

1. Σημαντικές τουριστικές περίοδοι για την πόλη

Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης

Η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης διανύει πλέον την 7η δεκαετία ύπαρξης της, αποτελώντας το σημαντικότερο γεγονός της πόλης τόσο σε οικονομικό όσο και πολιτικό επίπεδο μια έκθεση εμπορικών κατευθύνσεων με διεθνή απήχηση, με κύριο πυρήνα προσέλευσης επισκεπτών τα εκθέματα και το πλήθος των παράλληλων πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων που διοργανώνονται παράλληλα με την έκθεση. Αποτελεί το μεγαλύτερο τουριστικό γεγονός καθώς κάθε χρόνο κατά την περίοδο λειτουργίας της η πόλη γεμίζει από Έλληνες και ξένους επισκέπτες. Τα ξενοδοχεία της πόλης και της περιφέρειας γεμίζουν

ασφυκτικά, ιδιαίτερα κατά τα δυο Σαββατοκύριακα λειτουργίας της. Μπορούμε να πούμε ότι το γεγονός αυτό προσφέρει στην πόλη παγκόσμια αίγλη.

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης

Τον Νοέμβριο κάθε έτους πραγματοποιείται το γνωστό διεθνές κινηματογραφικό δεκαήμερο, αφιερωμένο στο Νέο Κινηματογράφο από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο. Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης ξεκίνησε το 1960 ως "Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου". Το 1992 ξεκίνησε μια νέα διεθνή πορεία φιλοδοξώντας να γίνει τόπος συνάντησης των νέων κινηματογραφιστών από όλον τον κόσμο, να καθιερωθεί ως το σημαντικότερο κινηματογραφικό γεγονός των Βαλκανίων και συγχρόνως να αποτελέσει τον κατεξοχήν χώρο προβολής και προώθησης της ελληνικής παραγωγής.

Το πρόγραμμα του περιλαμβάνει το Διεθνές Διαγωνιστικό τμήμα, τις Ημέρες Ανεξαρτησίας, το Πανόραμα του Ελληνικού Κινηματογράφου, τις Ματιές στα Βαλκάνια, τα Αφιέρωματα πραγματοποιούνται παράλληλα και στο πλαίσιο του Φεστιβάλ, εκθέσεις, συναυλίες, και πολλές άλλες εκδηλώσεις που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο είναι συγγενικές με την 7η Τέχνη. Κατά τη διάρκειά του απλώνεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης μια γιορταστική ατμόσφαιρα, την οποία αισθάνονται οι συμμετέχοντες κινηματογραφιστές, οι προσκεκλημένοι, οι επισκέπτες και οι κάτοικοι της πόλης.

Η Θεσσαλονίκη έχει αποκτήσει τα τελευταία χρόνια μια ακόμη ετήσια κινηματογραφική εκδήλωση διεθνούς εμβέλειας: ένα διεθνές φεστιβάλ ντοκιμαντέρ, το οποίο πραγματοποιείται αρχές Μαρτίου κάθε έτους. Η ονομασία του νέου αυτού φεστιβάλ, ενδεικτική των στόχων και του περιεχομένου του, είναι "Εικόνες του 21ου Αιώνα".

2. Αξιοθέατα

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού και Τέχνης

Εγκαινιάστηκε το 1994 σαν κέντρο συντήρησης, έκθεσης και ανάδειξης του πολιτισμού της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Αποτελεί αδιαμφισβήτητα το πλέον αναγνωρίσιμο και σύγχρονο μουσείο της

πόλης, προσφέροντας της Ευρωπαϊκό . Καλύπτει όλες τις περιόδους της Βυζαντινής κουλτούρας, από τον 4ο έως και τον 15ο αιώνα. Στο μουσείο περιλαμβάνεται κατάστημα γεμάτο εκδόσεις που αφορούν την περίοδο αυτή. Το 2005 απέσπασε το βραβείο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Ο Λευκός Πύργος

Κατά την επικρατέστερη άποψη η χρονολόγηση του μνημείου τοποθετείται αμέσως μετά την κατάκτηση της Θεσσαλονίκης από τους Τούρκους (1430). Το μνημείο άλλαξε πολλά ονόματα και χρήσεις ώσπου να αποκτήσει τη σημερινή του ονομασία και λειτουργία. Τον 18ο αιώνα ονομαζόταν «Φρούριο της Καλαμαριάς» και κατά τον 19ο αιώνα, οπότε λειτουργούσε ως φυλακή βαρυποινιτών, «Πύργος των Γενιτσάρων» και «Kanli-Kule», δηλαδή Πύργος του Αίματος. Το 1890 ο φυλακισμένος στον πύργο Nathan Guéledí τον ασβέστωσε, με αντάλλαγμα την ελευθερία του: από τότε αναφέρεται ως Beyaz-Kule, δηλαδή Λευκός Πύργος.

Εικόνα 8 - Αεροφωτογραφία του Λευκού Πύργου

Μετά την απελευθέρωση (1912) το μνημείο περιήλθε στο ελληνικό δημόσιο και στους χώρους του εγκαταστάθηκαν κατά καιρούς η αεράμυνα της πόλης, το εργαστήριο Μετεωρολογίας του Πανεπιστημίου. Με δεδομένη την ιστορικότητα του μνημείου και τον χαρακτήρα του ως συμβόλου της πόλης κρίθηκε σκόπιμο να δοθεί στο Λευκό Πύργο νέα χρήση και να λειτουργήσει ως εκθεσιακός χώρος. Ο Λευκός Πύργος χρησιμοποιείται ως εκθεσιακός χώρος από το 1985 και ανήκει διοικητικά στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού. Σύμφωνα με το πρόγραμμα και τη μελέτη που ήδη εκπονείται από το επιστημονικό

προσωπικό του Μουσείου, στα τέλη του 2006 θα λειτουργήσει μόνιμα ως Μουσείο Πόλης της Θεσσαλονίκης. Προς το παρόν χρησιμοποιείται ως χώρος οργάνωσης περιοδικών εκθέσεων ευρύτερου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

Ναός Αγίας Σοφίας

Ο ναός χτίστηκε τον 7ο αιώνα και εξελίχτηκε σε πυρήνα ενός ευρύτερου συγκροτήματος κτιρίων διοικητικού και λατρευτικού χαρακτήρα, όντας ο Μητροπολιτικός ναός της πόλης. Το 1524 μετατράπηκε σε τζαμί. Κήκε το 1890 και αναστηλώθηκε το διάστημα 1907-1909. Στη σημερινή του μορφή, η οποία διαφέρει εντελώς από την αρχική, το μνημείο διασώζει ψηφιδωτά του 8ου αιώνα και τοιχογραφίες του 11ου αιώνα.

Μουσείο Αθλητισμού

Το Μουσείο Αθλητισμού Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1998 και αποτελεί το πρώτο μουσείο τέτοιας θεματολογίας που λειτουργεί στην χώρα μας. Ο σκοπός του είναι να αποτυπώσει την αθλητική ιστορία της χώρας, μέσα από ιστορικές αναδρομές και παρουσιάσεις. Αποσκοπεί παράλληλα στην δημιουργία αθλητικής παιδείας μέσω των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά προνηπιακής και νηπιακής ηλικίας που διοργανώνονται στους χώρους του.

Εικόνα 23 - Στιγμιότυπο από την επίσκεψη του κυρίου Σαμαρανκ στο Μουσείο Αθλητισμού Θεσσαλονίκης

Η κτιριακή υποδομή προσφέρει τη δυνατότητα πολλαπλών χρήσεων του χώρου, χάρη στη λειτουργία ενός πλήρως εξοπλισμένου αμφιθεάτρου, μιας αίθουσας συνεδριάσεων, ενός αναψυκτηρίου, ενός εστιατορίου και ενός πωλητηρίου. Το Μουσείο Αθλητισμού το 2005 έγινε μέλος της Διεθνούς Ένωσης Μουσείων Αθλητισμού και Αιθουσών Τροπαίων και εγκαινίασε έτσι και επίσημα τις διεθνείς συνεργασίες του.

Κέντρο διάδοσης Επιστημών – Μουσείο τεχνολογίας

Εγκαινιάστηκε το Νοέμβριο 2003 και αποτελεί ένα πραγματικό στολίδι για την πόλη. Σε αυτό αναπτύσσονται μόνιμες και περιοδικές εκθέσεις που καλύπτουν συνολικό εμβαδό μεγαλύτερο από 3.500 τ.μ. Αντικατέστησε το παλαιό Πλανητάριο. Το νέο Πλανητάριο με διάμετρο και επιφάνεια θόλου 25 μέτρα και 950 τ.μ. αντίστοιχα, είναι το μεγαλύτερο και καλύτερα εξοπλισμένο ψηφιακό Πλανητάριο στον κόσμο.

Αποτελεί χώρο προσβάσιμο από Α.Μ.Ε.Α.²⁷ Στις αίθουσες του πραγματοποιούνται 3.000 παραστάσεις ετησίως και οι επισκέπτες του ανέρχονται σε 600.000 ετησίως.²⁸

Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης

Εγκαινιάστηκε στις 2 Ιανουαρίου του 2000 και ξεκίνησε τις εκδηλώσεις του τον Μάιο του ίδιου έτους. Η χρηματοδότηση για την κατασκευή του έργου καλύφθηκε εξ ολοκλήρου από εθνικούς πόρους, τόσο από το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών όσο και από το Β' Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης. Το συνολικό κόστος ανήλθε στο ποσό των 14.100.000.000 δραχμών.

Περιλαμβάνει αίθουσα 1.464 θέσεων (από τις οποίες 1.060 βρίσκονται στην πλατεία, 88 στα θεωρεία και 316 στον εξώστη), χώρος υποδοχής του κοινού (φουαγιέ), γραφεία για τις διοικητικές και τεχνικές υπηρεσίες, καθώς και όλες τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για την υποστήριξη των εκδηλώσεων (καμαρίνια, αίθουσες δοκιμών, αποθήκες οργάνων κ.ά). Παράλληλα, έχει ληφθεί μέριμνα για τους πολίτες με

αναπηρίες, με την κατασκευή κατάλληλων θέσεων και ανελκυστήρων. Η εξωτερική εμφάνιση του κτιρίου βρίσκεται σε απόλυτη αρμονία με την ιστορία της πόλης, συνδυάζοντας στοιχεία τόσο από το λαμπρό βυζαντινό παρελθόν όσο και από το μετέπειτα κοσμοπολίτικο ρόλο της.

Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου

Ο Άγιος Δημήτριος είναι ο πολιούχος της πόλης και ένας από τους σημαντικότερους Αγίους της Ανατολικής Ορθόδοξης εκκλησίας. Έγινε μάρτυρας καθώς απαγχονίστηκε στον Ιππόδρομο της Θεσσαλονίκης από τον Γαλέριο. Το 313 μ.Χ έχτισαν μια εκκλησία στον τόπο που είχε φυλακιστεί και τον 7ο αιώνα οι Βυζαντινοί έχτισαν γύρω έναν μεγάλο ναό για να τον τιμήσουν.

Μετατράπηκε σε τζαμί κατά τον 15ο αιώνα και επαναλειτούργησε ως Εκκλησία το 1907. Καταστράφηκε ολοσχερώς από την πυρκαγιά του 1917 και ξαναχτίστηκε ακολουθώντας το στυλ του 5ου αιώνα. Πίσω από το ιερό υπάρχει σκάλα που οδηγεί στις κρύπτες όπου υπήρχαν τα Ρωμαϊκά Λουτρά και άλλα κειμήλια της εποχής εκείνης. Στον μεσαίο όροφο του υπογείου βρίσκεται η κάρα του Αγίου. Σήμερα λειτουργεί ως ναός και ως αρχαιολογικός χώρος ανοικτός για το κοινό.

Αρχαία Αγορά

Αποτελούσε το διοικητικό κέντρο της αρχαίας Θεσσαλονίκης καταλαμβάνοντας έκταση δυο περίπου εκταρίων στην καρδιά της πόλης. Η κατασκευή της άρχισε στο τέλος του 2ου αιώνα μ.Χ.. Στις πλευρές της υπήρχαν στοές με διπλή σειρά κιόνων, σε άμεση επικοινωνία με περιμετρική ζώνη δημοσίων χώρων. Στο κέντρο της ανατολικής πτέρυγας εντάχθηκε κτίριο πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Σήμερα αποτελεί αρχαιολογικό χώρο ανοικτό στο κοινό

Ροτόντα

Χτίστηκε από τον Γαλέριο γύρω στο 300 μ.Χ. Προς το τέλος του 4ου αιώνα μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό και διακοσμήθηκε με ψηφιδωτά υψηλής τέχνης. Μετατράπηκε σε τζαμί από το 1590 έως το 1591. Σώζονται ψηφιδωτά στις καμάρες των τριών κογχών και η τοιχογραφία της Ανάληψης. Τον σεισμό του 1978 ακολούθησαν εργασίες αναστήλωσης και συντήρησης του ζωγραφικού διακόσμου, οι οποίες συνεχίζονται έως και σήμερα. Τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται ως μουσείο γλυπτών. Ο χώρος είναι ανοικτός στο κοινό.

Τουρκικό Προξενείο

Το 1881 γεννήθηκε στο σπίτι αυτό ο Κεμάλ Ατατούρκ, μετέπειτα ιδρυτής της μοντέρνας Τουρκίας. Το 1933 αφού ο Ατατούρκ και ο Ελευθέριος Βενιζέλος υπέγραψαν την συνθήκη Ελληνοτουρκικής Φιλίας, οι δημοτικές αρχές τοποθέτησαν μια πλάκα έξω από το σπίτι αυτό προς τιμή της γέννησης του Ατατούρκ. Το 1937 το σπίτι δωρίστηκε στην Τουρκική Δημοκρατία για να γίνει μουσείο, το οποίο είναι σήμερα ανοικτό στο κοινό.

3. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ – Το Ευρωπαϊκό λιμάνι των Βαλκανίων

Αποτελεί το πρώτο εξαγωγικό και διακομιστικό λιμάνι της χώρας. Μιλώντας γεωγραφικά, πρόκειται για τον πλησιέστερο λιμένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις χώρες της Βαλκανικής και Παρευξείνιας ζώνης. Διαθέτει σύγχρονο και κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό για την διατήρηση και επιδιόρθωση πλοίων. Απασχολούνται στον Οργανισμό Λιμένος Θεσσαλονίκης 483 άτομα ως υπαλληλικό και 380 άτομα ως λιμενεργατικό προσωπικό.²⁹

Αναφορικά με το μεταγωγικό τμήμα του λιμανιού, υπάρχουν τακτικά ferry-boats που εκτελούν δρομολόγια προς τα περισσότερα λιμάνια του Αιγαίου. Η σύνδεση με την Χαλκιδική και τις Σποράδες γίνεται με δελφίνια, λόγω των μικρών αποστάσεων και τα δρομολόγια προς τους προορισμούς αυτούς είναι συχνότατα.³⁰ Πολλά κρουαζιερόπλοια πραγματοποιούν επίσης στάσεις στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες μεταφέρονται σε ετήσια βάση περισσότεροι από 200.000 επιβάτες, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό από τους παρακάτω πίνακες.

Επιβάτες		
Έτος	Αρ.Επιβατών	%Μεταβολή
1995	214.337	-
1996	263.644	18,7
1997	255.086	-3,4
1998	261.163	2,3
1999	246.219	-6,1
2000	248.429	0,9
2001	231.580	-6,8
2002	218.032	-5,9
2003	201.282	-7,7
2004	209.066	3,9

Αφίξεις Πλοίων (μεταγωγικών και εμπορικών)			
Έτος	Εσωτερικού	Εξωτερικού	Σύνολο
1995	992	2.192	3.184
1996	1.174	2.359	3.533
1997	1.094	2.305	3.399
1998	1.168	2.261	3.429
1999	1.250	2.419	3.669
2000	1.090	2.334	3.424
2001	1.146	2.285	3.431
2002	1.073	2.151	3.224
2003	957	1.898	2.855
2004	1.157	1.782	2.939

Επιβάτες ανά προέλευση-προορισμό [2002-2004]

Προέλευση-Προορισμός	2004		2003		2002	
	Αρ.Επιβατών	Αρ.Δρομολ.	Αρ.Επιβατών	Αρ.Δρομολ.	Αρ.Επιβατών	Αρ.Δρομολ.
Κυκλάδες-Κρήτη	65.392	104	68.878	108	92.236	130
Αιόλος-Δωδεκάνησα	-	-	23.161	13	21.243	14
Ανατολικό Αιγαίο	73.321	77	75.986	62	68.269	62
Καρόαδες	46.242	118	7.194	22	7.789	11
Κρουαζιέρες	24.111	29	26.063	34	28.495	63
Σύνολο	209.066	328	201.282	239	218.032	280

Ο επιβατικός σταθμός λειτουργεί από το 1987 σε ισόγειο τμήμα νεοκλασικού κτιρίου στην είσοδο του λιμένα εξυπηρετώντας τους επιβάτες. Για τους συμμετέχοντες σε κρουαζιέρες υπάρχει ειδική διαμόρφωση του κρηπιδώματος και κατάλληλα οργανωμένο τμήμα του επιβατικού σταθμού, ο οποίος πληρεί τη συνθήκη Σένγκεν. Στις υπηρεσίες που παρέχονται στους επιβάτες συμπεριλαμβάνονται: δωρεάν εναπόθεση αποσκευών, κλιματιζόμενες αίθουσες αναμονής, κυλικεία, χειράμαξες μεταφοράς αποσκευών, στάση ταξί, χώροι στάθμευσης Ι.Χ. αυτοκινήτων και τουριστικών λεωφορείων, μεγάφωνα αναγγελίας πλοίων, περίπτερα πληροφοριών των τουριστικών γραφείων. Εντός του Επιβατικού Σταθμού υπάρχει επίσης ένα Infokiosk με οθόνη αφής και πρόσβαση στο Διαδίκτυο καθώς και ένα Σημείο Ασύρματης Πρόσβασης (Wireless Access Point) που δίνει τη δυνατότητα σε όλες τις συσκευές, που είναι εξοπλισμένες με κάρτα 802.11b συμβατή, να συνδεθούν στο Διαδίκτυο. Και οι δύο υπηρεσίες διατίθενται δωρεάν σε όλους τους επιβάτες.

4. Κρατικός Αερολιμένας ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ο διεθνής κωδικός του είναι SKG. Η κατασκευή του ξεκίνησε το 1950, με την ασφαλίτωση του διαδρόμου, ενώ παράλληλα ξεκίνησε και η ανέγερση του πρώτου αεροσταθμού. Το 1972 ολοκληρώθηκε η επέκταση του διαδρόμου 16/34 στη θάλασσα, αποκτώντας έτσι το μήκος των 2400 μέτρων, το οποίο κατέχει έως και σήμερα. Η επέκταση του αεροδρομίου αποτελούσε και αποτελεί διακαή πόθο των κατοίκων και αρχών της πόλης. Τα έργα επέκτασης και του αεροδρομίου και βελτίωσης των υποδομών του συνεχίζονται καθημερινά, μετατρέποντας το σταδιακά από ένα συμβατικό αεροδρόμιο σε ένα σύγχρονο αστικό αεροδρόμιο μεσαίου μεγέθους.

Στους χώρους του αεροδρομίου παρέχονται υπηρεσίες όπως Travel Value & Duty Free Shop, εστιατόριο, καφέ-μπαρ, ιατρείο, καταστήματα διαφόρων ειδών, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων, τράπεζες, ταχυδρομείο, αίθουσα για πελάτες V.I.P., 2 αίθουσες επιβατών Executive Class, Γραφείο E.O.T., parking για I.X. και λεωφορεία .

Οι εταιρίες ³¹ που πραγματοποιούν πτήσεις από και προς το αεροδρόμιο είναι: Olympic Airlines, Aegean Airlines, Cyprus Airways, Swiss Airlines, Malev - Hungarian Airlines, Alitalia, Austrian Airlines, British Airways, TAROM - Romanian Air Transport, JAT Yugoslav. Airlines, Germania Express, Germanwings, CSA Czech Airlines, LTU International Airways.

Κατά το παρελθόν χρησιμοποιούσαν το αεροδρόμιο σημαντικοί διεθνείς αερομεταφορείς, όπως: Lufthansa, Air France, KLM Royal Dutch Airlines, Turkish Airlines, Air Malta, Aeroflot, LOT, Crossair, Transavia, Cronus Airlines.

Οι εταιρίες που πραγματοποιούν πτήσεις charters από και προς το αεροδρόμιο είναι οι Hapag Lloyd, Air Berlin, Excel Airways, First Choice Airways, LTU International Airways, Britannia Airways, LOT Polish Airlines, Domodedovo Airlines, East Line Airlines, Elbrus-Avia, Ural Airlines, KrasAir Airlines, Travel Service, Finnair, Maersk Air, KMV - Kavhazkie Minerlnye Vody, Thomas Cook Airlines, Condor, Lauda Air, Excel Airways, Fischer Air, Transavia, SAS, Futura International Airways, Niki.³²

Το σύνολο των αεροπορικών εταιριών που προαναφέρθηκαν συνδέουν την πόλη με πλήθος προορισμών εντός και εκτός Ελλάδας. Στον πίνακα που ακολουθεί αντανακλάται η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου κατά τα τελευταία έτη.

Ετος	Αεροσκάφη	Εσωτερικό	Εξωτερικό	Σύνολο
2004	47.124	1.515.243	2.131.904	3.647.147
2003	48.310	1.446.677	2.054.245	3.500.922
2002	--	1.219.063	2.038.373	3.257.436
2000	49.007	1.533.383	2.014.644	3.548.027
1998	39.473	1.039.149	1.627.926	2.667.075
1996	33.850	922.190	1.577.702	2.499.892
1994	29.990	719.846	1.507.641	2.227.487

Όπως φαίνεται στον πίνακα ο αριθμός των αφίξεων αυξάνεται σε ετήσια βάση.

5. Μαρίνα Θεσσαλονίκης

Η Μαρίνα Θεσσαλονίκης βρίσκεται στο Βόρειο Αιγαίο στο Θερμαϊκό Κόλπο, 5 χλμ. από το κέντρο της Θεσσαλονίκης. Είναι μέσα στην πόλη της Καλαμαριάς σε ένα καταπράσινο και ήσυχο περιβάλλον παρέχοντας πλήθος υπηρεσιών για αυτούς που την χρησιμοποιούν.

Εικόνα 24 - Η Μαρίνα Θεσσαλονίκης

Η Μαρίνα διαθέτει 242 θέσεις ελλιμενισμού για σκάφη μέχρι 30 μέτρα. Κάθε θέση παρέχει ηλεκτροδότηση, νερό και τηλεφωνική σύνδεση. Η Μαρίνα είναι ανοιχτή όλο το χρόνο. Τα τελευταία χρόνια βραβεύεται με Γαλάζια Σημαία από της Εταιρεία Προστασίας της Φύσης διότι διαθέτει καθαρό και πράσινο περιβάλλον. Ταυτόχρονα τα αναπτυξιακά έργα που γίνονται σε αυτήν τα τελευταία χρόνια είναι προσανατολισμένα στην προστασία της φύσης και την ανάδειξη της ομορφιάς της ευρύτερης περιοχής. Χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον από κατοίκους της περιοχής κατόχους σκαφών, το μέγεθος των οποίων απαγορεύει τον διαρκή ελλιμενισμό και εκλιμενισμό.

6. Συνεδριακοί χώροι Θεσσαλονίκης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

CAPSIS HOTEL

ELECTRA PALACE

GALAXIAS HOTEL

HELEXPO'S CONGRESS CENTER "I. VELLIDIS"

HELEXPO'S CONGRESS CENTRE "N. GERMANOS"

HYATT REGENCY THESSALONIKI

KEMPINSKI HOTEL NIKOPOLIS

LES LAZARISTES

MACEDONIA PALACE

GRAND HOTEL PALACE

PANORAMA HOTEL

POLIS CONVENTION CENTRE

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "POLIS"

ΔΙΑΜΟΝΕΣ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Α' κατηγορίας - deluxe

ELECTRA PALACE HOTEL,	2310 294000
GRAND HOTEL PALACE,	2310 549000
HYATT REGENCY THESSALONIKI,	2310 401234
KEMPINSKI HOTEL NIKOPOLIS,	2310 401000
LES LAZARISTES HOTEL,	2310 647400
MAKEDONIA PALACE HOTEL,	2310 897197
MEDITERRANEAN PALACE,	2310 552554

Β' κατηγορίας

A.D. IMPERIAL PALACE,	2310 508300
CAPSIS BRISTOL HOTEL,	2310 506500
CITY HOTEL,	2310 269421
DAVITEL TOBACCO HOTEL,	2310 515002
EGNATIA PALACE,	2310 222900
GALAXIAS HOTEL,	2392 022291
HOLIDAY INN,	2310 563100
KINISSI PALACE HOTEL,	2310 508081
MINERVA PREMIUM,	2310 566440
NEPHELI HOTEL,	2310 342004
PANORAMA,	2310 344871
PHILLIPION HOTEL,	2310 203320
ROYAL HOTEL,	2392 021127
ST. GEORGE HOTEL,	2397 022478
SUN BEACH HOTEL,	2392 051221

Γ' κατηγορίας

ABC HOTEL,	2310 265421
AEGEON,	2310 522921
ALEXANDROS HOTEL,	2310 722297
AMBASSADOR HOTEL,	2392 021204
ASTORIA,	2310 505510
EGNATIA HOTEL,	2310 530675
EL GRECO HOTEL,	2310 520620
FILOXENIA HOTEL,	2310 515712
GOLDEN STAR HOTEL,	2392 022755
HEAVEN HOTEL,	2392 072701
LUXEMBOURG HOTEL,	2310 252600
MANDRINO HOTEL,	2310 526321
LE PALACE HOTEL,	2310 257400
QUEEN OLGA,	2310 824621
TANIA HOTEL,	2310 574966

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ – ΣΧΟΛΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

1. Χρησιμοποιώντας τον όρο συναφής ανωδομή εννοούμε βοηθητικά καταλύματα, ενοικιαζόμενα δωμάτια, campings κ.α.
2. Για το έτος 2000, μόνο 12 επιχειρήσεις είχαν κύκλο εργασιών μεγαλύτερο των 3.000.000 ευρώ
3. Ο Εθνικός δρυμός του Ολύμπου ελκύει περί τις 100.000 επισκεπτών σε ετήσια βάση. Αυξημένη κινητικότητα παρουσιάζεται επιπλέον στις Πρέσπες και την Κερκίνη κατά τους φθινοπωρινούς και ανοιξιάτικους μήνες.
4. Η σειρά παρουσίασης είναι τυχαία και δεν αντιστοιχεί με κάτι.
5. Εννοώντας την αιφόρο τουριστική ανάπτυξη
6. Τον Νοέμβριο φιλοξενείται στην Θεσσαλονίκη το παγκόσμιο συνέδριο Γυναικολογίας. Εδώ κα 3 μήνες τα ξενοδοχεία από την Ξάνθη μέχρι και την Λάρισα είναι πλήρη για εκείνη την ημερομηνία. Εύλογα αναρωτιέται κάποιος το κέρδος της περιφέρειας αλλά και της χώρας γενικότερα αν πραγματοποιούνταν 4-5 παγκόσμια συνέδρια ετησίως.
7. Carrefour, Praktiker, IKEA κ.α.
8. Χαρακτηριστικά αναφέρω το παράδειγμα του Ολυμπιακού Σταδίου του Μονάχου. Ιδιωτική εταιρία διοργανώνει tour το οποίο περιλαμβάνει αναρρίχηση στην κορυφή του σκέπαστρου του γηπέδου, αποδεικνύοντας πως μερικές φορές δεν έχει σημασία το τι πουλάς αλλά το πώς το πουλάς.
9. Παρουσίαση του αεροδρομίου Μακεδονία υπάρχει στην ενότητα “Νομός Θεσσαλονίκης” της εργασίας.
10. Στο παρελθόν ο Αριστοτέλης Ωνάσης αποφάσισε να αξιοποιήσει τουριστικά την περιοχή του Αγίου Παντελεήμονα. Κάποιοι λένε ότι το επίπεδο ενός ατόμου ορίζεται από το επίπεδο των ονείρων του. Αν ισχύει αυτό, ο συγκεκριμένος επιχειρηματίας ήταν άτομο που προέβλεπε το μέλλον. Τα σχέδια του περιλάμβαναν την εγκατάσταση τελεφερίκ το οποίο θα συνέδεε το κάστρο με χωριά στους πρόποδες του Ολύμπου. Το εγχείρημα θεωρείται τολμηρό αλλά κατά πάσα πιθανότητα θα ήταν επιτυχές, λαμβάνοντας κατά νου τον οίστρο και μύθο που περιβάλλουν την συγκεκριμένη προσωπικότητα. Από την στιγμή που τέθηκε αυτό το ζήτημα για

πρώτη φορά επί τάπητος έχουν περάσει πολλά χρόνια. Ο θάνατος του Ωνάση ανέτρεψε τον παράγοντα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και όλα σταμάτησαν εκεί.

11.Ε.Ο.Σ.: Αρχικά του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου

12.Μιλώντας για την προώθηση του τουριστικό προϊόντος της περιοχής, πολλά συγχαρητήρια αξίζουν για τον Δικτυακό τόπο της πόλης της Έδεσσας. Κατά την διάρκεια της έρευνας μου για την εργασία αυτή αναζήτησα στοιχεία σε πολλά sites. Αυτό της Έδεσσας ήταν το καλύτερο από κάθε άλλη πόλη.

13.Η ιστορία του νομού αυτού δεν μπορεί να παρουσιαστεί συνοπτικά. Αυτό θα ήταν άδικο και ανακριβές. Για τον λόγο αυτό θα παρουσιάσω κατευθείαν τα σημαντικότερα ιστορικά μνημεία που υπάρχουν σήμερα στον νομό. Μέσα από την παρουσίαση αυτών θα ξετυλιχθεί το σύνολο των ιστορικών γεγονότων που διαδραματίστηκαν στον νομό αυτό.

14.Ανδρόνικος Εμμανουήλ. Γεννήθηκε το 1919 στην Προύσα και πέθανε το 1992 στην Θεσσαλονίκη. Πραγματοποίησε ανασκαφές στην Βέροια, τη Θεσσαλονίκη και την Κομοτηνή. Στην ανασκαφή των περίφημων ευρημάτων της Βεργίνας έφτασε το 1952

15.Στο θέατρο αυτό δολοφονήθηκε το 336π.Χ. ο Φίλιππος ο Β΄

16.Η Εθνική ομάδα καλαθοσφαίρισης προετοιμάστηκε στον Άγιο Νικόλαο πριν την επιτυχία του 1987, η Εθνική ομάδα Ποδοσφαίρου πριν το 1990, ενώ οι περισσότερες Ελληνικές ομάδες έχουν περάσει από τον νομό.

17.Το Ε4 ξεκινάει από την La Linea της Ισπανίας και καταλήγει στο Γύθειο διασχίζοντας 6 χώρες.

18.Στο τελευταίο τμήμα τού σπηλαίου, το Μανσωλείο, που είναι η πιο στεγνή και πιο ζεστή αίθουσα του σπηλαίου βρέθηκε το κρανίο και ο σκελετός τού Αρχανθρώπου. Ήταν άντρας και είχε ύψος 155-157 εκατοστά. Πέθανε σε ηλικία περίπου 30-35 ετών, ήταν δηλαδή πολύ ηλικιωμένος για την εποχή του, αφού η μέση ηλικία κυμαινόταν τότε γύρω στα 18-20 χρόνια. Γύρω του βρέθηκαν διάφορα οστά ζώων που είναι υπολείμματα τροφής, πολλές οστέινες βελόνες και ίχνη φωτιάς. Τα χαρακτηριστικά τού προσώπου τού Αρχανθρώπου των Πετραλώνων μαρτυρούν τον αρχαιότερο πρόγονο των Ευρωπαίων που έχει βρεθεί μέχρι σήμερα.

19.Στην παρουσίαση των προορισμών τόσο για την Κασσάνδρα όσο και για τη Σιθωνία θεώρησα σκόπιμο να αναφέρω μόνο τα μέρη που χρήζουν τουριστικής αναφοράς και περιγραφής.

20.Η ίδρυση έγινε με τη “συνοίκηση” 26 πολισμάτων(μικρών πόλεων) του Θερμαϊκού Κόλπου, ενώ περιλαμβάνεται και η Θέρμη. Η πόλη οχυρώνεται αμέσως μετά την ίδρυση της με τείχη.

21. Η Θεσσαλονίκη γίνεται πρωτεύουσα του τμήματος της Μακεδονίας με το όνομα “*Μακεδονία Δευτέρα- Macedonia Secunda*”. Στην συνέχεια και με την προσάρτηση περισσότερων

εδαφών από τους Ρωμαίους, η Θεσσαλονίκη γίνεται πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής επαρχίας “*Provincia Macedonia*”

22. Τα χρόνια αυτά η Μακεδονία αποτελούσε την πιο ειρηνική επαρχία του Ρωμαϊκού Κράτους (*Provincia Inermis*). Η πόλη της Θεσσαλονίκης είχε την δική της φρουρά, δικούς της νόμους και ασκούσε νομοθετική και δικαστική εξουσία αυτόνομου κράτους. Στην πόλη τελούνταν τα *Ολύμπια* και τα *Πυθία*, κατά το πρότυπο της εποχής της Αρχαίας Ολυμπίας.

23. Την εποχή εκείνη υπήρχαν στην πόλη 120 συνοικίες, 16 εκ των οποίων ήταν Ελληνικές.

24. Λευκός Πύργος

25. Η πυρκαγιά αυτή άλλαξε πολεοδομικά και πληθυσμιακά την φυσιογνωμία της πόλης. Μέσα σε 32 ώρες η πόλη έχασε 10.000 σπίτια και βρέθηκε με 73.000 άστεγους. Κατά την εποχή εκείνη κατοικούσαν στην Θεσσαλονίκη Έλληνες, Τούρκοι, Εβραίοι και Φραγκολεβαντίνοι. Οι Έλληνες υπήκοοι αποτελούσαν το 17% του συνολικού πληθυσμού της πόλης.

26. Η ίδρυση του Πανεπιστημίου οφείλεται στον Αλέξανδρο Παπαναστασίου.

27. Άτομα με ειδικές ανάγκες

28. Για να γίνει περισσότερο κατανοητός ο σύγχρονος χαρακτήρας του Πλανηταρίου, παραπέμπω το εξοπλισμό του.

- **Ηχοσύστημα 6.1 Surround Sound**
- **Ισχύς 40.000 βατ μέσω 44 συνολικά ηχείων σε 7 σμήνη**
- **2 Προσομοιωτές Εικονικής Πραγματικότητας 3D SkyVision**
- **1 Αστρικός Εξομοιωτής Digital Sky με εκατομμύρια άστρα και γαλαξίες**
- **1 Προσομοιωτής Εικονικής Πραγματικότητας 3D Digistar 3**
- **12 βιντεοπροβολείς για τους εξομοιωτές**
- **3 βιντεοπροβολείς ειδικών οπτικών εφέ**
- **48 προβολείς ειδικών εφέ**
- **Ειδικό Βιντεοπροβολείο Ήλιου-Σελήνης-Πλανητών**
- **Σύστημα 2 προβολικών συστημάτων 2π για διαφάνειες LF**
- **Ακτίνες Laser Krypton 16 εκατομμυρίων χρωματικών αποχρώσεων**
- **76 φωτιστικά παρασκηνίων θόλου**
- **Περιφερειακός φωτισμός 260 μονάδων LED (11.700 LEDs)**
- **16.000.000 χρωματικοί συνδυασμοί**

- Διάρκεια ζωής LED 100.000 ώρες έναντι 750 ωρών συμβατικού φωτισμού
- 12.000 LEDs φωτισμού διαδρόμων.

29. Στοιχεία για το έτος 2004

30. Κατά τους καλοκαιρινούς μήνες του 2005 εκτελούνταν καθημερινά δρομολόγια προς τα νησιά των Σποράδων, τρία την εβδομάδα για Κυκλάδες και Κρήτη και δυο την εβδομάδα για Λήμνο, Μυτιλήνη και Χίο.

31. Τα παρακάτω στοιχεία αφορούν το έτος 2004.

32. Κατά το καλοκαίρι του 2005 εκτελούνταν 77 πτήσεις προς τα νησιά του Αιγαίου, του Ιονίου και την Κρήτη από τις Ελληνικές αεροπορικές εταιρίες O.A. και Aegean.

Ερμηνεία βασικών όρων που χρησιμοποιήθηκαν

Τουριστικά αξιοθέατα (tourist attractions): οι τύποι και τα γεγονότα που μπορεί να ενδιαφέρουν τα άτομα για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους, είτε με ενεργητικό είτε με παθητικό τρόπο, εκτός του καθημερινού τους περιβάλλοντος και των συνηθισμένων τους αναγκών, όσον αφορά τις αγορές, το φαγητό, την διαμονή και τις υπηρεσίες.

Τουριστικές υποδομές (Tourism facilities): οι εγκαταστάσεις, τα κτίρια, ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται από τους επισκέπτες κατά την διάρκεια του ταξιδιού τους.

Αειφόρος ή Βιώσιμη Ανάπτυξη (Sustainable development): Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε στο παρελθόν -το 18ο αιώνα- στην δασοπονία. Αρχικά διατυπώθηκε από τον Hanns Carl Von Carlowitz η «αρχή της αειφορίας των καρπώσεων» (Speidel, 1972). Στην πολύ απλή της μορφή σήμαινε ότι αν κάποιος έχει ένα δάσος 100 Ha το οποίο υλοτομείται σε ηλικία 100 ετών, τότε θα πρέπει να υλοτομεί κάθε χρόνο ένα Ha και να το αναγεννά. Αργότερα διατυπώθηκε η αρχή της αειφορίας των προσόδων, δηλαδή η εξασφάλιση σταθερών ετήσιων προσόδων, δηλαδή κάθε χρόνο υλοτομείται σταθερός όγκος ξυλείας. Όμως η καθιέρωση και η ευρύτατη διάδοσή του όρου οφείλεται στην Έκθεση της Gro Harlem Brundtland η οποία υποβλήθηκε το 1987 στην Παγκόσμια Επιτροπή για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (WCED). Εκεί ο όρος περιγράφηκε ως η ανάπτυξη που επιτρέπει την ικανοποίηση των σημερινών αναγκών χωρίς να συμβιβάζονται οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών για ανάπτυξη.

Η αρχή της ενσωμάτωσης: Η αρχή της ενσωμάτωσης αναγορεύεται σε καταστατική αρχή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την Συνθήκη του Άμστερνταμ. «Οι ανάγκες στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον καθορισμό και την εφαρμογή των άλλων πολιτικών της Κοινότητας». Έτσι η περιβαλλοντική πολιτική «ενσωματώθηκε» σ' όλες τις άλλες κοινοτικές πολιτικές.

Βιοποικιλότητα: Ορίζεται ως η ποικιλία των τύπων ζωής και των διεργασιών της. Περιλαμβάνει όλες τις μορφές ζωής, από μονοκύτταρους έως σύνθετους οργανισμούς και διεργασίες, οδούς και κύκλους που

συνδέουν τους ζώντες οργανισμούς με πληθυσμούς, οικοσυστήματα και τοπίο.

SWOT Analysis Προσεκτική ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης και διερεύνηση του εξωτερικού περιβάλλοντος.

NATURA 2000: Η διαπίστωση στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ότι η γενική κατάσταση διατήρησης οικοτόπων και ειδών, επιδεινώνεται προοδευτικά με κίνδυνο να δημιουργηθούν μη αναστρέψιμες καταστάσεις και να απολεσθεί η βιοποικιλότητα, οδήγησε στη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Ειδικών Ζωνών Διατήρησης σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ, για τη διασφάλιση των σημαντικών οικοτόπων και των απειλούμενων ειδών. Αυτό είναι το δίκτυο "NATURA 2000". Η Οδηγία καθορίζει ότι κάθε κράτος επιφορτίζεται με τη διατήρηση των τύπων οικοτόπων και των ειδών της Οδηγίας στην επιθυμητή κατάσταση διατήρησης. Για να επιτευχθεί αυτό, ταυτόχρονα με τον ορισμό των Ζωνών Ειδικής Διατήρησης λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα, που είτε αποτελούν ειδικά σχέδια διαχείρισης για κάθε τόπο (περιοχή) είτε μέτρα ενσωματωμένα σε άλλα σχέδια διευθέτησης (π.χ. χρήσεις γης). Επίσης λαμβάνονται και τα αναγκαία κανονιστικά, διοικητικά ή άλλα μέτρα για την προστασία των ανωτέρω τύπων οικοτόπων και ειδών.

ISO - International Organization for Standardization: Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης είναι ο ειδικευμένος διεθνής οργανισμός για την τυποποίηση, ο οποίος περιλαμβάνει στους κόλπους του, τους εθνικούς οργανισμούς τυποποίησης περισσότερων των 110 χωρών.

Η σειρά ISO 9000: Είναι ένα πακέτο αυτόνομων αλλά συναφών προτύπων, με θέμα τη διαχείριση και τη διασφάλιση της ποιότητας. Τα πρότυπα της σειράς ISO 9000 παρέχουν ένα γενικό πλαίσιο για την τεκμηρίωση συστήματος διαχείρισης ποιότητας, ανεξάρτητα από τις δραστηριότητες του οργανισμού ή της επιχείρησης, στον οποίο εφαρμόζεται. Τα πρότυπα αυτά αναπτύχθηκαν με σκοπό να τεκμηριώνονται αποτελεσματικά οι αρχές των συστημάτων ποιότητας και να έχουν πρακτική εφαρμογή στις επιχειρήσεις. Μπορούν να εφαρμοσθούν τόσο στον τομέα της βιομηχανίας όσο και στον τομέα των υπηρεσιών.

Η σειρά ISO 14001: Είναι το πρώτο διεθνές πρότυπο για την οικολογική διαχείριση και τον οικολογικό έλεγχο, με το οποίο μπορεί να πιστοποιηθεί μία επιχείρηση. Το κύριο σώμα του προτύπου αποτελείται από τα παρακάτω στοιχεία :

Πολιτική περιβάλλοντος (Environmental Policy)

Προγραμματισμός (Planning)
Εφαρμογή και λειτουργία (Implementation and Operation)

Το σύστημα HACCP (Ανάλυση Κινδύνων των Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου / Hazard Analysis of Critical Control Points): Είναι το σύστημα που εξασφαλίζει την ασφάλεια και ποιότητα των τροφίμων και τροφών. Με το σύστημα προσδιορίζονται οι πιθανοί κίνδυνοι που σχετίζονται με την παραγωγή τροφίμων σε όλα τα στάδια από την συγκομιδή των πρώτων υλών, την παραγωγική διαδικασία, την επεξεργασία και τη διανομή των προϊόντων μέχρι την τελική επεξεργασία και την κατανάλωση τους. Προσδιορίζονται τα σημεία και οι διεργασίες, που μπορούν να ελεγχθούν, ώστε να εξαφανίσουν έναν κίνδυνο ή να ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητά εμφάνισής του και καθορίζονται τα όρια και τα προληπτικά μέτρα ελέγχου.

Το σύστημα HACCP περιλαμβάνει επτά στάδια:

1. Hazard Analysis (Προσδιορισμός Δυνητικά Επικίνδυνων Τροφίμων & Διεργασιών)
2. Καταγραφή των κρίσιμων σημείων ελέγχου
3. Θέσπιση προδιαγραφών για κάθε κρίσιμο σημείο ελέγχου
4. Καθιέρωση διαδικασιών ελέγχου και παρακολούθησης για εξασφάλιση ασφαλών χειρισμών
5. Ορισμός διορθωτικών ενεργειών
6. Αποτελεσματική διαδικασία αρχειοθέτησης
7. Επαλήθευση της αποτελεσματικότητας του συστήματος, μέσω περιοδικών επιθεωρήσεων

Φέρουσα Ικανότητα Περιοχής σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται από τον WTO, η φέρουσα ικανότητα ενός τουριστικού προορισμού μπορεί να οριστεί ως "ο μέγιστος αριθμός ανθρώπων που μπορούν να επισκεφτούν έναν τόπο προορισμού τουριστών συγχρόνως, χωρίς πρόκληση καταστροφής στο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον".

Πηγές - Βιβλιογραφία

Άρθρα από διαδικτυακούς τόπους

- Η ανάκαμψη του τουρισμού, Νίκος Νικολάου
- Η σημασία των σχέσεων πελατών και εργαζομένων στην επανάληψη της ξενοδοχειακής κατανάλωσης, δρ. Δημήτρης Λαλούμης
- Μας προσπέρασε και τώρα μας δείχνει το δρόμο η Τουρκία, Χρήστος Μυστιλιάδης
- Να δώσουμε λύσεις για την τουριστική ανάπτυξη, Γιάννης Μενεγάκης
- Παλαιές νοοτροπίες παρεμποδίζουν την τουριστική ανάπτυξη, Στάθης Κουσούνης
- Ποιες είναι οι προτιμήσεις των τουριστών, Χρήστος Μυστιλιάδης
- Στοιχεία σχεδιασμού για την τουριστική ανάπτυξη των ορεινών όγκων, Παναγιώτης Σταματόπουλος
- Σχολιάζοντας την τρέχουσα τουριστική επικαιρότητα, Περικλής Λύτρας
- Τουρισμός: σε αναζήτηση νέου προσώπου, Μάνος Φραγκιαδουλάκης
- Hotel Branding/Αυξανόμενο το ενδιαφέρον για «επώνυμα» ξενοδοχεία, δρ. Δημήτρης Κούτουλας

Άρθρα από εφημερίδες

- Ακριβός ο Ελληνικός τουρισμός, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 15.12.2004
- Αύξηση των διεθνών αφίξεων στη Θεσσαλονίκη, Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, 07.07.2005
- Αύξηση 7,5% στις αφίξεις τουριστών φέτος, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 04.06.2005
- Δέκα μέτρα για την αναβάθμιση του τουρισμού, ΤΟ ΚΕΡΔΟΣ, 22.03.2005
- Η τουριστική πορεία της φετινής χρονιάς, ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, 10.07.2005
- Μειώστε τις δαπάνες και κάντε ιδιωτικοποιήσεις, CITY PRESS, 01.04.2005
- Ξενοδόχοι: Γενναίες αποφάσεις για την τουριστική ανάπτυξη, Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 11.07.2005
- Ο Έλληνας προτιμά το εξωτερικό, Η ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, 08.04.2005
- Όραμα για τον Ελληνικό τουρισμό, ΑΓΓΕΛΙΟΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, 17.04.2005
- Σχετικά με την διαφημιστική καμπάνια του Ε.Ο.Τ., BUSINESS & FINANCE,
- Τουριστική ανάπτυξη με τις νέες χρήσεις γης, Η ΧΩΡΑ, 17.03.2005
- Ψαλιδίζονται οι προσδοκίες για τον ελληνικό τουρισμό, ΤΑ ΝΕΑ, 12.04.2005

Δικτυακοί τόποι

- culture.gr
- cna.gr
- disabled.gr
- chinabusiness.gr
- diakopes.gr
- dogpile.com
- dratte.gr

- economist.kathimerini.gr
- e-city.gr
- e-pella.gr
- elke.gr
- gnto.gr
- google.com
- grhotels.gr
- halkidiki.com
- hri.org
- imathia.gr
- interbooks.gr
- i-nautetemboriki.gr
- ired.com
- kathimerini.gr
- lib.teithe.gr
- macedonia.com
- macedonian-heritage.gr
- marketing-net.gr
- mjourney.com
- mpa.gr
- naoussa.gr
- nyloo.com
- ota.gr
- poet.gr
- sete.gr
- thessalonikicity.gr
- tnn.gr
- tourismmuseum.gr
- tourism-development.gr
- touristicunion.gr
- world-tourism.org
- wikipedia.com
- united-hellas.gr
- yahoo.com

Δημοσιεύσεις

1. Έρευνα για την τουριστική ανάπτυξη της Τουρκίας, Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, Αθήνα 1998
2. Η φορολογική επιβάρυνση του τουριστικού προϊόντος, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Ερευνών, Αθήνα 2000
3. Καταναλωτική Συμπεριφορά Τουριστών: Αναγκαιότητα ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, JOURNAL: Επιθεώρησης κοινωνικών ερευνών, 2002, Τεύχος 108-109
4. Συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για την ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, Νοέμβριος 2001
5. Παγκόσμιος Κώδικας Ηθικών Αρχών για τον τουρισμό, World Tourism Organization
6. Τα σύμβολα του τουρισμού – Έκθεση κατάστασης και οδηγός εφαρμογής, Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων, Αθήνα 2001
7. Small hotel firms in the tourism and Hospitality sector of Greece, P. Tsartas, University of the Aegean.
8. Tourism in Greece: Strategic Analysis and Challenges, Dimitrios Buhalis
10. Tourism and the environment, Hans – Werner Schmidt
11. Tourism 2020 vision, World Tourism Organisation
12. W.T.O News, 2nd quarter 2005, 2nd edition

Π Ε Λ Α Τ Ε Σ - Δ Ι Α Ν Υ Κ Τ Ε Ρ Ε Υ Σ Ε Ι Σ Ξ Ε Ν Ο Δ Ο Χ Ε Ι Α Κ Ω Ν Κ Α Τ Α Λ Υ Μ Α Τ Ω Ν
 ΕΤΗ: 2000 - 2001
 ΥΠΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΗΝΑΣ Ι Α Ν Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Μ Α Ρ Τ Ι Ο Σ				
	ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		
	ΚΩΔΙΚ	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΕΘΝΙ.	8924	10196	9680	9989	8210	9874							
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	52749	104142	60718	147883	58334	120293	62545	118758	60346	125479	75324	149198	
ΕΛΛΑΔΑ	100	42325	82769	48577	120485	47337	94807	50990	92013	45642	90438	56693	110188
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	21	32	147	541	42	58	52	65	26	34	68	117
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	10403	21341	11994	26857	10955	25428	11503	26680	14678	35007	18563	38893
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡ	310	7620	15625	8567	19170	8083	18650	8617	19616	9118	23009	11348	25929
ΑΓΓΛΙΑ	311	438	1020	503	1103	494	1096	603	1416	495	1502	624	1530
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	107	185	125	235	149	305	152	358	264	482	191	510
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	94	230	124	321	126	262	140	285	210	581	267	550
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	719	1158	706	1529	663	1226	645	1195	856	1867	830	1508
ΓΑΛΛΙΑ	315	268	521	324	883	414	1129	534	1226	408	1134	442	1061
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	540	1373	704	1704	1089	2943	896	2041	1295	3692	2151	5184
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	1580	2689	1725	3458	1124	1899	1531	2956	898	1582	1550	2703
ΔΑΝΙΑ	318	77	141	76	198	129	308	72	180	103	321	362	612
ΕΔΒΕΤΙΑ	319	298	647	305	419	160	322	290	387	357	804	314	445
ΙΡΑΝΔΙΑ	320	8	13	10	19	28	54	15	45	34	88	34	68
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	368	1356	224	589	439	1553	282	838	340	1141	611	2021
ΙΤΑΛΙΑ	322	953	2247	1059	2788	1241	3387	1244	3165	1279	3318	1324	3520
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	122	172	223	634	133	233	307	803	77	198	331	828
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	139	255	173	383	149	299	185	412	261	633	268	676
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	25	58	63	205	90	196	62	242	29	78	145	361
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	50	104	59	339	63	213	58	453	265	896	70	569
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	29	65	16	41	40	60	46	96	68	156	46	132
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	330	576	325	470	111	274	92	245	207	560	168	469
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΕΣΔ	329	367	917	480	1483	395	992	420	1083	467	1334	381	915
ΕΟΥΝΔΙΑ	330	91	174	122	240	85	168	133	340	242	497	151	339
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	130	300	18	48	39	101	37	105	41	86	43	112
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	332	15	80	14	40	20	89	11	29	24	201	7	11
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	99	136	272	583	98	151	146	282	74	175	81	144
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	773	1208	917	1458	804	1390	716	1434	824	1683	957	1661
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	818	1776	1254	3267	854	1912	1160	3175	2173	4912	1633	4258
ΗΠΑ	341	549	1169	1098	2888	690	1449	939	2638	1873	4022	1356	3610
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	130	305	81	203	47	143	160	369	205	640	176	419
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	11	23	11	23	29	94	6	15	18	54	23	43
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	6	10	10	30	27	128	2	2	5	17	3	7
ΜΕΞΙΚΟ	345	4	8	3	7	1	3	7	10	9	23	9	13
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	118	261	51	116	60	95	46	141	63	156	66	166
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	1675	3063	1759	3638	1597	3871	1330	3315	2766	5532	5169	7839
ΙΑΠΑΝΑ	351	55	126	76	188	91	226	67	120	172	372	208	394
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	228	288	136	183	97	162	68	121	212	593	236	445
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	34	92	17	53	30	82	18	42	11	28	17	36
ΚΥΠΡΟΣ	354	666	1454	654	1775	742	2154	538	1650	745	1984	748	1792
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	1	2	3	4	1	6	3	11	3	13	8	15
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	0	0	7	15	0	0	4	6	0	0	0	0
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	3	3	3	9	11	13	7	11	0	0	25	45
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	548	791	673	1043	477	886	409	986	1453	2126	3734	4682
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	140	307	190	368	148	342	216	368	170	416	193	430
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	144	434	145	296	211	347	118	233	267	786	143	290
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	2	2	39	94	14	21	1	2	3	14	1	1
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	362	32	69	7	7	88	152	29	51	57	151	40	91
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	9	13	22	50	16	37	39	76	57	152	19	35
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	101	350	77	145	93	137	49	104	150	469	83	163
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	146	443	269	486	210	648	278	341	354	768	270	577
ΠΑΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ		30,9		39,4		32,7		30,7		36,7		37,2	
--- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ		8,0		9,0		8,8		8,9		14,2		13,2	
--- ΣΥΝΟΛΟΥ		38,9		48,4		41,4		39,6		51,0		50,4	

Π Ε Λ Α Τ Ε Σ - Δ Ι Α Ν Υ Κ Τ Ε Ρ Ε Υ Σ Ε Ι Σ Ξ Ε Ν Ο Δ Ο Χ Ε Ι Α Κ Ω Ν Κ Α Τ Α Λ Υ Μ Α Τ Ω Ν
 ΕΤΗ: 2000 - 2001
 ΥΠΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΚ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ Α Π Ρ Ι Λ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Μ Α Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Ι Ο Υ Ν Ι Ο Σ			
		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000	
		ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		79258	183093	75695	180927	93218	296412	113675	392535	102742	397228	117689	473337
ΕΛΛΑΔΑ	100	51626	110973	48571	109161	51681	104336	61777	126404	58280	124124	64877	136166
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	27	40	94	144	60	72	252	472	52	83	32	84
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	27605	72080	27030	71622	41477	192004	51646	265659	44410	273021	52780	337087
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡ	310	19093	49615	16069	43100	36309	180368	42621	242096	35512	252637	43670	314183
ΑΓΓΛΙΑ	311	813	2223	758	2064	5233	33325	8207	60215	4975	46083	8939	79175
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	339	739	321	597	729	2712	912	4995	1486	12555	1843	11845
ΒΕΛΓΙΟ-ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	257	769	185	402	394	1102	298	804	245	621	431	1190
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1662	3336	859	1663	2536	5541	1043	2237	1607	3835	969	2897
ΓΑΛΛΙΑ	315	726	1749	850	2153	1040	2985	1320	2995	765	1612	997	2451
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	5238	18371	4516	16701	15840	102222	18037	131646	13301	128861	16163	154806
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	2486	4721	2496	4509	1300	2853	2599	5194	1326	4168	2292	7768
ΔΑΝΙΑ	318	363	557	129	288	341	763	244	723	244	840	155	353
ΕΛΒΕΤΙΑ	319	421	880	403	770	586	1579	945	2935	651	2870	876	5007
ΙΡΑΝΔΙΑ	320	41	76	89	215	45	138	31	77	60	149	66	167
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	322	673	717	2442	299	868	431	1266	250	713	451	1421
ΙΤΑΛΙΑ	322	1423	3628	1247	3251	1510	3932	1624	4304	1730	6044	1766	5174
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	209	524	241	527	188	404	356	1212	245	611	286	861
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	745	1578	510	1120	1232	3226	937	4400	1014	3767	714	2742
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	115	175	85	259	200	563	338	1510	479	1682	679	3437
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	489	1418	162	633	813	4612	524	3879	1440	10195	995	8407
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	23	38	186	228	94	246	128	281	49	124	118	417
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	827	1327	516	1157	596	1083	828	1408	1241	4845	1608	5061
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	329	773	2726	398	1213	1412	6758	1716	5844	2048	14186	1512	9982
ΣΟΥΗΔΙΑ	330	220	496	260	571	337	945	527	1970	336	949	444	2512
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	106	181	33	86	250	958	188	618	410	2117	493	3359
ΕΛΘΑΚΙΑ	332	43	90	11	53	20	51	42	276	238	1077	89	287
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	112	242	189	425	138	375	235	741	209	996	313	1008
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1340	3098	908	1773	1176	3127	1080	2566	1163	3737	1471	3856
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	1447	3502	1462	3922	2208	4982	2902	8791	2848	6402	3175	8269
ΗΠΑ	341	1120	2577	1246	3408	1929	4453	2556	7876	2533	5619	2457	6788
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	154	609	121	314	174	388	236	628	186	481	476	944
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	47	47	11	38	11	15	13	16	30	54	44	141
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	13	19	16	22	1	2	11	16	12	37	40	103
ΜΕΞΙΚΟ	345	8	36	2	3	35	45	8	8	17	51	15	47
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	105	214	66	137	58	79	78	247	70	160	143	246
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	6711	17953	9052	23346	2605	5435	9589	13202	5370	12309	5265	12854
ΙΣΡΑΗΛ	351	273	598	1828	6135	329	719	274	746	318	721	287	683
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	282	438	412	576	326	565	341	652	357	641	342	686
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	89	279	38	70	51	147	89	423	15	41	28	91
ΚΥΠΡΟΣ	354	5282	15370	4491	12276	817	1860	2241	6489	3438	8605	3145	8838
ΕΛΘΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	13	42	4	8	4	22	8	18	6	20	82	197
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	0	0	0	0	1	1	0	0	10	20	6	16
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	1	1	7	10	3	9	13	49	9	12	79	95
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	671	1031	2115	3989	809	1616	2179	3362	880	1619	1070	1725
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	100	194	157	282	265	496	444	1463	337	630	226	523
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	78	149	131	251	70	208	148	614	224	404	208	483
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	2	4	2	11	4	19	1	1	1	4	13	27
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	362	24	32	3	4	9	32	20	45	93	139	55	144
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	20	55	17	28	23	35	22	47	27	72	14	35
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	32	58	109	208	34	122	105	521	103	189	126	277
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	276	861	316	1003	285	1011	386	956	456	1269	462	1298
ΠΑΗΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			23,3		22,2		18,7		17,1		20,3		18,3
--- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			15,2		14,6		34,4		36,0		44,6		45,3
--- ΣΥΝΟΛΟΥ			38,5		36,8		53,2		53,1		64,8		63,5

Π Ε Λ Α Τ Ε Σ - Δ Ι Α Ν Υ Κ Τ Ε Ρ Ε Υ Σ Ε Ι Σ Ξ Ε Ν Ο Δ Ο Κ Ε Ι Α Κ Ω Ν Κ Α Τ Α Λ Υ Μ Α Τ Ω Ν
 ΕΤΗ: 2000 - 2001
 ΥΠΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΚΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΚ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ Ι Ο Υ Λ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ			
		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000	
		ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		21640	112014	27034	136119	21454	114333	27033	147244	20569	108944	26311	128864
ΕΛΛΑΔΑ	100	62247	187087	79428	238782	62757	203138	83068	271841	60796	144213	67963	162625
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	130	570	118	412	141	424	112	497	44	150	93	265
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	49637	355811	56573	422165	51435	354543	64064	463015	48104	310884	60808	420385
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡ	310	40705	328226	47245	394238	43133	331535	54291	437792	41709	294363	53433	398117
ΑΓΓΛΙΑ	311	5796	50447	9161	86063	6867	67955	9704	99868	5140	42224	8830	75618
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	2023	20026	2705	25844	2445	21726	3391	28039	827	8301	1479	14553
ΒΕΛΓΙΟ-ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	333	1219	359	1024	257	1114	285	1137	327	1085	325	907
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1642	5050	917	2572	1828	5607	1126	4198	1990	6369	1489	4273
ΓΑΛΛΙΑ	315	984	2954	1104	3159	1055	4178	3096	20333	902	2245	1416	2951
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	13639	158739	16780	188211	12526	128833	18982	186265	17172	159815	24418	234097
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΤΚ.	317	1889	8458	3484	20925	1998	10788	3363	21846	1758	5418	2915	10609
ΔΑΝΙΑ	318	320	1302	140	432	122	463	79	259	185	492	208	460
ΕΛΒΕΤΙΑ	319	1013	5467	1481	9108	881	5062	1027	5950	612	2807	967	4690
ΓΡΑΝΔΙΑ	320	38	133	29	46	62	191	28	85	43	124	32	134
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	322	1104	449	1433	399	1393	419	1957	478	1679	432	1215
ΙΤΑΛΙΑ	322	1796	7077	1634	5488	2596	9342	2590	9470	1742	5696	1722	5121
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	269	647	498	1995	243	633	270	607	197	698	554	1259
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	670	2586	434	1513	646	2281	378	1891	942	3041	722	2185
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	833	4750	1039	5747	768	4560	1020	5392	524	1710	467	1824
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	2372	17423	825	7742	2277	17613	872	7611	2337	14543	584	4144
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	52	144	108	272	61	202	104	326	83	268	47	157
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	1666	7810	1688	6394	2563	10067	2108	6441	1585	6159	1738	4934
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΕΣΔ	329	2210	20396	1894	13009	2881	25002	2695	22268	2163	18458	2702	18665
ΣΟΥΗΔΙΑ	330	620	1835	511	2947	319	1800	319	1800	463	2645	488	2587
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	485	3889	465	4239	565	4179	721	6003	423	2641	429	3585
ΕΣΟΒΑΚΙΑ	332	55	656	68	257	51	470	70	491	80	362	22	173
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	202	811	181	821	205	1326	221	768	207	1026	180	544
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1476	5303	1291	4997	1518	6750	1423	4759	1529	6557	1267	3432
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	2979	10074	2922	10275	2251	6434	2461	6922	2013	5383	2658	6436
ΗΠΑ	341	2488	8702	2318	8678	1700	4710	1937	5392	1581	4233	2070	5023
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	312	716	376	982	292	846	385	985	280	698	307	685
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	11	69	14	32	16	75	2	8	34	80	10	12
ΜΕΞΙΚΟ	345	17	82	19	26	29	94	4	22	14	36	51	98
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	120	390	176	523	189	546	113	369	74	204	151	350
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	5334	15235	5711	15424	5280	14664	6457	16166	3757	9182	3648	10340
ΙΣΡΑΗΛ	351	293	729	389	822	411	898	527	1110	318	825	474	870
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	213	651	168	319	264	551	207	491	462	852	306	548
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	16	35	55	134	20	39	151	293	11	73	79	208
ΚΥΠΡΟΣ	354	3622	11118	3191	9740	3738	11128	3913	11091	1152	3002	1201	3795
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	3	41	5	30	3	7	0	0	18	57	15	33
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	17	34	3	5	3	3	4	16	2	4	1	6
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	17	26	1	7	3	28	5	13	5	17	18	61
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	377	1179	499	2341	256	960	286	824	349	1097	275	1243
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	152	639	163	537	235	587	385	958	190	598	394	1571
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	2	2	0	0	0	0	13	78	0	0	2	5
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	362	6	46	59	220	39	170	64	335	57	180	133	709
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	32	245	25	74	42	123	122	193	19	73	59	267
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	112	346	79	243	154	294	186	352	114	345	200	590
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	467	1637	532	1691	536	1323	470	1177	435	1358	675	3921
ΠΑΝΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			28,8		29,4		31,6		33,5		23,4		20,6
--- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			54,9		52,1		55,2		57,2		50,4		53,3
--- ΣΥΝΟΛΟΥ			83,7		81,6		86,7		90,7		73,8		73,9

Π Ε Λ Α Τ Ε Σ - Δ Ι Α Ν Υ Κ Τ Ε Ρ Ε Υ Ξ Ε Ι Σ Ξ Ε Ν Ο Δ Ο Χ Ε Ι Α Κ Ω Ν Κ Α Τ Α Λ Υ Μ Α Τ Ω Ν
 ΕΤΗ: 2000 - 2001
 ΥΠΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
 ΕΓΙΘΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΜΗΝΑΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ				ΜΗΝΑΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ				ΜΗΝΑΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ				
	ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		ΕΤΟΣ 2001		ΕΤΟΣ 2000		
	ΚΩΔΙΣ ΕΘΝΣ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΑΙΝΩΝ ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.		
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		84443	256752	84364	318760	69329	147374	68636	147370	56722	126824	62399	130298
ΕΛΛΑΔΑ	100	54546	113102	50957	108868	54497	110429	52420	107014	44251	94935	46593	95686
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	14	53	73	214	270	308	31	69	148	776	20	34
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	29883	143597	33334	209678	14562	36637	16185	40287	12323	31113	15786	34578
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡ	310	24781	130608	26774	191367	11040	28344	11739	29860	8944	21784	9236	23684
ΑΓΓΛΙΑ	311	1750	10483	2550	20971	575	1743	825	2179	429	1219	834	1840
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	228	640	539	2785	124	301	221	409	122	242	144	572
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	323	799	240	646	172	454	204	637	199	560	738	1027
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1730	4309	781	1598	1498	2792	773	1402	1409	2537	850	1617
ΓΑΛΛΙΑ	315	778	1623	904	2283	437	924	565	1372	237	663	238	530
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	9227	80313	11935	125221	1189	3965	1418	5822	587	1695	880	4654
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	2196	4391	1880	5306	1554	3166	1524	2756	1457	3455	1319	2422
ΔΑΝΙΑ	318	233	564	134	344	135	283	133	271	143	242	44	121
ΕΛΒΕΤΙΑ	319	741	2606	1043	6516	116	334	276	560	89	227	118	338
ΙΡΑΝΔΙΑ	320	49	109	34	92	31	115	37	103	30	61	4	8
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	285	791	366	753	265	922	485	1396	158	610	320	1209
ΙΤΑΛΙΑ	322	1252	3875	1460	4045	1021	3275	1426	3537	772	2392	906	2890
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	406	879	206	560	107	278	334	848	104	239	48	91
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	933	2013	405	1152	505	1068	197	430	360	761	291	625
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	114	227	175	874	44	165	97	248	35	115	74	121
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	585	2697	202	1497	130	416	155	459	86	228	39	199
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	54	160	76	180	35	78	102	217	23	55	36	45
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	404	917	592	1250	338	934	278	733	318	555	391	629
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΕΣΔ	329	1303	6877	1531	8925	1273	4166	1135	3017	1131	3317	418	1706
ΣΟΥΗΔΙΑ	330	338	1122	210	681	267	529	186	450	82	223	53	169
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	196	379	92	276	72	227	81	203	93	195	162	324
ΕΛΟΒΑΚΙΑ	332	166	590	15	40	6	12	21	141	2	5	11	14
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	137	356	199	627	69	234	60	155	75	211	38	64
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1353	3888	1205	4745	1077	1963	1206	2515	1003	1977	1280	2469
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	1597	3909	2001	4725	1191	2666	1486	3651	762	2927	719	1438
ΗΠΑ	341	1305	3121	1670	3945	1030	2258	1266	3103	573	2038	494	1018
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	160	501	164	359	90	262	127	343	131	727	91	183
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	22	96	21	71	10	13	10	17	3	13	14	37
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	6	15	55	79	6	17	2	2	4	26	7	23
ΜΕΞΙΚΟ	345	9	23	14	23	4	15	4	6	4	10	4	6
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	95	153	77	248	51	101	77	180	47	113	109	171
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	2953	7372	3553	7046	1909	4511	2459	5657	2096	4193	5549	8594
ΙΕΡΑΝΗ	351	393	865	355	764	80	182	163	379	50	125	100	213
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	349	796	348	512	186	250	253	450	111	189	186	281
ΕΥΡΙΑ-ΑΙΒΑΝΟΣ	353	11	28	19	34	14	29	23	42	8	10	4	54
ΚΥΠΡΟΣ	354	1226	3305	927	2300	834	2154	930	2626	929	2159	558	1298
ΕΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	6	17	15	50	6	21	12	29	3	4	0	0
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	1	5	1	2	0	0	1	6	0	0	0	0
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	14	32	3	9	4	9	13	28	0	0	1	3
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	667	1483	1631	2870	584	1209	733	1311	790	1251	4527	6469
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	286	841	254	505	201	657	331	786	205	455	173	276
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	192	499	197	324	192	290	266	506	212	445	142	286
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	0	0	1	4	1	1	6	47	4	4	3	3
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	362	17	58	10	18	56	114	20	74	81	166	8	18
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	19	37	36	50	10	27	61	90	16	40	29	71
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	156	404	150	252	125	148	179	295	111	235	102	194
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	360	1209	809	6216	230	826	235	613	309	1764	140	576
ΠΑΝΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			21,0		17,3		36,7		32,4		31,2		32,0
---- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			26,7		33,3		12,3		12,2		10,5		11,6
---- ΣΥΝΟΛΟΥ			47,7		50,6		49,0		44,6				

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ :

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΣ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ Ι Α Ν Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Φ Ε Β Ρ Ο Υ Α Ρ Ι Ο Σ				ΜΗΝΑΣ Μ Α Ρ Τ Ι Ο Σ			
		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002	
		ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ.ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		62228	116870	55570	111689	62840	120871	61968	121624	78228	163951	66619	141831
ΕΛΛΑΔΑ	100	51864	95445	44599	87020	49598	92471	49670	93750	63365	130656	50594	104095
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	20	35	41	65	18	31	45	62	13	20	33	46
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	10344	21390	10930	24604	13224	28369	12253	27812	14850	33275	15992	37690
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡ	310	7782	15747	8250	17827	10166	22029	8431	19040	10588	22606	11498	26892
ΑΓΓΛΙΑ	311	456	1081	525	1021	508	1410	503	1137	570	1591	532	1259
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	137	211	132	311	147	294	129	331	200	433	181	540
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	112	261	119	430	173	404	144	357	277	740	229	526
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	805	1285	1010	2138	964	1896	890	1525	940	1587	1045	1864
ΓΑΛΛΙΑ	315	277	612	278	604	564	1172	445	959	406	912	464	1012
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	584	1322	753	1676	1320	2972	954	2503	1694	3956	2309	5238
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	1150	2229	956	2008	1513	2769	1145	2162	1493	2524	1220	2239
ΔΑΝΙΑ	318	58	123	69	129	86	190	58	136	159	385	127	367
ΕΔΒΕΤΙΑ	319	288	542	69	162	242	516	304	563	300	628	415	889
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	320	12	27	24	58	136	166	45	105	132	180	58	148
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	335	656	170	436	277	751	222	572	253	614	277	739
ΙΤΑΛΙΑ	322	952	1988	1015	2691	1280	2806	1219	3231	1450	2948	1428	3678
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	33	55	89	206	67	136	116	220	39	124	69	182
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	410	878	452	900	336	730	310	853	405	976	412	976
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	25	93	12	17	28	69	37	68	36	112	56	226
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	40	143	29	75	55	129	42	103	110	210	94	368
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	40	144	34	55	112	236	26	68	42	104	47	141
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	253	448	271	474	223	738	192	554	269	633	218	518
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	329	587	1424	860	2337	799	2041	436	1309	478	1159	582	1908
ΕΟΥΝΔΙΑ	330	99	206	86	145	129	337	207	593	156	366	222	755
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	31	145	79	139	54	144	74	112	70	217	114	270
ΕΛΒΑΚΙΑ	332	27	80	12	21	30	46	23	83	7	8	29	119
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	32	61	338	409	66	154	47	118	127	324	108	308
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1039	1733	868	1385	1057	1923	803	1378	975	1875	1262	2622
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	874	2101	721	1688	551	1184	829	2053	1145	2651	1313	2969
ΗΠΑ	341	703	1802	571	1369	433	907	676	1739	884	2084	1111	2611
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	71	135	76	160	52	168	104	221	186	436	113	232
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	15	28	2	2	7	22	3	4	10	27	21	34
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	6	16	7	17	5	5	37	53	9	25	10	16
ΜΕΞΙΚΟ	345	3	6	6	8	6	9	2	6	10	11	5	13
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	76	114	59	132	48	73	7	30	46	68	53	63
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	1406	3012	1720	4410	2222	4342	2639	5776	2002	5259	2712	6807
ΙΕΡΑΝΗ	351	70	142	85	217	93	218	98	251	45	109	137	344
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	74	113	134	310	104	164	96	223	108	273	351	644
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	33	42	60	91	19	49	11	73	14	35	28	107
ΚΥΠΡΟΣ	354	787	1898	664	1634	655	1752	961	2617	1100	3032	1299	3454
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	3	7	2	4	2	4	2	4	1	3	8	28
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	2	8	1	3	2	3	1	1	4	4	24	364
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	1	3	4	11	4	7	6	18	6	8	6	13
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	347	573	581	1617	1219	1896	1292	2216	567	1434	454	1164
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	89	226	189	523	124	249	172	373	157	361	405	689
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	108	215	102	181	193	337	203	349	194	364	144	242
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	0	0	6	6	3	7	3	4	79	120	1	1
Ν. ΑΦΡΙΚΗ	362	70	121	27	57	11	26	3	4	2	4	47	99
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	5	14	20	25	21	49	11	32	23	50	13	37
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	33	80	49	93	158	255	186	309	90	190	83	105
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	174	315	137	498	92	477	151	594	921	2395	325	780
ΠΑΝΩΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			29,7		29,9		28,1		30,4		39,5		37,3
---- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			6,7		8,5		8,6		9,0		10,1		13,5
---- ΣΥΝΟΛΟΥ			36,4		38,4		36,8		39,4		49,5		50,9

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΣ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ Α Π Ρ Ι Λ Ι Ο Σ		ΕΤΟΣ 2002		ΜΗΝΑΣ Μ Α Ι Ο Σ		ΕΤΟΣ 2002		ΜΗΝΑΣ Ι Ο Υ Ν Ι Ο Σ		ΕΤΟΣ 2002	
		ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	13819	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	10576	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	15379	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	14009	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	19637	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	16373
		ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		75560	156767	69242	150954	87746	220773	55275	213530	102734	388280	74977	334269
ΕΛΛΑΔΑ	100	56858	115173	50018	106919	54458	105070	28180	55632	64003	154232	42814	92481
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	88	222	13	17	108	244	69	74	121	560	693	1224
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	18614	41372	19211	44018	33180	115459	27026	157824	38610	233488	31470	240564
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡ	310	15228	33858	15350	35346	27888	103714	24383	151822	31617	213279	26803	226213
ΑΓΓΛΙΑ	311	791	2842	945	2402	2803	15192	4271	31303	3427	27209	4229	43907
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	221	496	246	575	482	1696	505	2368	1264	10304	1300	12142
ΒΕΛΓΙΟ-ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	165	365	244	651	360	1022	175	607	376	1267	131	381
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1260	2286	1437	2775	2448	5677	1587	4411	1331	3250	1131	2705
ΓΑΛΛΙΑ	315	892	1928	819	1937	1131	2375	619	1943	1110	3103	412	927
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	3283	8202	3372	9413	8276	42203	12049	92929	10037	98208	10626	121353
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	2056	3331	1369	2559	2024	4410	502	1602	1566	6674	978	4191
ΔΑΝΙΑ	318	90	263	200	451	185	492	179	352	206	674	141	571
ΕΛΒΕΤΙΑ	319	184	537	512	1080	398	1099	285	1037	347	1920	732	2933
ΙΡΑΝΔΙΑ	320	202	219	106	187	82	165	76	221	147	393	32	88
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	226	498	174	508	636	1869	224	658	525	2082	209	742
ΙΤΑΛΙΑ	322	1493	3005	1837	4052	1543	3472	604	1612	1505	3437	893	2017
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	75	146	104	226	122	261	94	295	193	708	188	510
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	438	947	1056	1678	1126	2455	462	1444	690	2012	546	2200
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	42	99	132	480	107	425	158	474	340	1413	124	244
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	267	679	433	1153	645	3202	348	1871	1322	8463	1363	9360
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	25	149	24	79	109	281	23	60	88	421	117	730
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	986	2059	416	860	620	1498	365	822	1648	6545	596	1983
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	329	1013	2627	430	1148	2493	9223	1038	4827	2801	22817	1524	11876
ΕΟΥΝΔΙΑ	330	224	545	212	633	324	629	138	533	295	921	282	952
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	76	200	129	292	117	441	148	765	391	2622	299	1953
ΕΛΘΒΑΚΙΑ	332	6	8	45	110	22	32	13	40	136	997	171	1345
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	211	568	77	190	270	651	72	209	161	640	145	851
ΔΟΪΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1002	1859	1031	1907	1565	5118	448	1439	1711	7199	634	2252
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	967	1954	1154	2287	1586	3827	1090	2526	2132	6768	1116	3216
ΗΠΑ	341	777	1613	942	1861	1253	2997	844	2078	1693	4972	924	2681
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	106	209	131	258	221	525	137	328	238	978	119	312
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	10	31	27	65	19	49	99	102	22	45	2	8
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	23	43	32	46	5	8	2	2	21	113	8	11
ΜΕΞΙΚΟ	345	2	3	8	19	7	20	0	0	24	52	17	25
ΛΟΪΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	49	65	14	38	81	228	8	16	134	608	46	179
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	2207	5110	2261	5356	3228	6680	1295	2784	4054	10664	3253	10483
ΙΣΡΑΗΛ	351	218	509	179	392	154	354	99	211	184	382	107	171
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	108	166	517	1063	230	342	132	362	132	459	114	440
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	6	15	9	15	31	75	33	92	22	40	10	14
ΚΥΠΡΟΣ	354	1123	3082	539	1662	1613	3559	579	1257	2384	6526	2309	8461
ΕΛΘΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	3	6	3	9	5	13	18	36	13	19	8	39
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	1	2	0	0	0	0	5	5	3	9	3	5
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	1	1	11	22	2	9	2	6	13	18	5	5
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	543	933	746	1395	1008	1789	357	650	928	1737	538	1017
ΛΟΪΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	204	396	257	798	185	539	70	165	375	1474	159	331
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	96	216	206	316	189	431	31	63	366	876	60	152
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	5	10	0	0	3	8	5	10	17	34	4	12
Ν.ΑΦΡΙΚΗ	362	7	21	10	14	9	36	7	16	13	66	16	20
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	6	17	20	58	17	48	8	18	32	70	10	24
ΛΟΪΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	78	168	176	244	160	339	11	19	304	706	30	96
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	116	224	240	713	289	807	227	629	441	1901	238	500
ΠΑΡΩΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			27,8		33,7		22,8		13,2		26,2		18,8
--- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			10,0		13,9		25,1		37,6		39,7		49,2
--- ΣΥΝΟΛΟΥ			37,8		47,6		47,9		50,8		65,9		68,1

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΖΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΣ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ ΙΟΥΛΙΟΣ				ΜΗΝΑΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ				ΜΗΝΑΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ			
		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002	
		ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΦΙΣΤΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤ.
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		100347	404280	66795	249384	110898	492066	94457	426084	97571	370087	91793	348932
ΕΛΛΑΔΑ	100	61453	168852	39448	101879	65012	192640	53770	166270	58221	126611	52629	121814
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	233	963	560	927	740	3558	147	442	661	1785	53	98
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	38661	234465	66787	146578	45146	295868	40540	259372	38689	241691	39111	227020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡ	310	32194	213950	21323	130042	37381	273127	33564	241643	32356	212998	33664	212637
ΑΡΓΙΑ	311	4091	32660	1762	12968	4621	44586	4325	42099	3978	26524	3727	25998
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	1290	11410	448	4012	1768	16660	1199	9517	469	3841	654	6173
ΒΕΛΓΙΟ-ΔΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	238	724	265	654	243	1014	280	788	282	1174	266	848
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1252	3637	910	2293	1445	3462	1432	4826	1533	3580	1354	4566
ΓΑΛΛΙΑ	315	986	2661	718	1466	1095	3588	1925	18292	841	2430	998	2618
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	8664	80603	5419	57223	10308	112295	8647	81545	12133	113249	12491	109242
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	2448	13301	1443	7014	2864	16235	2355	12451	1697	5629	2370	10285
ΔΑΝΙΑ	318	262	802	166	469	187	724	76	178	112	363	290	699
ΕΔΒΕΤΙΑ	319	460	2230	438	1172	381	1939	533	2657	373	1491	631	2176
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	320	92	126	32	120	113	206	38	64	201	481	127	218
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	520	2164	395	1021	505	2055	470	1478	346	941	389	1085
ΙΤΑΛΙΑ	322	1588	3861	1343	2655	2588	6988	2190	5384	1336	2946	1670	3627
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	94	231	140	360	117	330	85	186	198	446	237	544
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	561	2268	581	1623	392	1972	334	1312	583	1877	1034	2436
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	502	2457	234	734	523	2588	481	1874	196	828	610	3317
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	1472	11524	2796	16842	1801	10787	1754	15368	1234	8806	829	5314
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	56	222	156	478	65	407	210	371	20	132	226	1090
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	2994	14122	1365	4605	3666	14797	2578	9617	2182	7917	1274	3722
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	329	2231	17214	721	3861	2510	22772	2600	24145	2834	23204	2551	21398
ΣΟΥΔΑΙΑ	330	408	1446	230	1025	358	1073	241	1042	216	525	320	1197
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	518	4453	282	1975	329	3104	472	2273	345	1957	229	1429
ΕΣΟΒΑΚΙΑ	332	191	1658	614	5206	135	1064	316	2661	177	1456	141	1219
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	93	469	86	381	151	500	95	405	171	527	137	608
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1183	3707	779	1885	1216	3981	928	3110	899	2674	1109	2828
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	2077	7741	1788	5848	1560	4310	1606	4383	1500	3434	1867	4378
ΗΠΑ	341	1717	6190	1454	4782	1150	3241	1340	3841	1144	2714	1493	3512
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	198	422	210	502	248	479	172	314	216	372	185	414
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	8	20	15	82	21	41	14	46	65	190	98	159
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	29	299	5	27	46	191	17	28	9	21	9	15
ΜΕΞΙΚΟ	345	16	45	29	101	26	80	17	29	7	14	7	27
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	109	765	75	354	69	278	46	125	59	123	75	251
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	3754	10536	3171	9125	5454	13793	4817	12213	2990	7545	2899	7753
ΓΕΡΑΝΑ	351	208	341	249	417	257	961	221	397	338	1113	433	996
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	77	196	167	666	230	854	127	327	226	349	238	445
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	63	120	46	155	38	120	92	476	100	385	68	202
ΚΥΠΡΟΣ	354	2016	5912	1804	5016	3580	9144	3347	9123	959	2134	1148	3091
ΕΣΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	4	9	33	117	21	98	41	82	6	6	16	176
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	1	5	34	607	0	0	1	3	3	10	0	0
ΗΝΘΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	5	6	5	18	9	47	5	18	3	5	18	29
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	1043	1926	491	884	944	1588	844	1339	1105	2625	704	1883
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	337	2021	342	1245	375	981	139	448	250	918	274	931
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	184	704	215	825	131	528	178	387	91	336	253	730
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	9	16	7	31	13	83	13	54	8	35	6	24
Ν. ΑΦΡΙΚΗ	362	7	25	55	172	13	29	53	103	11	27	74	127
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	14	58	24	99	33	97	33	45	22	48	27	211
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	154	605	129	523	72	319	79	185	50	226	146	368
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	452	1534	290	738	620	4110	375	746	1752	17378	428	1522
ΠΑΡΩΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ			28,3		28,3		31,9		32,2		23,3		25,1
---- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			39,4		41,0		49,6		50,3		44,8		46,8
---- ΣΥΝΟΛΟΥ			67,7		69,4		81,5		82,4		68,1		71,9

ΕΙΔΟΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ : ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΑΑ-Γ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΚΩΔΙΣ ΕΘΝΙ.	ΜΗΝΑΣ Ι Ο Υ Λ Ι Ο Σ		ΜΗΝΑΣ Α Υ Γ Ο Υ Σ Τ Ο Σ		ΜΗΝΑΣ Σ Ε Π Τ Ε Μ Β Ρ Ι Ο Σ							
		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002		ΕΤΟΣ 2003		ΕΤΟΣ 2002					
		ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.	ΑΡ. ΚΛΙΝΩΝ	ΑΦΙΣΕΙΣ ΔΙΑΝΥΚΤ.				
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		100347	404280	66795	249384	110898	492066	94457	426084	97571	370087	91793	348932
ΕΛΛΑΔΑ	100	61453	168852	39448	101879	65012	192640	53770	166270	58221	126611	52629	121814
ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΟΝ. ΚΑΤΟΙΚΟΙ	200	233	963	560	927	740	3558	147	442	661	1785	53	98
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	300	38661	234465	26787	146578	45146	295868	40540	259372	38689	241691	39111	227020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΧΩΡ	310	32194	213950	21323	130042	37381	273127	33564	241643	32356	212998	33664	212637
ΑΓΓΛΙΑ	311	4091	32660	1762	12968	4621	44586	4325	42099	3978	26524	3727	25998
ΑΥΣΤΡΙΑ	312	1290	11410	448	4012	1768	16660	1199	9517	469	3841	654	6173
ΒΕΛΓΙΟ-ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	313	238	724	265	654	243	1014	280	788	282	1174	266	848
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	314	1252	3637	910	2293	1445	3462	1432	4826	1533	3580	1354	4566
ΓΑΛΛΙΑ	315	986	2661	718	1466	1095	3588	1925	18292	841	2430	998	2618
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	316	8664	80603	5419	57223	10308	112295	8647	81545	12133	113249	12491	109242
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΓΙΟΥΓΚ.	317	2448	13301	1443	7014	2864	16235	2355	12451	1697	5629	2370	10285
ΔΑΝΙΑ	318	262	802	166	469	187	724	76	178	112	363	290	699
ΕΛΒΕΤΙΑ	319	460	2230	438	1172	381	1939	533	2657	373	1491	631	2176
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	320	92	126	32	120	113	206	38	64	201	481	127	218
ΙΣΠΑΝΙΑ	321	520	2164	395	1021	505	2055	470	1478	346	941	389	1085
ΙΤΑΛΙΑ	322	1588	3861	1343	2655	2588	6988	2190	5384	1336	2946	1670	3627
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	323	94	231	140	360	117	330	85	186	198	446	237	544
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	324	561	2268	581	1623	392	1972	334	1312	583	1877	1034	2436
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	325	502	2457	234	734	523	2588	481	1874	196	828	610	3317
ΠΟΛΩΝΙΑ	326	1472	11524	2796	16842	1801	10787	1754	15368	1234	8806	829	5314
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	327	56	222	156	478	65	407	210	371	20	132	226	1090
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	328	2994	14122	1365	4605	3666	14797	2578	9617	2182	7917	1274	3722
ΧΩΡΕΣ ΠΡΩΗΝ ΕΣΣΔ	329	2231	17214	721	3861	2510	22772	2600	24145	2834	23204	2551	21398
ΕΘΥΝΔΙΑ	330	408	1446	230	1025	358	1073	241	1042	216	525	320	1197
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	331	518	4453	282	1975	329	3104	472	2273	345	1957	229	1429
ΕΛΟΒΑΚΙΑ	332	191	1658	614	5206	135	1064	316	2661	177	1456	141	1219
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	333	93	469	86	381	151	500	95	405	171	527	137	608
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	334	1183	3707	779	1885	1216	3981	928	3110	899	2674	1109	2828
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	340	2077	7741	1788	5848	1560	4310	1606	4383	1500	3434	1867	4378
ΗΠΑ	341	1717	6190	1454	4782	1150	3241	1340	3841	1144	2714	1493	3512
ΚΑΝΑΔΑΣ	342	198	422	210	502	248	479	172	314	216	372	185	414
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	343	8	20	15	82	21	41	14	46	65	190	98	159
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	344	29	299	5	27	46	191	17	28	9	21	9	15
ΜΕΞΙΚΟ	345	16	45	29	101	26	80	17	29	7	14	7	27
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	346	109	765	75	354	69	278	46	125	59	123	75	251
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	350	3754	10536	3171	9125	5454	13793	4817	12213	2990	7545	2899	7753
ΙΣΡΑΗΛ	351	208	341	249	417	257	961	221	397	338	1113	433	996
ΙΑΠΩΝΙΑ	352	77	196	167	666	230	854	127	327	226	349	238	445
ΣΥΡΙΑ-ΛΙΒΑΝΟΣ	353	63	120	46	155	38	120	92	476	100	385	68	202
ΚΥΠΡΟΣ	354	2016	5912	1804	5016	3580	9144	3347	9123	959	2134	1148	3091
ΣΑΟΥΔΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ	355	4	9	33	117	21	98	41	82	6	6	16	176
ΚΟΥΒΕΪΤ	356	1	5	34	607	0	0	1	3	3	10	0	0
ΗΝΩΜ. ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ	357	5	6	5	18	9	47	5	18	3	5	18	29
ΤΟΥΡΚΙΑ	358	1043	1926	491	884	944	1588	844	1339	1105	2625	704	1883
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΣΙΑΣ	359	337	2021	342	1245	375	981	139	448	250	918	274	931
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	360	184	704	215	825	131	528	178	387	91	336	253	730
ΑΛΓΕΡΙΑ	361	9	16	7	31	13	83	13	54	8	35	6	24
Ν. ΑΦΡΙΚΗ	362	7	25	55	172	13	29	53	103	11	27	74	127
ΑΙΓΥΠΤΟΣ - ΣΟΥΔΑΝ	363	14	58	24	99	33	97	33	45	22	48	27	211
ΛΟΙΠΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΦΡΙΚΗΣ	364	154	605	129	523	72	319	79	185	50	226	146	368
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ-ΝΕΟΖΗΛΑΝΔΙΑ	370	452	1534	290	738	620	4110	375	746	1752	17378	428	1522
ΠΑΡΟΤΗΣ ΗΜΕΔΑΠΩΝ			28,3		28,3		31,9		32,2		23,3		25,1
---- ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ			39,4		41,0		49,6		50,3		44,8		46,8
---- ΣΥΝΟΛΟΥ			67,7		69,4		81,5		82,4		68,1		71,9

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 1998

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	7.946	335	8.281	301.829	584.834	97.233	682.067
Βόρεια Ελλάδα	1.603	106	1.709	47.414	1.696	41.816	43.512
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	287	14	301	7.467	14.903	7.059	21.962
1 Έβρος	42	1	43	1.357	2.658	963	3.621
2 Ξάνθη	12	0	12	370	850	0	850
3 Ροδόπη	15	1	16	494	947	540	1.487
4 Δράμα	8	0	8	224	422	0	422
5 Καβάλα	210	12	222	5.022	10.026	5.556	15.582
Κεντρική Μακεδονία	795	74	869	26.915	56.773	31.089	87.862
1 Ημαθία	13	0	13	382	777	0	777
2 Θεσσαλονίκη	95	5	100	4.579	9.400	6.058	15.458
3 Κιλκίς	12	0	12	154	365	0	365
4 Πέλλα	13	0	13	323	705	0	705
5 Πιερία	281	30	311	6.045	13.165	11.015	24.180
6 Σέρρες	14	0	14	457	896	0	896
7 Χαλκιδική	367	39	406	14.975	31.465	14.016	45.481
Δυτική Μακεδονία	56	1	57	1.594	3.239	330	3.569
1 Γρεβενά	9	0	9	120	369	0	369
2 Καστοριά	14	0	14	432	907	0	907
3 Κοζάνη	20	0	20	653	1.204	0	1.204
4 Φλώρινα	13	1	14	389	759	330	1.089
Θεσσαλία	465	17	482	11.438	22.416	3.338	25.754
1 Καρδίτσα	17	0	17	487	1.041	0	1.041
2 Λάρισα	39	3	42	1.393	2.531	738	3.269
3 Μαγνησία	361	7	368	8.150	16.145	1.473	17.618
4 Τρίκαλα	48	7	55	1.408	2.699	1.127	3.826
Κεντρική Ελλάδα	2.075	163	2.238	73.032	2.118	39.210	41.328
Ήπειρος	173	15	188	4.435	9.110	3.641	12.751
1 Άρτα	6	0	6	178	388	0	388
2 Θεσπρωτία	37	4	41	1.058	2.081	915	2.996
3 Ιωάννινα	73	1	74	1.502	3.283	210	3.493
4 Πρέβεζα	57	10	67	1.697	3.358	2.516	5.874
Ιόνια Νησιά	686	28	714	29.155	59.398	7.018	66.416
1 Ζάκυνθος	155	5	160	6.142	13.320	1.203	14.523
2 Κέρκυρα	376	15	391	18.760	36.792	3.685	40.477
3 Κεφαλλονιά	99	2	101	3.045	6.344	1.239	7.583
4 Λευκάδα	56	6	62	1.208	2.942	891	3.833
Δυτική Ελλάδα	210	31	241	7.484	14.431	7.532	21.963
1 Αιτωλοακαρνανία	56	4	60	1.662	3.159	835	3.994
2 Αχαΐα	78	13	91	3.012	5.972	2.522	8.494
3 Ηλεία	76	14	90	2.810	5.300	4.175	9.475
Στερεά Ελλάδα	521	23	544	15.075	28.358	5.981	34.339
1 Βοιωτία	26	3	29	597	1.135	411	1.546
2 Εύβοια	204	4	208	7.368	13.560	1.182	14.742
3 Ευρυτανία	23	0	23	579	1.338	0	1.338
4 Φθιώτιδα	203	9	212	4.719	9.059	2.969	12.028

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο		Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
5 Φωκίδα	65	7	72	1.812	3.266	1.419	4.685
6 Πελοπόννησος	485	66	551	16.883	32.059	15.038	47.097
11 Αργολίδα	141	24	165	6.395	12.101	4.490	16.591
12 Αρκαδία	52	5	57	1.100	2.105	1.035	3.140
13 Κορινθία	118	9	127	4.832	8.665	2.286	10.951
14 Λακωνία	75	9	84	1.696	3.357	2.961	6.318
15 Μεσσηνία	99	19	118	2.860	5.831	4.266	10.097
Αττική	781	15	796	38.496	67.274	3.533	70.807
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.487	51	3.538	142.887	3.566	12.674	16.240
Βόρειο Αιγαίο	399	2	401	11.676	21.654	501	22.155
1 Λέσβος	132	1	133	4.311	8.438	285	8.723
2 Σάμος	231	0	231	6.174	11.153	0	11.153
3 Χίος	36	1	37	1.191	2.063	216	2.279
Νότιο Αιγαίο	1.775	33	1.808	71.614	139.867	9.044	148.911
1 Δωδεκάνησος	970	5	975	54.212	104.988	906	105.894
2 Κυκλάδες	805	28	833	17.402	34.879	8.138	43.017
Κρήτη	1.313	16	1.329	59.597	115.352	3.129	118.481
1 Ηράκλειο	470	4	474	26.513	52.263	1.152	53.415
2 Λασιθί	266	3	269	11.489	21.057	483	21.540
3 Ρέθυμνο	234	3	237	11.325	22.212	498	22.710
4 Χανιά	343	6	349	10.270	19.820	996	20.816

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 1999

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	8.168	344	8.512	315.275	597.855	93.941	691.796
Βόρεια Ελλάδα	1.696	114	1.810	53.493	101.557	39.798	141.355
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	293	18	311	7.995	15.224	7.065	22.289
1 Έβρος	43	2	45	1.439	2.708	963	3.671
2 Ξάνθη	13	1	14	529	1.039	411	1.450
3 Ροδόπη	16	1	17	528	977	540	1.517
4 Δράμα	9	0	9	235	434	0	434
5 Καβάλα	212	14	226	5.264	10.066	5.151	15.217
Κεντρική Μακεδονία	871	77	948	31.768	60.141	29.121	89.262
1 Ημαθία	13	0	13	410	777	0	777
2 Θεσσαλονίκη	103	5	108	5.446	9.976	5.898	15.874
3 Κιλκίς	12	0	12	183	365	0	365
4 Πέλλα	20	0	20	413	839	0	839
5 Πιερία	303	32	335	7.161	13.759	9.906	23.665
6 Σέρρες	16	0	16	496	954	0	954
7 Χαλκιδική	404	40	444	17.659	33.471	13.317	46.788
Δυτική Μακεδονία	63	1	64	1.831	3.451	330	3.781
1 Γρεβενά	11	0	11	224	433	0	433
2 Καστοριά	17	0	17	513	976	0	976
3 Κοζάνη	20	0	20	660	1.204	0	1.204
4 Φλώρινα	15	1	16	434	838	330	1.168
Θεσσαλία	469	18	487	11.899	22.741	3.282	26.023
1 Καρδίτσα	18	0	18	544	1.081	0	1.081
2 Λάρισα	39	3	42	1.393	2.531	738	3.269
3 Μαγνησία	363	8	371	8.525	16.377	1.473	17.850
4 Τρίκαλα	49	7	56	1.437	2.752	1.071	3.823
Κεντρική Ελλάδα	2.118	160	2.278	76.956	146.907	36.999	183.906
1 Ηπείρος	178	15	193	4.828	9.314	3.537	12.851
1 Άρτα	6	0	6	197	388	0	388
2 Θεσπρωτία	37	4	41	1.112	2.112	915	3.027
3 Ιωάννινα	78	1	79	1.774	3.456	210	3.666
4 Πρέβεζα	57	10	67	1.745	3.358	2.412	5.770
Ιόνια Νησιά	700	29	729	31.917	60.896	6.981	67.877
1 Ζάκυνθος	163	5	168	7.470	14.421	1.194	15.615
2 Κέρκυρα	378	15	393	19.457	36.949	3.642	40.591
3 Κεφαλονιά	102	2	104	3.386	6.470	1.239	7.709
4 Λευκάδα	57	7	64	1.604	3.056	906	3.962
Δυτική Ελλάδα	214	27	241	7.813	14.901	6.051	20.952
1 Αιτωλοακαρνανία	57	5	62	1.761	3.378	915	4.293
2 Αχαΐα	79	10	89	3.175	6.019	1.911	7.930
3 Ηλεία	78	12	90	2.877	5.504	3.225	8.729
Στερεά Ελλάδα	533	20	553	15.358	29.336	4.890	34.226
1 Βοιωτία	26	0	26	612	1.135	0	1.135
2 Εύβοια	212	5	217	7.514	14.378	1.215	15.593
3 Ευρυτανία	23	0	23	646	1.371	0	1.371
4 Φθιώτιδα	205	8	213	4.832	9.161	2.334	11.495

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
245 Φωκίδα	67	7	74	1.754	3.291	1.341	4.632
25 Πελοπόννησος	493	69	562	17.040	32.460	15.540	48.000
251 Αργολίδα	142	24	166	6.388	12.149	4.305	16.454
252 Αρκαδία	54	5	59	1.154	2.168	1.035	3.203
253 Κορινθία	117	10	127	4.525	8.668	2.553	11.221
254 Λακωνία	77	9	86	1.813	3.497	3.057	6.554
255 Μεσσηνία	103	21	124	3.160	5.978	4.590	10.568
8 Αττική	788	14	802	36.163	67.376	3.654	71.030
4 Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.566	56	3.622	148.663	282.015	13.490	295.505
1 Βόρειο Αιγαίο	408	2	410	11.438	21.987	501	22.488
11 Λέσβος	137	1	138	4.379	8.561	285	8.846
12 Σάμος	235	0	235	5.940	11.357	0	11.357
13 Χίος	36	1	37	1.119	2.069	216	2.285
2 Νότιο Αιγαίο	1.821	38	1.859	75.050	142.796	10.118	152.914
21 Δωδεκάνησος	985	5	990	56.198	106.658	915	107.573
22 Κυκλάδες	836	33	869	18.852	36.138	9.203	45.341
3 Κρήτη	1.337	16	1.353	62.175	117.232	2.871	120.103
31 Ηράκλειο	476	5	481	27.707	52.931	1.146	54.077
32 Λασιθί	266	3	269	11.244	21.046	519	21.565
33 Ρέθυμνο	239	3	242	12.022	22.686	498	23.184
34 Χανιά	356	5	361	11.202	20.569	708	21.277

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 2000

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	8.342	350	8.692	320.159	607.614	95.831	703.445
Βόρεια Ελλάδα	1.775	124	1.899	54.988	104.501	42.724	147.225
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	306	14	320	8.244	15.704	5.593	21.297
1 Έβρος	46	2	48	1.477	2.775	963	3.738
2 Ξάνθη	12	1	13	505	991	411	1.402
3 Ροδόπη	18	1	19	552	1.028	540	1.568
4 Δράμα	9	0	9	233	430	0	430
5 Καβάλα	221	10	231	5.477	10.480	3.679	14.159
Κεντρική Μακεδονία	911	91	1.002	32.525	61.648	33.665	95.313
1 Ημαθία	18	0	18	426	814	0	814
2 Θεσσαλονίκη	106	5	111	5.555	10.227	5.898	16.125
3 Κιλκίς	12	0	12	183	365	0	365
4 Πέλλα	27	0	27	497	1.007	0	1.007
5 Πιερία	310	37	347	7.320	14.101	11.454	25.555
6 Σέρρες	20	0	20	571	1.111	0	1.111
7 Χαλκιδική	418	49	467	17.973	34.023	16.313	50.336
Δυτική Μακεδονία	68	0	68	1.920	3.642	0	3.642
1 Γρεβενά	12	0	12	232	449	0	449
2 Καστοριά	19	0	19	569	1.096	0	1.096
3 Κοζάνη	20	0	20	660	1.206	0	1.206
4 Φλώρινα	17	0	17	459	891	0	891
Θεσσαλία	490	19	509	12.299	23.507	3.466	26.973
1 Καρδίτσα	21	0	21	617	1.215	0	1.215
2 Λάρισα	40	3	43	1.428	2.582	738	3.320
3 Μαγνησία	372	9	381	8.711	16.750	1.657	18.407
4 Τρίκαλα	57	7	64	1.543	2.960	1.071	4.031
Κεντρική Ελλάδα	2.182	156	2.338	80.653	154.317	35.963	190.280
Ηπειρος	193	13	206	5.006	9.671	3.055	12.726
1 Άρτα	7	0	7	201	398	0	398
2 Θεσπρωτία	39	4	43	1.150	2.184	915	3.099
3 Ιωάννινα	85	1	86	1.823	3.562	210	3.772
4 Πρέβεζα	62	8	70	1.832	3.527	1.930	5.457
Ιόνια Νησιά	759	29	788	35.204	67.473	6.981	74.454
1 Ζάκυνθος	187	5	192	8.490	16.459	1.194	17.653
2 Κέρκυρα	400	15	415	21.428	40.906	3.642	44.548
3 Κεφαλλονιά	106	2	108	3.522	6.733	1.239	7.972
4 Λευκάδα	66	7	73	1.764	3.375	906	4.281
Δυτική Ελλάδα	217	28	245	7.840	14.966	6.312	21.278
1 Απωλοκαρνανία	57	6	63	1.687	3.239	1.098	4.337
2 Αχαΐα	83	9	92	3.221	6.138	1.720	7.858
3 Ηλεία	77	13	90	2.932	5.589	3.494	9.083
Στερεά Ελλάδα	539	20	559	15.868	30.282	4.841	35.123
1 Βοιωτία	27	0	27	653	1.210	0	1.210
2 Εύβοια	219	6	225	7.987	15.246	1.458	16.704
3 Ευρυτανία	24	0	24	671	1.411	0	1.411
4 Φθιώτιδα	201	7	208	4.786	9.091	2.042	11.133

NUTS (0, I, II and III)		Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
		Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
245	Φωκίδα	68	7	75	1.771	3.324	1.341	4.665
25	Πελοπόννησος	474	66	540	16.735	31.925	14.774	46.699
251	Αργολίδα	130	24	154	6.076	11.565	4.305	15.870
252	Αρκαδία	51	5	56	1.131	2.126	1.035	3.161
253	Κορινθία	116	7	123	4.612	8.861	1.787	10.648
254	Λακωνία	76	9	85	1.798	3.477	3.057	6.534
255	Μεσσηνία	101	21	122	3.118	5.896	4.590	10.486
	Αττική	749	14	763	34.429	64.299	3.654	67.953
	Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.636	56	3.692	150.089	284.497	13.490	297.987
1	Βόρειο Αιγαίο	402	2	404	11.319	21.758	501	22.259
11	Λέσβος	126	1	127	4.194	8.210	285	8.495
12	Σάμος	235	0	235	5.946	11.356	0	11.356
13	Χίος	41	1	42	1.179	2.192	216	2.408
2	Νότιο Αιγαίο	1.867	38	1.905	75.805	144.197	10.118	154.315
21	Δωδεκάνησος	1.006	5	1.011	56.493	107.186	915	108.101
22	Κυκλάδες	861	33	894	19.312	37.011	9.203	46.214
3	Κρήτη	1.367	16	1.383	62.965	118.542	2.871	121.413
31	Ηράκλειο	480	5	485	27.983	53.417	1.146	54.563
32	Λασιθί	265	3	268	11.019	20.621	519	21.140
33	Ρέθυμνο	250	3	253	12.298	23.132	498	23.630
34	Χανιά	372	5	377	11.665	21.372	708	22.080

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 2001

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	8.342	342	8.684	320.159	607.614	93.820	701.434
Βόρεια Ελλάδα	1.775	121	1.896	54.988	104.501	41.921	146.422
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	306	14	320	8.244	15.704	5.593	21.297
1 Έβρος	46	2	48	1.477	2.775	963	3.738
2 Ξάνθη	12	1	13	505	991	411	1.402
3 Ροδόπη	18	1	19	552	1.028	540	1.568
4 Δράμα	9	0	9	233	430	0	430
5 Καβάλα	221	10	231	5.477	10.480	3.679	14.159
Κεντρική Μακεδονία	911	89	1.000	32.525	61.648	33.046	94.694
1 Ημαθία	18	0	18	426	814	0	814
2 Θεσσαλονίκη	106	5	111	5.555	10.227	5.898	16.125
3 Κιλκίς	12	0	12	183	365	0	365
4 Πέλλα	27	0	27	497	1.007	0	1.007
5 Πιερία	310	35	345	7.320	14.101	10.835	24.936
6 Σέρρες	20	0	20	571	1.111	0	1.111
7 Χαλκιδική	418	49	467	17.973	34.023	16.313	50.336
Δυτική Μακεδονία	68	0	68	1.920	3.642	0	3.642
1 Γρεβενά	12	0	12	232	449	0	449
2 Καστοριά	19	0	19	569	1.096	0	1.096
3 Κοζάνη	20	0	20	660	1.206	0	1.206
4 Φλώρινα	17	0	17	459	891	0	891
Θεσσαλία	490	18	508	12.299	23.507	3.282	26.789
1 Καρδίτσα	21	0	21	617	1.215	0	1.215
2 Λάρισα	40	3	43	1.428	2.582	738	3.320
3 Μαγνησία	372	8	380	8.711	16.750	1.473	18.223
4 Τρίκαλα	57	7	64	1.543	2.960	1.071	4.031
Κεντρική Ελλάδα	2.182	152	2.334	80.653	154.317	35.016	189.333
Ηπειρος	193	13	206	5.006	9.671	3.055	12.726
1 Άρτα	7	0	7	201	398	0	398
2 Θεσπρωτία	39	4	43	1.150	2.184	915	3.099
3 Ιωάννινα	85	1	86	1.823	3.562	210	3.772
4 Πρέβεζα	62	8	70	1.832	3.527	1.930	5.457
Ιόνια Νησιά	759	26	785	35.204	67.473	6.253	73.726
1 Ζάκυνθος	187	5	192	8.490	16.459	1.194	17.653
2 Κέρκυρα	400	12	412	21.428	40.906	2.914	43.820
3 Κεφαλλονιά	106	2	108	3.522	6.733	1.239	7.972
4 Λευκάδα	66	7	73	1.764	3.375	906	4.281
Δυτική Ελλάδα	217	28	245	7.840	14.966	6.312	21.278
1 Αιτωλοακαρνανία	57	6	63	1.687	3.239	1.098	4.337
2 Αγαΐα	83	9	92	3.221	6.138	1.720	7.858
3 Ηλεία	77	13	90	2.932	5.589	3.494	9.083
Στερεά Ελλάδα	539	20	559	15.868	30.282	4.841	35.123
1 Βοιωτία	27	0	27	653	1.210	0	1.210
2 Εύβοια	219	6	225	7.987	15.246	1.458	16.704
3 Ευρυτανία	24	0	24	671	1.411	0	1.411
4 Φθιώτιδα	201	7	208	4.786	9.091	2.042	11.133

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
45 Φακίδα	68	7	75	1.771	3.324	1.341	4.665
5 Πελοπόννησος	474	65	539	16.735	31.925	14.555	46.480
51 Αργολίδα	130	24	154	6.076	11.565	4.305	15.870
52 Αρκαδία	51	5	56	1.131	2.126	1.035	3.161
53 Κορινθία	116	7	123	4.612	8.861	1.787	10.648
54 Λακωνία	76	9	85	1.798	3.477	3.057	6.534
55 Μεσσηνία	101	20	121	3.118	5.896	4.371	10.267
Αττική	749	13	762	34.429	64.299	3.393	67.692
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.636	56	3.692	150.089	284.497	13.490	297.987
1 Βόρειο Αιγαίο	402	2	404	11.319	21.758	501	22.259
11 Λέσβος	126	1	127	4.194	8.210	285	8.495
12 Σάμος	235	0	235	5.946	11.356	0	11.356
13 Χίος	41	1	42	1.179	2.192	216	2.408
2 Νότιο Αιγαίο	1.867	38	1.905	75.805	144.197	10.118	154.315
21 Δωδεκάνησος	1.006	5	1.011	56.493	107.186	915	108.101
22 Κυκλάδες	861	33	894	19.312	37.011	9.203	46.214
3 Κρήτη	1.367	16	1.383	62.965	118.542	2.871	121.413
31 Ηράκλειο	480	5	485	27.983	53.417	1.146	54.563
32 Λασιθί	265	3	268	11.019	20.621	519	21.140
33 Ρέθυμνο	250	3	253	12.298	23.132	498	23.630
34 Χανιά	372	5	377	11.665	21.372	708	22.080

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 2002

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	8.329	337	8.666	319.689	606.330	92.120	698.450
Βόρεια Ελλάδα	1.869	122	1.991	57.092	108.534	41.692	150.226
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	314	17	331	8.299	15.826	6.697	22.523
1 Έβρος	54	2	56	1.648	3.122	963	4.085
2 Ξάνθη	11	1	12	486	960	411	1.371
3 Ροδόπη	19	1	20	575	1.075	540	1.615
4 Δράμα	9	0	9	232	428	0	428
5 Καβάλα	221	13	234	5.358	10.241	4.783	15.024
Κεντρική Μακεδονία	968	88	1.056	34.006	64.464	31.866	96.330
1 Ημαθία	20	0	20	448	864	0	864
2 Θεσσαλονίκη	110	4	114	5.820	10.613	4.718	15.331
3 Κιλκίς	12	0	12	183	364	0	364
4 Πέλλα	33	0	33	554	1.125	0	1.125
5 Πιερία	318	35	353	7.504	14.494	10.835	25.329
6 Σέρρες	33	0	33	771	1.464	0	1.464
7 Χαλκιδική	442	49	491	18.726	35.540	16.313	51.853
Δυτική Μακεδονία	81	0	81	1.956	3.716	0	3.716
1 Γρεβενά	12	0	12	243	473	0	473
2 Καστοριά	27	0	27	613	1.173	0	1.173
3 Κοζάνη	20	0	20	660	1.206	0	1.206
4 Φλώρινα	22	0	22	440	864	0	864
Θεσσαλία	506	17	523	12.831	24.528	3.129	27.657
1 Καρδίτσα	27	0	27	692	1.335	0	1.335
2 Λάρισα	40	3	43	1.405	2.536	738	3.274
3 Μαγνησία	379	8	387	9.106	17.548	1.473	19.021
4 Τρίκαλα	60	6	66	1.628	3.109	918	4.027
Κεντρική Ελλάδα	2.205	153	2.358	82.582	157.484	35.461	192.945
Ηπειρος	224	14	238	6.654	12.818	3.284	16.102
1 Αρτα	9	0	9	217	427	0	427
2 Θεσπρωτία	38	5	43	1.128	2.140	1.144	3.284
3 Ιωάννινα	115	1	116	3.475	6.720	210	6.930
4 Πρέβεζα	62	8	70	1.834	3.531	1.930	5.461
Ιόνια Νησιά	775	26	801	36.797	70.222	6.253	76.475
1 Ζάκυνθος	197	5	202	9.445	18.303	1.194	19.497
2 Κέρκυρα	400	12	412	21.894	41.447	2.914	44.361
3 Κεφαλλονιά	106	2	108	3.506	6.719	1.239	7.958
4 Λευκάδα	72	7	79	1.952	3.753	906	4.659
Δυτική Ελλάδα	222	28	250	7.658	14.675	6.390	21.065
1 Αιτωλοακαρνανία	56	6	62	1.662	3.195	1.098	4.293
2 Αχαΐα	88	8	96	3.099	5.936	1.529	7.465
3 Ηλεία	78	14	92	2.897	5.544	3.763	9.307
Στερεά Ελλάδα	512	19	531	15.432	29.407	4.650	34.057
1 Βοιωτία	26	0	26	600	1.113	0	1.113
2 Εύβοια	216	6	222	8.014	15.290	1.458	16.748
3 Ευρυτανία	23	0	23	687	1.416	0	1.416
4 Φθιώτιδα	183	7	190	4.430	8.397	2.042	10.439

NUTS (0, I, II and III)	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
5 Φωκίδα	64	6	70	1.701	3.191	1.150	4.341
6 Πελοπόννησος	472	66	538	16.041	30.362	14.884	45.246
1 Αργολίδα	131	24	155	5.737	10.961	4.305	15.266
2 Αρκαδία	57	6	63	1.134	2.131	1.242	3.373
3 Κορινθία	104	7	111	4.132	7.873	1.787	9.660
4 Λακωνία	75	10	85	1.772	3.172	3.397	6.569
5 Μεσσηνία	105	19	124	3.266	6.225	4.153	10.378
Αττική	688	11	699	30.787	57.608	2.871	60.479
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.567	51	3.618	149.228	282.704	12.096	294.800
Βόρειο Αιγαίο	399	2	401	11.137	21.333	501	21.834
1 Λέσβος	132	1	133	4.120	7.984	285	8.269
2 Σάμος	223	0	223	5.864	11.210	0	11.210
3 Χίος	44	1	45	1.153	2.139	216	2.355
Νότιο Αιγαίο	1.830	33	1.863	74.447	141.645	8.724	150.369
1 Δωδεκάνησος	971	5	976	54.845	103.960	915	104.875
2 Κυκλάδες	859	28	887	19.602	37.685	7.809	45.494
Κρήτη	1.338	16	1.354	63.644	119.726	2.871	122.597
1 Ηράκλειο	463	5	468	28.041	53.474	1.146	54.620
2 Λασιθί	243	3	246	10.785	20.329	519	20.848
3 Ρέθυμνο	247	3	250	12.624	23.643	498	24.141
4 Χανιά	385	5	390	12.194	22.280	708	22.988

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Δυναμικότητα συλλογικών τουριστικών καταλυμάτων

ΕΤΟΣ 2003

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
ΕΛΛΑΔΑ	8.689	333	9.022	339.540	644.898	93.055	737.953
Βόρεια Ελλάδα	1.984	121	2.105	61.821	117.787	41.047	158.834
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	336	17	353	8.837	16.903	6.512	23.415
Έβρος	59	2	61	1.797	3.412	963	4.375
Ξάνθη	14	1	15	544	1.082	411	1.493
Ροδόπη	20	1	21	660	1.245	540	1.785
Δράμα	13		13	312	595		595
Καβάλα	230	13	243	5.524	10.569	4.598	15.167
Κεντρική Μακεδονία	1.039	87	1.126	37.598	71.444	31.452	102.896
Ημαθία	22		22	3.517	1.013		1.013
Θεσσαλονίκη	1.017	87	1.104	34.081	70.431	30.440	100.871
Κιλίκι	12		12	233	438		438
Πέλλα	41		41	723	1.459		1.459
Πιερία	341	35	376	8.473	16.394	1.582	27.976
Σέρρες	20		20	622	1.189		1.189
Χαλκιδική	486	49	535	20.764	39.474	15.384	54.858
Δυτική Μακεδονία	87	0	87	2.031	3.886	0	3.886
Γρεβενά	14		14	285	554		554
Καστοριά	27		27	613	1.182		1.182
Κοζάνη	23		23	689	1.278		1.278
Φλώρινα	23		23	444	872		872
Θεσσαλία	522	17	539	13.355	25.554	3.083	28.637
Καρδίτσα	29		29	711	1.378		1.378
Λάρισα	42	3	45	1.460	2.634	738	3.372
Μαγνησία	388	8	396	9.388	18.134	1.485	19.619
Τρίκαλα	63	6	69	1.796	3.408	860	4.268
Κεντρική Ελλάδα	2.306	154	2.460	85.051	162.765	37.579	200.344
Ηπειρος	233	17	250	5.387	10.419	4.239	14.658
Αρτα	12		12	247	481		481
Θεσπρωτία	43	6	49	1.183	2.245	1.413	3.658
Ιωάννινα	108	1	109	1.999	3.906	210	4.116
Πρέβεζα	70	10	80	1.958	3.787	2.616	6.403
Ιόνια Νησιά	816	25	841	39.691	75.971	6.239	82.210
Ζάκυνθος	220	5	225	11.459	22.201	1.203	23.404
Κέρκυρα	407	11	418	22.405	42.540	2.648	45.188
Κεφαλλονιά	113	2	115	3.845	7.432	1.197	8.629
Λευκάδα	76	7	83	1.982	3.798	1.191	4.989
Δυτική Ελλάδα	234	28	262	8.184	15.737	6.719	22.456
Αιτωλοακαρνανία	64	6	70	1.756	3.374	1.175	4.549
Αχαΐα	92	8	100	3.278	6.268	1.502	7.770
Ηλεία	78	14	92	3.150	6.095	4.042	10.137
Στερεά Ελλάδα	518	19	537	15.356	29.197	5.338	34.535
Βοιωτία	26		26	609	1.114		1.114
Εύβοια	219	6	225	7.952	15.206	1.673	16.879
Ευρυτανία	24		24	708	1.454		1.454
Φθιώτιδα	181	8	189	4.253	8.033	2.810	10.843

	Αριθμός καταλυμάτων			Αριθμός δωματίων	Αριθμός κλινών		
	Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο		Ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα	Τουριστικά κάμπινγκ	Σύνολο
45 Φωκίδα	68	5	73	1.834	3.390	855	4.245
5 Πελοπόννησος	505	65	570	16.433	31.441	15.044	46.485
51 Αργολίδα	136	23	159	5.848	11.161	4.454	15.615
52 Αρκαδία	67	6	73	1.233	2.342	1.165	3.507
53 Κορινθία	105	9	114	4.158	7.889	1.952	9.841
54 Λακωνία	85	9	94	1.813	3.504	3.270	6.774
55 Μεσσηνία	112	18	130	3.381	6.545	4.203	10.748
Αττική	692	10	702	32.277	60.360	2.555	62.915
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	3.707	48	3.755	160.391	303.986	11.874	315.860
Βόρειο Αιγαίο	401	2	403	11.418	21.815	501	22.316
1 Λέσβος	137	1	138	4.345	8.439	285	8.724
2 Σάμος	220		220	5.761	11.024		11.024
3 Χίος	44	1	45	1.312	2.352	216	2.568
2 Νότιο Αιγαίο	1.869	31	1.900	78.983	150.458	8.658	159.116
21 Δωδεκάνησος	997	4	1.001	59.130	112.332	612	112.944
22 Κυκλάδες	872	27	899	19.853	38.126	8.046	46.172
3 Κρήτη	1.437	15	1.452	69.990	131.713	2.715	134.428
1 Ηράκλειο	491	4	495	30.070	57.368	978	58.346
2 Λασιθί	245	3	248	10.916	20.642	483	21.125
3 Ρέθυμνο	274	3	277	14.223	26.687	498	27.185
4 Χανιά	427	5	432	14.781	27.016	756	27.772

